

2018

Sporządzone na dzień 31 grudnia
2018 roku i za rok obrotowy
zakończony tego dnia

SPRAWOZDANIE
O WYPŁACALNOŚCI
I KONDYCJI
FINANSOWEJ
PKO ŻYCIE
TOWARZYSTWA
UBEZPIECZEŃ S.A.

Ubezpieczenia

Spis treści

Podsumowanie	8
Podstawa sporządzenia	9
Streszczenie zarządcze	10
A. Działalność i wyniki operacyjne.	12
A.1 Działalność	13
A.1.1 Informacje ogólne	
A.1.2 Istotne linie biznesowe zakładu, obszary geograficzne oraz istotne zdarzenia gospodarcze.	15
A.2 Wynik z działalności ubezpieczeniowej	16
A.3 Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)	19
A.4 Wyniki z pozostałych rodzajów działalności	21
A.5 Wszelkie inne informacje	21
B. System zarządzania	22
B.1 Informacje ogólne o systemie zarządzania.	23
B.1.1 Prezentacja organów zarządzających i nadzorujących, komitetów i kluczowych funkcji.	23
B.1.3 Informacja dotycząca istotnych transakcji z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na towarzystwo oraz z członkami organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego	30
B.1.4 Ocena adekwatności systemu zarządzania	30
B.2 Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji	30
B.2.1. Kompetencje Prezesa i Członków Zarządu	31
B.2.2. Kompetencje osób nadzorujących inne kluczowe funkcje	31
B.2.3. Badanie reputacji Prezesa i Członków Zarządu oraz pozostałych osób pełniących inne kluczowe funkcje	32
B.3 System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności	32
B.3.1 System zarządzania ryzykiem.	32
B.3.2 Ocena własna ryzyka i wypłacalności	35
B.4 System kontroli wewnętrznej	36
B.4.1 Opis systemu kontroli wewnętrznej.	36
B.4.2 Opis realizacji funkcji zgodności z przepisami	37
B.5 Funkcja audytu wewnętrznego	38
B.6 Funkcja aktuarialna	38
B.7 Outsourcing	39
B.7.1 Zasady outsourcingu	39
B.7.2 Opis outsourcingu istotnych funkcji	40
B.8 Wszelkie inne informacje	40
C. Profil ryzyka	41
C.1 Ryzyko aktuarialne.	42

C.2	Ryzyko rynkowe	44
C.3	Ryzyko kredytowe	46
C.4	Ryzyko płynności	47
C.5	Ryzyko operacyjne	48
C.6	Pozostałe istotne ryzyka	49
C.7	Wszelkie inne informacje	49
C.7.1	Zasada „ostrożnego inwestora”	49
C.7.2	Ekspozycje wynikające z pozycji pozabilansowych	50
C.7.3	Testy warunków skrajnych i analiza wrażliwości	50
C.7.4	Inne informacje	51
D.	Wycena do celów wypłacalności	52
D.1	Aktywa	54
D.1.1	Aktywowane koszty akwizycji	55
D.1.2	Wartości niematerialne i prawne	55
D.1.3	Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	55
D.1.4	Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	55
D.1.4.1	Dłużne papiery wartościowe	55
D.1.4.2	Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	55
D.1.4.3	Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	55
D.1.4.4	Instrumenty udziałowe	55
D.1.4.5	Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	55
D.1.5	Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	55
D.1.6	Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	56
D.1.7	Kwoty należne z umów reasekuracji	56
D.1.8	Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz reasekuracji biernej	56
D.1.9	Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	56
D.2	Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	57
D.2.1	Wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	57
D.2.2	Opis poziomu niepewności związanej z wartością rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	57
D.2.3	Różnice pomiędzy metodologią wyceny rezerw do celów wypłacalności a metodologią wyceny rezerw na potrzeby sprawozdań statutowych	58
D.2.4	Kwoty należne z umów reasekuracji	61
D.2.5	Istotne zmiany w założeniach	61
D.3	Inne zobowiązania	62
D.3.1	Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	62
D.3.2	Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	63
D.3.3	Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	63
D.3.4	Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	64
D.3.5	Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	64
D.4	Alternatywne metody wyceny	64
D.5	Wszelkie inne informacje	68

E. Zarządzanie kapitałem	69
E.1 Środki własne	70
E.1.1 Zasady zarządzania środkami własnymi	70
E.1.2 Informacja dotycząca struktury środków własnych	70
E.1.3 Różnice w wartości kapitału dla celów statutowych a celów wypłacalności	71
E.1.4 Podsumowanie uzupełniających środków własnych	71
E.1.5 Wyjaśnienie rezerwy uzgodnieniowej.	71
E.2 Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy.	72
E.2.1 Kapitałowy wymóg wypłacalności	72
E.2.2 Minimalny wymóg kapitałowy	72
E.3 Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności	72
E.4 Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym	73
E.5 Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności . . .	73
E.6 Wszelkie inne informacje	73
 Załączniki – roczne dane i informacje ilościowe	 74
1. S.02.01.02 – Pozycje bilansowe.	76
2. S.05.01.02 – Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych	79
3. S.12.01.02 – Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie	83
4. S.23.01.01 – Środki własne	86
5. S.25.01.21 – Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla podmiotów stosujących formułę standardową.	89
6. S.28.01.01 – Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	90

Słownik użytych pojęć i skrótów:

I.p	Pojęcie	Definicja
1	PKO Życie, Spółka, Towarzystwo	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.
2	Bank, PKO Bank Polski	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna.
3	Solvency II, Wyłączalność II	System zarządzania ryzykiem i kapitałem określony przez zestaw dokumentów opracowanych przez EIOPA, Komisję Europejską i KNF obejmujący dyrektywę (Dyrektywa 2009/138/WE wraz z dyrektywą zmieniającą Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/51/UE), Akt Delegowany (Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku), specyfikację techniczną i wytyczne, zarówno docelowe, jak i na okres przejściowy.
4	Ustawa	Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej.
5	Akt Delegowany	Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku.
6	Dyrektywa	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłączalność II).
7	Wytyczne	EIOPA-BoS-15/109 PL: Wytyczne z dnia 14 września 2015 roku dotyczące sprawozdawczości i publicznego ujawniania informacji.
8	Rozporządzenie wykonawcze	Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2452 z dnia 2 grudnia 2015 roku ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do procedur, formatów i wzorów formularzy dotyczących sprawozdania na temat wyłączalności i kondycji finansowej zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE.
9	PSR	Polskie Standardy Rachunkowości. Odwołania do PSR oznaczają odwołania do statutowego sprawozdania finansowego sporządzonego zgodnie z Ustawą o Rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku.
10	Bilans/Bilans statutowy/ Sprawozdanie statutowe/Sprawozdanie finansowe	Bilans/Sprawozdanie sporządzone wg PSR.
11	Bilans ekonomiczny	Zestawienie aktywów i zobowiązań wycenionych zgodnie z wymogami Wyłączalności II.
12	Unit-linked (UL)	Polisa ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym.
13	UFK	Ubezpieczeniowy Fundusz Kapitałowy.
14	ALM	Asset Liability Management – Zarządzanie Aktywami i Pasywami.
15	SCR	Solvency Capital Requirement – Kapitałowy wymóg wyłączalności w ramach systemu Wyłączalność II.
16	MCR	Minimal Capital Requirement – Minimalny kapitałowy wymóg wyłączalności w ramach systemu Wyłączalność II.
17	Współczynniki wyłączalności, wskaźniki wyłączalności	Iloraz dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR do wartości SCR i iloraz dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR do wartości MCR.
18	Formuła Standardowa, FS	Zdefiniowany w systemie Solvency II sposób wyliczenia wymogu kapitałowego. Kapitałowy wymóg wyłączalności obliczany według formuły standardowej stanowi sumę: 1) podstawowego kapitałowego wymogu wyłączalności; 2) wymogu kapitałowego dla ryzyka operacyjnego; 3) korekty z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i odroczonej podatku dochodowych do pokrywania strat.
19	Środki własne	Fundusze własne w rozumieniu systemu Wyłączalność II.
20	PEST	Analiza czynników zewnętrznych: polityczno-regulacyjnych, ekonomicznych, społecznych i technologicznych, mających wpływ na Spółkę.

I.p	Pojęcie	Definicja
21	Testy stresu, Testy warunków skrajnych	Narzędzie zarządzania ryzykiem służące do oceny potencjalnego wpływu na sytuację Towarzystwa określonego zdarzenia lub zmian parametrów, które nie są standardowo opisane za pomocą miar statystycznych.
22	Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	Rezerwy przeznaczone na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z działalności ubezpieczeniowej. Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności stanowi sumę najlepszego oszacowania oraz marginesu ryzyka.
23	BEL (Best Estimate of Liabilities) – najlepsze oszacowanie	Najlepsze oszacowanie (zobowiązań) jest równe oczekiwanej wartości obecnej przyszłych przepływów pieniężnych (wpływów i wypływów pieniężnych wymaganych do rozliczenia zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji w okresie trwania tych zobowiązań) ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji, obliczonej przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.
24	Margines ryzyka	Kwota zapewniająca, że wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności odpowiada kwocie, której zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji zażądałby za przejęcie zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji i wywiązanie się ze zobowiązań.
25	Profil ryzyka	Określony ilościowo lub jakościowo poziom ryzyka ponoszonego przez Towarzystwo.
26	ORSA, ocena własna ryzyka i wypłacalności	Proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Towarzystwo podejmuje w związku z prowadzeniem i rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Obejmuje on w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i określonego w Towarzystwie poziomu tolerancji na ryzyko, a także proces planowania finansowego i kapitałowego, w tym analizę sytuacji w warunkach skrajnych. Obejmuje on co najmniej ocenę: 1) ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności przy uwzględnieniu specyficznego profilu ryzyka, zatwierdzonych limitów tolerancji na ryzyko oraz strategii działalności zakładu; 2) ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym oraz wymogami odnoszącymi się do rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności; 3) stopnia odchylenia profilu ryzyka danego zakładu od założeń stanowiących podstawę kapitałowego wymogu wypłacalności obliczonego według formuły standardowej lub przy zastosowaniu częściowego albo pełnego modelu wewnętrznego zakładu.
27	Strategiczny limit tolerancji na ryzyko	Dopuszczalny poziom ryzyka określony przez Towarzystwo.
28	FX Swap	Swap walutowy. Jest to transakcja, w której dwie strony wymieniają między sobą uzgodnione kwoty z uwzględnieniem należnych odsetek w różnych walutach na określony czas.
29	Alternatywne metody wyceny	Oznaczają metody wyceny zgodne z art. 75 Dyrektywy 2009/138/WE, inne niż te, które zakładają jedynie stosowanie notowanych cen rynkowych tych samych lub podobnych aktywów lub zobowiązań.
30	Outsourcing	Korzystanie z zasobów zewnętrznych.
31	EPIFP	Oczekiwane zyski w przyszłych składkach (Expected Profits in Future Premiums).
32	EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (ang. European Insurance and Occupational Pensions Authority).
33	FATCA	FATCA to ustawa o ujawnianiu informacji o rachunkach zagranicznych dla celów podatkowych (ang. Foreign Account Tax Compliance Act), uchwalona przez Kongres w dniu 28 marca 2010 r. Jej celem jest zobowiązanie zagranicznych instytucji finansowych (ang. FFIs - Foreign Financial Institutions) do przekazywania do USA danych o saldach rachunków oraz informacji o ich właścicielach – podatnikach USA.
34	CRS	CRS (z ang. Common Reporting Standard) to jednolity standard w zakresie przekazywania przez poszczególne państwa informacji na temat klientów instytucji finansowych będących rezydentami podatkowymi innego państwa. CRS został opracowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz przyjęty jako dyrektywa Unii Europejskiej.

Lp	Pojęcie	Definicja
35	Akcja fantomowa	Instrument finansowy, do którego instrumentem bazowym jest akcja PKO Banku Polskiego . służy jedynie wypłacie ww. części wynagrodzenia zmiennego w wysokości powiązanej z kursem akcji PKO Banku Polskiego na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie. Akcja fantomowa nie jest papierem wartościowym ani akcją w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych, w szczególności nie daje prawa głosu ani nie upoważnia do pobierania dywidendy.
36	KSH	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych.
37	KNF	Komisja Nadzoru Finansowego.
38	UoR	Ustawa o Rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.
39	PKO TFI	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna.
40	UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
41	Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego	Struktura łącząca Spółki powiązane kapitałowo z PKO Bankiem Polskim. jako Spółką dominującą.

Podsumowanie

Podstawa sporządzenia

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej PKO Życie Towarzystwa Ubezpieczeń Spółka Akcyjna na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz za rok obrotowy zakończony tego dnia, zwane dalej „Sprawozdaniem”, zostało przygotowane w celu wypełnienia wymogów art. 284 Ustawy. Sprawozdanie zostało przygotowane zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami Ustawy, Aktu Delegowanego, Rozporządzenia wykonawczego oraz Wytycznymi EIOPA.

Wycena aktywów i zobowiązań (w tym rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) została wykonana na podstawie przepisów Ustawy, Aktu Delegowanego oraz Wytycznych EIOPA, a przyjęte zasady zostały opisane w części D Sprawozdania.

Wartość środków własnych została ustalona na podstawie Ustawy, Aktu Delegowanego oraz Wytycznych EIOPA w sprawie klasyfikacji środków własnych.

SCR obliczany jest na podstawie formuły standardowej w oparciu o zasady opisane w Ustawie, Akcie Delegowanym oraz Wytycznych EIOPA. Wszystkie obliczenia dotyczące poszczególnych modułów i podmodułów ryzyka oparto na metodach określonych w Akcie Delegowanym.

Sprawozdanie obejmuje rok 2018 i prezentuje dane według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Sprawozdanie zostało przygotowane z uwzględnieniem wszystkich dostępnych danych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku, przy czym opisano istotne zmiany, które nastąpiły w działalności PKO Życie do daty sporządzenia Sprawozdania.

W Sprawozdaniu zostały zaprezentowane dane Towarzystwa w tysiącach złotych. W raporcie odniesiono się do wymagań regulacji opisanych powyżej, w takim zakresie, w jakim dotyczą one Towarzystwa. W przypadku braku odniesienia do konkretnego artykułu, oznacza to, że ujawnienia w jego zakresie nie mają zastosowania.

Sprawozdanie składa się z następujących części:

- Podsumowanie
- A. Działalność i wyniki operacyjne
- B. System zarządzania
- C. Profil ryzyka
- D. Wycena dla celów wypłacalności
- E. Zarządzanie kapitałem
- Załączniki – roczne dane i informacje ilościowe

Niniejsze Sprawozdanie było przedmiotem badania przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych.

Streszczenie zarządcze

PKO Życie jest spółką Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego, który jest jedynym akcjonariuszem Spółki. Towarzystwo prowadzi działalność operacyjną na terenie Polski w ramach zezwolenia KNF w grupach 1, 2, 3, 4 i 5 Działu I (ubezpieczenia na życie), koncentrując się na segmencie bancassurance. Główne linie biznesowe obejmują:

- ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym;
- pozostałe ubezpieczenia na życie.

W 2018 roku w Towarzystwie trwały prace nad rozwojem oferty produktów ubezpieczeniowych. Spółka kontynuowała sprzedaż produktów ochronnych powiązanych i niepowiązanych z produktami bankowymi oraz uruchomiła sprzedaż nowego produktu ochronnego niepowiązanego z produktem bankowym (OnkoPlan). Na koniec roku zakres działalności Spółki obejmował polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie jej licencji.

W 2018 roku Spółka osiągnęła dodatni wynik finansowy (netto), który wyniósł 24 365 tys. zł, co jest wynikiem o 1 841 tys. zł niższym niż w roku 2017. Osiągnięty wynik Spółki jest zgodny z planem i odzwierciedla konsekwentnie realizowaną strategię budowania portfela ubezpieczeń oferowanych za pośrednictwem sieci dystrybucyjnej PKO Banku Polskiego. Bardzo dobry wynik finansowy Spółki to również dowód na głębokie synergije kosztowe w obszarze usług ubezpieczeniowych, świadczonych przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego.

Portfel aktywów na ryzyku własnym Towarzystwa składał się przede wszystkim z obligacji Skarbu Państwa (dominująca pozycja) oraz depozytów bankowych. Spółka lokuje środki własne oraz stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, kierując się strategią inwestycyjną i limitami wewnętrznymi. Składki klientów dotyczące produktów związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi są lokowane na podstawie regulacji zawartych w Regulaminie Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych.

System zarządzania w PKO Życie zapewnia prawidłowe i bezpieczne zarządzanie prowadzoną działalnością dzięki posiadaniu przejrzystej struktury organizacyjnej, odpowiednio podzielonym zakresom odpowiedzialności, efektywnym ścieżkom raportowania, sprawnym kanałom informacyjnym, ciągłemu doskonaleniu organizacji i eliminacji nieefektywności oraz ryzyk wykraczających poza limity tolerancji na ryzyko przyjęte przez Spółkę, a także kompletności i aktualności regulacji wewnętrznych.

Towarzystwo zapewnia, że osoby pełniące funkcję Prezesa Zarządu, Członków Zarządu lub wykonujące czynności w ramach innych kluczowych funkcji mają odpowiedni poziom kompetencji, biorąc pod uwagę obowiązki przypisane do poszczególnych osób. Celem Towarzystwa jest zapewnienie właściwego poziomu zróżnicowania kwalifikacji, wiedzy i należytego doświadczenia poszczególnych osób, by zagwarantować, że Towarzystwo jest właściwie zarządzane i nadzorowane.

W przypadku outsourcingu podstawowych lub ważnych funkcji Towarzystwo przeprowadza staranną selekcję partnerów oraz dokonuje analizy ryzyka, która dodatkowo wymaga zaopiniowania przez Komitet Zarządzania Ryzykami przed podjęciem finalnej decyzji przez Zarząd. Wszystkie firmy, którym zlecono wykonywanie czynności, są podmiotami działającymi w Polsce, a umowy zawarte z nimi poddane są polskiej jurysdykcji.

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych, mającym na celu realizację kluczowych celów Spółki przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej tolerancji na ryzyko i systemu limitów w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Podział odpowiedzialności w ramach systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej został określony na trzech niezależnych, wzajemnie uzupełniających się poziomach.

Celem własnej oceny ryzyka i wypłacalności w PKO Życie jest utrzymanie optymalnego poziomu środków własnych, zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu ryzyka i skali działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych. Proces ORSA jest zintegrowany z bieżącym zarządzaniem, planowaniem finansowym oraz strategią biznesową Towarzystwa. W szczególności decyzje dotyczące wdrażania nowych produktów, kształtowania programów reasekuracji oraz strategii inwestycyjnej Spółki są podejmowane po przeprowadzeniu dogłębnej analizy sytuacji kapitałowej oraz z uwzględnieniem zidentyfikowanych ryzyk, po ocenie istniejących mitygacji oraz mając na uwadze wdrożenie ewentualnych dodatkowych mechanizmów kontrolnych. Analizy w zakresie dopasowania profilu ryzyka Spółki do założeń

leżących u podstaw formuły standardowej oraz oszacowanie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności pokazują, że ogólne potrzeby w zakresie wypłacalności Spółki nie przekraczają wymogów kapitałowych, kalkulowanych zgodnie z Formułą Standardową.

W Spółce zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które objęte są adekwatnymi procesami zarządzania ryzykiem:

- ryzyko aktuarialne;
- ryzyko rynkowe;
- ryzyko kredytowe;
- ryzyko płynności;
- ryzyko operacyjne;
- ryzyko kapitałowe;
- ryzyko braku zgodności;
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne);
- ryzyko modeli;
- ryzyko utraty reputacji.

Dla wszystkich mierzalnych kategorii ryzyka uznanych za istotne Spółka zdefiniowała i monitorowała strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Dodatkowo Spółka stosuje techniki ograniczania ryzyka, w szczególności reasekurację bierną, oraz zarządza ryzykiem poprzez dążenia do dopasowania aktywów i zobowiązań ALM dla ryzyka rynkowego i walutowego, zastosowała także zabezpieczenia w zakresie ryzyka kredytowego. Profil ryzyka Spółki nie uległ istotnej modyfikacji w okresie sprawozdawczym.

Spółka kalkuluje wymóg kapitałowy z zastosowaniem Formuły Standardowej. Współczynnik wypłacalności PKO Życie wg stanu na koniec roku 2018 wyniósł 263% w porównaniu do 225% w roku 2017. Środki własne w systemie Solwency II w całości należą do Kategorii 1. Jak wskazują wyniki przeprowadzonych testów warunków skrajnych, Spółka zachowuje pokrycie wymogów kapitałowych środkami własnymi nawet w przypadku zaistnienia niekorzystnych scenariuszy.

Wymóg kapitałowy Towarzystwa na koniec 2018 roku, mimo rozwoju portfela ubezpieczeń ochronnych, uległ zmniejszeniu, głównie ze względu na spadek wymogu na ryzyko operacyjne. Jednocześnie wzrost środków własnych spowodował, że Spółka osiągnęła istotnie wyższy poziom współczynnika wypłacalności w relacji do stanu na koniec 2017 roku.

Spółka wycenia aktywa i zobowiązania wg wartości godziwej, w szczególności dla rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz istotnej większości aktywów finansowych. Tam, gdzie jest to niemożliwe, Towarzystwo zastosowało alternatywne metody wyceny, jednocześnie zapewniając minimalizację niepewności niniejszej wyceny, co zostało szczegółowo opisane w głównej części raportu. Metody wyceny nie zmieniły się w istotny sposób w stosunku do poprzedniego roku.

W okresie sprawozdawczym wprowadzono zmiany systemu zarządzania w postaci zmiany struktury organizacyjnej.

A. Działalność i wyniki operacyjne

A.1 Działalność

A.1.1 Informacje ogólne

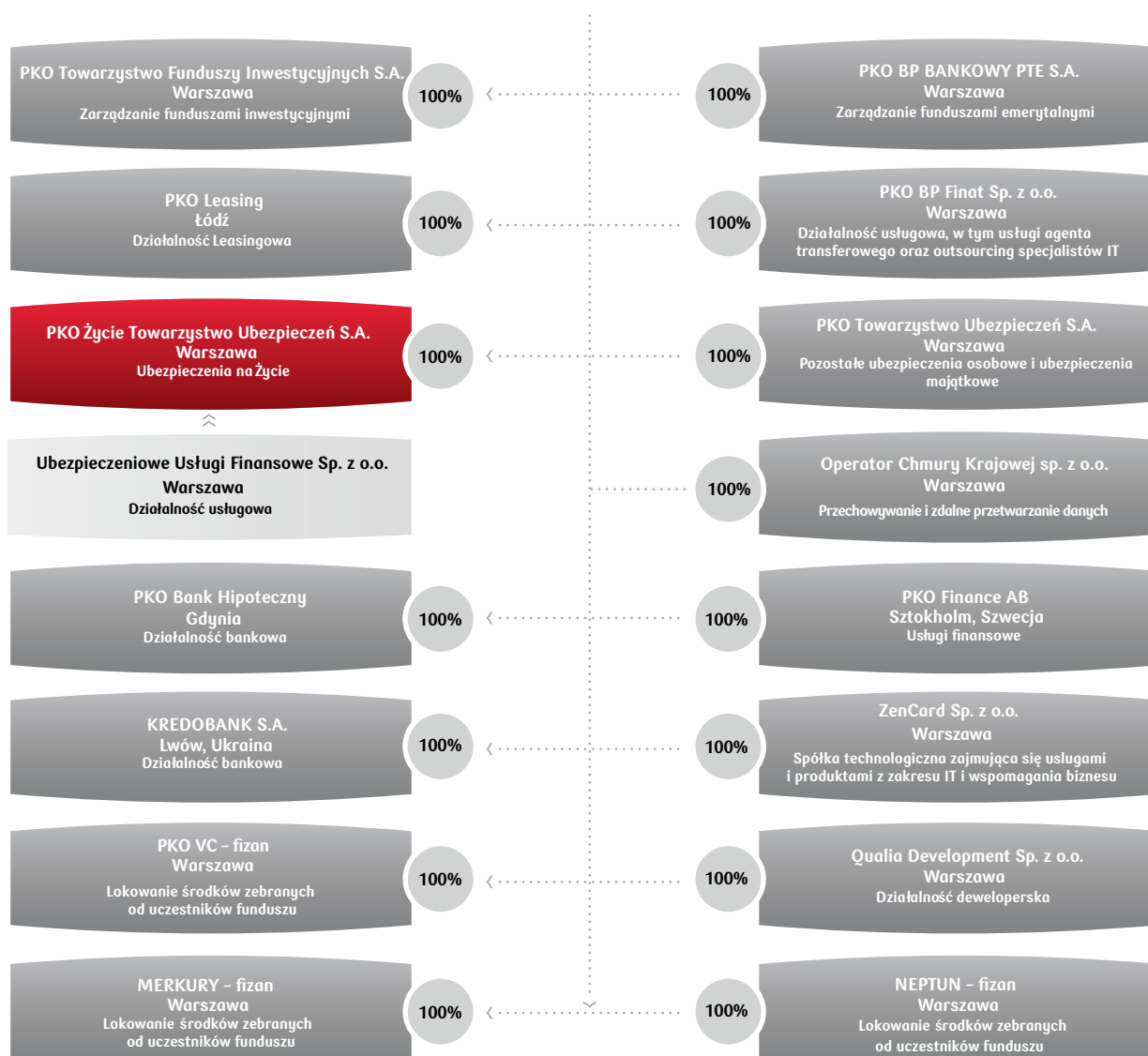
Tabela A.1.1. Informacje ogólne

Nazwa i forma prawna Towarzystwa	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA jest spółką wpisaną do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000031094, NIP 521-04-19-914, REGON 010630940, o kapitale zakładowym w wysokości 89 308 936,29. zł, w pełni opłaconym. <u>Adres:</u> ul. Chłodna 52 00-872 Warszawa Polska
Nazwa i dane kontaktowe organu nadzoru odpowiedzialnego za nadzór finansowy nad Towarzystwem	PKO Życie podlega nadzorowi KNF. <u>Adres:</u> Plac Powstańców Warszawy 1 00-030 Warszawa Polska
Imię i nazwisko oraz dane kontaktowe biegłego rewidenta Towarzystwa	Justyna Zań, biegły rewident nr 12750, Artur Chądzyński, biegły rewident nr 11541, działający w imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. nr ewidencyjny 3546. <u>Adres:</u> ul. Inflancka 4A 00-189 Warszawa
Informacje dotyczące udziałowców posiadających znaczne pakiety akcji Towarzystwa	Właścicielem PKO Życie jest PKO Bank Polski S.A. posiadający 100% akcji Spółki i 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu. <u>Adres:</u> ul. Puławska 15 02-515 Warszawa Polska
Wykaz istotnych zakładów powiązanych	PKO Życie i PKO Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. są podmiotami zależnymi od PKO Banku Polskiego., który jest jedynym akcjonariuszem obu Towarzystw. Jednocześnie PKO TU jest spółką wpisaną do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000551487, NIP 527-273-41-44, REGON 361272718, o kapitale zakładowym w wysokości 25 000 tys. zł, w pełni opłaconym.

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 2018 roku stanowił Bank, jako jednostka dominująca, oraz 42 spółki zależne bezpośrednio lub pośrednio. Uproszczona struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego, uwzględniająca jednostki organizacyjne zależne bezpośrednio od PKO Banku Polskiego, w tym PKO Życie, została przedstawiona na schemacie nr A.1.1.

Struktura Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego z uwzględnieniem PKO Życie

GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO S.A. Jednostki bezpośrednio zależne*

* ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego metodą pełną

A.1.2 Istotne linie biznesowe zakładu, obszary geograficzne oraz istotne zdarzenia gospodarcze

PKO Życie TU funkcjonuje zgodnie ze strategią PKO Banku Polskiego w zakresie rozwoju bancassurance w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego. Przedmiotem działalności Spółki jest działalność ubezpieczeniowa i reasekuracyjna w zakresie ubezpieczeń na życie, wyszczególniona w Dziale I załącznika do Ustawy w następującym zakresie:

- ubezpieczenia na życie (grupa 1);
- ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci (grupa 2);
- ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe (grupa 3);
- ubezpieczenia rentowe (grupa 4);
- ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń w grupach 1-4 (grupa 5).

W portfelu istniejących umów znajdują się zarówno produkty ubezpieczeniowe o charakterze inwestycyjnym, jak i ochronnym, ze składką jednorazową oraz regularną. W portfelu polis nowo zawieranych w roku 2018 znalazły się jedynie produkty ochronne.

Produkty ubezpieczeniowe w ofercie Spółki dzielą się również na następujące grupy wg klasyfikacji linii biznesowych Solvency II:

- ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym,
- pozostałe ubezpieczenia na życie,
- ubezpieczenia zdrowotne.

Produkty ubezpieczeniowe Spółki w 2018 roku były oferowane klientom głównie za pośrednictwem PKO Banku Polskiego na podstawie zawartej umowy agencyjnej.

Składka przypisana brutto w 2018 roku wyniosła 501 070 tys. zł. Oznacza to wzrost w stosunku do 2017 roku o 6,4%. W 2018 widoczny był dynamiczny wzrost udziału produktów ochronnych dystrybuowanych przez PKO Bank Polski.

Z drugiej strony obserwowany jest spadek wolumenu składki przypisanej wygasającego portfela produktów inwestycyjno-oszczędnościowych oraz produktów dystrybuowanych poza sieć PKO Banku Polskiego (brak produktów w ofercie sprzedaży).

Najwyższy udział w strukturze składki przypisanej brutto w 2018 roku (79%) stanowił przypis z linii biznesowej „Pozostałe ubezpieczenia na życie”, w tym głównie ubezpieczenie spłaty pożyczki gotówkowej oraz kredytu hipotecznego dla klientów PKO Banku Polskiego.

Struktura poziomego biznesu Spółki mierzona składką przypisaną brutto w 2018 roku przedstawia się następująco:

Tabela A.1.2. Struktura poziomego biznesu Spółki (w tys. zł)

Linia biznesu	Wartość	Udział %
Pozostałe ubezpieczenia na życie	396 878	79,2%
Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	103 043	20,6%
Ubezpieczenia zdrowotne	1 149	0,2%
SUMA	501 070	100,0%

Spółka nie prowadzi działalności poza granicami Polski.

W 2018 roku w Towarzystwie trwały prace nad rozwojem oferty produktów ubezpieczeniowych. Spółka kontynuowała sprzedaż produktów ochronnych powiązanych i niepowiązanych z produktami bankowymi oraz uruchomiła sprzedaż nowego produktu ochronnego niepowiązanego z produktem bankowym (OnkoPlan).

W obszarze teleinformatycznym Towarzystwo zaktualizowało strategiczne kierunki rozwoju, które zamierza w najbliższych latach realizować. Obejmują one proces budowy i rozszerzenia systemów IT pod kątem zapewnienia środowiska dla wdrożenia nowych produktów, wsparcie strategicznych inicjatyw biznesowych, ład danych, pozyskanie wymaganej analityki i integrację systemów, doskonalenie operacyjne i bezpieczeństwo IT.

W 2018 roku Towarzystwo kontynuowało działania podjęte w ramach realizacji decyzji zobowiązującej wydanej przez Prezesa UOKiK w 2015 roku oraz porozumienia zawartego z Prezesem UOKiK w 2016 roku, mające na celu obniżenie wysokości kosztów wykupu całkowitego z wybranych umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Ponadto w minionym roku Towarzystwo prowadziło uzupełniające działania mające na celu wykonanie Zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego w odniesieniu do wybranych umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

A.2 Wynik z działalności ubezpieczeniowej

Wynik netto Spółki wyniósł na koniec 2018 roku 24 365 tys. zł co jest wynikiem o 1 841 tys. zł niższym niż w roku 2017. Wpływ na różnicę miało zwiększenie w 2018 roku wartości dla klienta produktu ubezpieczenia oferowanego z pożyczką gotówkową (-6 535 tys. zł) oraz pozytywny wpływ odwrócenia odpisu odroczonego aktywa z tytułu strat podatkowych odnotowany w 2017 roku (+2 718 tys. zł). Bez uwzględnienia tych efektów, zysk finansowy netto w 2018 był wyższy niż w 2017 o 7 411 tys. zł. Dobre wyniki finansowe Towarzystwa to efekt wzrostu wyniku technicznego, wyniku inwestycyjnego na środkach własnych oraz konsekwencja optymalizacji modelu operacyjnego przeprowadzonego w 2017 r., która umożliwiła utrzymanie w 2018 roku kosztów administracyjnych na relatywnie niskim poziomie.

Wynik techniczny za 2018 rok osiągnął wartość 37 075 tys. zł. Uzyskany wynik Spółki odzwierciedla konsekwentnie realizowaną strategię budowania portfela ubezpieczeń oferowanych za pośrednictwem sieci dystrybucyjnej PKO Banku Polskiego.

Wyniki finansowe brutto i netto oraz wyniki techniczne w latach 2017–2018 zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela A.2.1. Wyniki finansowe brutto i netto oraz wyniki techniczne (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Wynik techniczny ubezpieczeń	34 684	37 075	2 391
Wynik finansowy brutto	30 279	31 173	894
Wynik finansowy netto	26 207	24 365	-1 842

Na poziom wyniku technicznego Spółki w 2018 roku wpływ miały m.in. następujące elementy:

Tabela A.2.2. Informacja o wynikach z działalności operacyjnej łącznie (w tys. zł)

	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Składka przypisana brutto	470 965	501 070	30 105
Odszkodowania i świadczenia brutto	584 149	358 727	-225 422
Koszty działalności ubezpieczeniowej	295 178	325 642	30 464

Składka przypisana brutto na koniec 2018 roku wzrosła w porównaniu do poprzedniego roku o 30 105 tys. zł (6,4%), co związane było ze wzrostem sprzedaży produktów ochronnych dystrybuowanych przez PKO Bank Polski.

Spadek odszkodowań i świadczeń brutto to efekt niższych wypłat w linii Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Niższy poziom odszkodowań oznacza spadek rezygnacji klientów (wykupów) z polis z UFK.

Łączne koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły w stosunku do 2017 roku o 10,3% (30 464 tys. zł). Wzrost odpowiada kierunkowi zmiany składki przypisanej brutto. Ponadto w związku ze zmianą struktury składki przypisanej (wzrost udziału polis ochronnych, spadek udziału polis inwestycyjno-ochronnych), wzrostowi uległa średnia stawka prowizyjna.

Wyniki z działalności, przedstawione w dalszej części dokumentu, zostały zaprezentowane w podziale na linie biznesowe Solvency II, spójnie z danymi finansowymi wykazanymi w sprawozdaniu finansowym zakładu. Mapa definiująca produkt wg systematyki Solvency II w podziale na grupy KNF została przedstawiona w poniższej tabeli:

Tabela A.2.3. Mapowanie linii biznesowych Solvency II oraz grup ubezpieczeniowych wynikających z Ustawy:

Linie biznesowe (Solvency II)	Grupa (KNF)	Nazwa (KNF)
Pozostałe ubezpieczenia na życie	01	Ubezpieczenia na życie
Ubezpieczenia zdrowotne	01	Ubezpieczenia na życie**
Pozostałe ubezpieczenia na życie	02	Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci
Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	03	Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym
Pozostałe ubezpieczenia na życie	04	Ubezpieczenia rentowe
Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	05	Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń w wyżej wymienionych grupach*
Pozostałe ubezpieczenia na życie	05	Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń w grupach 1, 2, 4
Ubezpieczenia zdrowotne	05	Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń w grupach 1, 2, 4**

*Jeżeli dotyczy produktów inwestycyjnych, jako umowa dodatkowa do ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym

**Jeżeli dotyczy produktu ubezpieczeniowego OnkoPlan

Informację o wynikach z działalności operacyjnej w liniach biznesowych w kolejności udziału składki przypisanej brutto w portfelu ubezpieczeń przedstawiono poniżej.

Tabela A.2.4. Informacja o wynikach z działalności operacyjnej w istotnych liniach biznesowych (w tys. zł)

Pozostałe ubezpieczenia na życie	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Składka przypisana brutto	350 650	396 878	46 228
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	48 874	63 367	14 493
Koszty działalności ubezpieczeniowej	239 004	287 296	48 292
Wynik techniczny ubezpieczeń	25 003	24 470	-533

* Koszty działalności ubezpieczeniowej dla 5 grupy PSR (ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe) zostały przydzielone do linii biznesowych wg udziału składki przypisanej brutto.

Składka przypisana brutto na koniec 2018 roku wzrosła w porównaniu do poprzedniego roku o 46 228 tys. zł (13,2%). Dodatnia dynamika, została osiągnięta dzięki wyższej sprzedaży ubezpieczeń ochronnych.

Wzrost odszkodowań i świadczeń brutto odpowiada wyższemu poziomowi skali biznesu Spółki.

Wzrost kosztów działalności ubezpieczeniowej w porównaniu do 2017 roku o 20,2% (48 292 tys. zł) to efekt głównie wyższego poziomu składki przypisanej a także znacznie niższego udziału w niej ubezpieczeń na życie i dożycie, które charakteryzują się znacznie niższą stopą prowizyjną od produktów ochronnych.

Realizacja wyniku technicznego w 2018 roku na poziomie niższym niż w poprzednim roku o 533 tys. zł wynika przede wszystkim ze zwiększenia w 2018 roku wartości dla klienta produktu ubezpieczenia oferowanego z pożyczką gotówkową (-6 535 tys. zł). Efekt ten został częściowo skompensowany wzrostem biznesu.

Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Składka przypisana brutto	120 315	103 043	-17 272
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	535 275	295 360	-239 915
Koszty działalności ubezpieczeniowej*	56 174	38 084	-18 090
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	9 681	12 213	2 532

* Koszty działalności ubezpieczeniowej dla 5 grupy PSR (ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe) zostały przydzielone do linii biznesowych wg udziału składki przypisanej brutto.

Istotny spadek składki przypisanej brutto o 14,4% w porównaniu do 2017 roku spowodowany jest wycofaniem z oferty sprzedaży produktów inwestycyjnych. W związku z niższą skalą biznesu i ze spadkiem odstąpień klientów od umów ubezpieczenia, obserwowano spadek odszkodowań i świadczeń (wykupy).

Spadek kosztów działalności ubezpieczeniowej wynika zarówno z niższej bazy składki przypisanej i aktywów pod zarządzaniem, będących podstawą naliczania prowizji, jak również kosztów pośrednio alokowanych jako efekt niższego udziału tej linii biznesowej w strukturze portfela oraz oszczędności na kosztach operacyjnych w 2018 roku.

Realizacja wyniku technicznego w 2018 roku na poziomie wyższym niż w poprzednim roku o 2 532 tys. zł wynika przede wszystkim z niższej bazy kosztów operacyjnych Spółki oraz pozytywnego wpływu niższych wykupów w analizowanej linii biznesowej.

	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Składka przypisana brutto	0	1 149	1 149
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	0	0	0
Koszty działalności ubezpieczeniowej	0	262	262
Wynik techniczny ubezpieczeń	0	392	392

Wartość wykazywanej w 2018 składki przypisanej brutto (1 149 tys. zł) w linii ubezpieczeń zdrowotnych dotyczy wdrożonego w połowie minionego roku, produktu onkologicznego. Na dzień 31.12.2018 nie odnotowano żadnych wniosków świadczeniowych, co wpłynęło na wygenerowanie stosunkowo wysokiego wyniku technicznego (392 tys. zł)

A.3 Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)

W 2018 roku Towarzystwo inwestowało środki własne głównie w dwie kategorie lokat: bezpieczne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa (obligacje Skarbu Państwa) oraz depozyty renomowanych banków. Aktywa zarządzane na ryzyko i odpowiedzialność klienta lokowane były zgodnie z deklaracją właścicieli aktywów.

Źródła przychodów i kosztów związanych z działalnością inwestycyjną zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela A.3.1. Przychody z działalności lokacyjnej PKO Życie (w tys. zł)

Przychody	Za okres 01-12.2017	Za okres 01-12.2018	Różnica
Niezrealizowane zyski	107 930	11 278	-96 652
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	0	0	0
Akcje i udziały – notowane	39 717	1 326	-38 391
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0
Obligacje państwowe	4 382	1 975	-2 407
Obligacje korporacyjne	0	0	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	0	0	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	63 784	7 720	-56 064
Instrumenty pochodne	83	257	174
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	-36	0	36
Pozostałe pożyczki	0	0	0
Pozostałe lokaty	0	0	0
Przychody z lokat	218 722	50 621	-168 101
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	0	0	0
Akcje i udziały – notowane	30 791	3 678	-27 113
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0
Obligacje państwowe	18 968	14 465	-4 503
Obligacje korporacyjne	0	0	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	0	0	0

Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	150 170	15 053	-135 117
Instrumenty pochodne	0	3 448	3 448
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	18 517	12 709	-5 808
Pozostałe pożyczki	276	1 268	992
Pozostałe lokaty	0	0	0
Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny	2 053	2 150	97
Obligacje państwowe	2 053	2 150	97
Razem	328 705	64 049	-264 656

Tabela A.3.2. Koszty działalności lokacyjnej PKO Życie (w tys. zł)

Koszty	Za okres 01-12.2017	Za okres 01-12.2018	Różnica
Niezrealizowane straty	104 617	73 966	-30 651
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	136	102	-34
Akcje i udziały – notowane	38 233	11 821	-26 412
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0
Obligacje państwowe	0	4	4
Obligacje korporacyjne	0	0	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	0	0	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	66 052	62 051	-4 001
Instrumenty pochodne	133	0	-133
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	63	-11	-74
Pozostałe pożyczki	0	0	0
Pozostałe lokaty	0	0	0
Koszty z działalności lokacyjnej	33 108	27 101	-6 007
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	0	0	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	2	2	0
Akcje i udziały – notowane	1 150	1 511	361
Akcje i udziały – nienotowane	0	0	0
Obligacje państwowe	8 202	1 893	-6 309
Obligacje korporacyjne	0	0	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	0	0	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	0	0	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	20 085	16 923	-3 162
Instrumenty pochodne	0	5 844	5 844
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	3 629	887	-2 742
Pozostałe pożyczki	39	40	1
Pozostałe lokaty	0	0	0
Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny	0	0	0
Obligacje państwowe	0	0	0
Razem	137 725	101 067	-36 658

Tabela A.3.3. Wynik na działalności lokacyjnej PKO Życie (w tys. zł)

Wynik na działalności lokacyjnej	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Przychody z działalności lokacyjnej razem	328 705	64 049	-264 656
Koszty działalności lokacyjnej razem	137 725	101 067	-36 658
Wynik	142 092	-37 018	-227 998

Obserwowany istotny spadek wyniku z działalności lokacyjnej to w głównej mierze efekt niższej wyceny aktywów w ramach produktów UFK (-229 379 tys. zł r/r). Pozostała różnica w porównaniu do wyniku z 2017 roku wynika zarówno ze wzrostu cen rynkowych obligacji Skarbu Państwa, jak również wyższego stanu portfela w 2018 roku w związku z rozwojem biznesu Spółki.

Stopa zwrotu z inwestycji (z uwzględnieniem zmian w kapitale z aktualizacji wyceny i po wyłączeniu wyniku na aktywach w ramach produktów UFK) wyniosła w 2018 roku 2,6%.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka nie posiadała inwestycji związanych z sekurytyzacją.

A.4 Wyniki z pozostałych rodzajów działalności

Strata z pozostałych rodzajów działalności PKO Życie w 2018 roku w wysokości 5 902 tys. zł to przede wszystkim wpływ obciążenia wynikającego z Ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych z dnia 15 stycznia 2016 roku (wartość podatku od aktywów za rok 2018 to 4 569 tys. zł).

Eliminując obciążenie wynikające z podatku od niektórych instytucji finansowych, wyższy poziom pozostałych kosztów operacyjnych w stosunku do 2017 roku to efekt jednorazowych zdarzeń negatywnie wpływających na wynik finansowy w 2018.

W zakresie pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wyniki za lata 2017-2018 przedstawiają się następująco:

Tabela A.4.1. Pozostałe przychody i koszty operacyjne (w tys. zł)

Pozostałe przychody i koszty	Wartość w okresie 01-12.2017	Wartość w okresie 01-12.2018	Zmiana
Pozostałe przychody operacyjne	692	518	-174
Pozostałe koszty operacyjne	5 097	6 419	1 322
w tym podatek od niektórych instytucji finansowych	4 982	4 569	-413
Wynik z pozostałej działalności operacyjnej	-4 405	-5 901	-1 496

Spółka PKO Życie nie posiada istotnych umów leasingowych.

A.5 Wszelkie inne informacje

Towarzystwo w analizowanym okresie sprawozdawczym nie identyfikuje innych istotnych informacji dotyczących działalności i wyników operacyjnych zakładu, poza wykazanymi w powyższych rozdziałach.

B. System zarządzania

B.1 Informacje ogólne o systemie zarządzania

B.1.1 Prezentacja organów zarządzających i nadzorujących, komitetów i kluczowych funkcji

System zarządzania w PKO Życie zapewnia prawidłowe i bezpieczne zarządzanie prowadzoną działalnością dzięki przejrzystej strukturze organizacyjnej, odpowiednio podzielonym zakresom odpowiedzialności, efektywnym ścieżkom raportowania, sprawnym kanałom informacyjnym, ciągłemu doskonaleniu organizacji i eliminacji nieefektywności oraz ryzyk wykraczających poza tolerancję Spółki, a także kompletności i aktualności regulacji wewnętrznych.

Organami Spółki są Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza oraz Zarząd.

Skład Zarządu na dzień 31 grudnia 2018 roku:

- Pan Sławomir Łopalewski – Prezes Zarządu, odpowiedzialny za obszar HR, prawny, zgodności, kontrolę wewnętrzną, administracji i audyt wewnętrzny;
- Pan Tomasz Mańko – Członek Zarządu odpowiedzialny za obszar sprzedaży, marketingu i produktów;
- Pan Leszek Skop – Członek Zarządu, odpowiedzialny za obszar finansów, aktuariatu (w tym reasekuracja), operacji, IT, od dnia 26 lutego 2018 roku za zarządzanie ryzykiem.

W trakcie 2018 roku nie było zmian osobowych w Zarządzie Spółki.

Skład Rady Nadzorczej na dzień 31 grudnia 2018 roku:

- Pan Jan Emeryk Rościszewski – Przewodniczący Rady Nadzorczej, odpowiedzialny za kierowanie pracami Rady Nadzorczej, koordynację tych prac, zwoływanie posiedzeń Rady Nadzorczej i przewodniczenie posiedzeniom Rady Nadzorczej;
- Pan Szymon Wałach – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej, wykonuje obowiązki Przewodniczącego Rady Nadzorczej pod jego nieobecność;
- Pan Mieczysław Król – Członek Rady Nadzorczej;
- Pan Tomasz Belka – Członek Rady Nadzorczej;
- Pan Paweł Metrycki – Członek Rady Nadzorczej;
- Pan Józef Puzyra – Członek Rady Nadzorczej;
- Pan Artur Kluczny – Członek Rady Nadzorczej;
- Pan Rafał Roszkowski – Członek Rady Nadzorczej.

W trakcie 2018 roku nie było zmian osobowych w składzie Rady Nadzorczej Spółki.

W dniu 18 marca 2019 r. Pan Józef Puzyra złożył rezygnację z zasiadania w Radzie Nadzorczej Spółki.

Zarząd prowadzi sprawy Spółki i reprezentuje Spółkę, wykonuje wszelkie uprawnienia w sprawach niezastrzeżonych przez prawo lub Statut do kompetencji.

Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia a w szczególności:

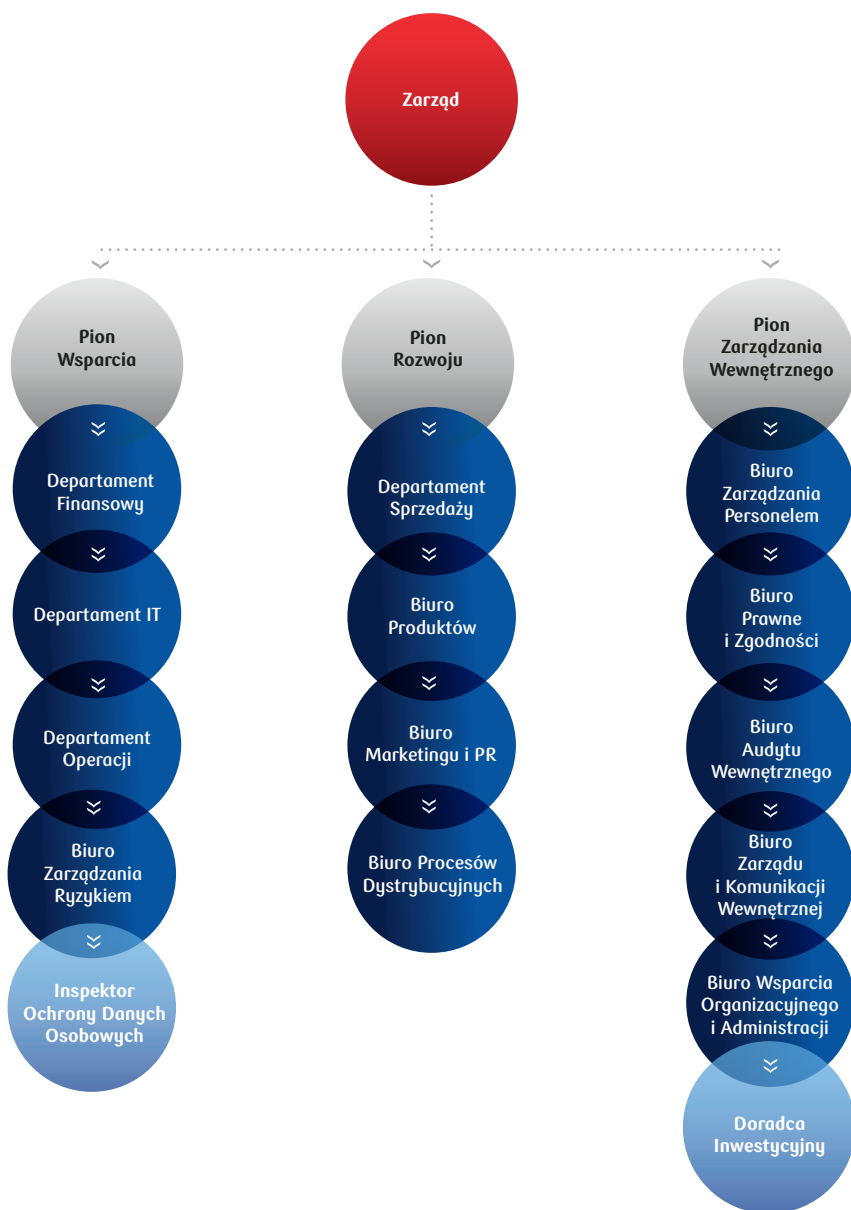
- zatwierdza ogólne i szczególne warunki ubezpieczenia i dokonuje w nich zmian;
- uchwała taryfy stawek ubezpieczeniowych;
- odpowiada za opracowanie, wprowadzenie, funkcjonowanie regulacji wewnętrznych określających sposób wykonywania przez Spółkę działalności ubezpieczeniowej, w szczególności w zakresie czynności zleconych innym podmiotom, w tym regulaminu kontroli wewnętrznej;
- może, po uzyskaniu zgody Rady Nadzorczej, podjąć decyzję o wypłacie akcjonariuszom zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy na koniec roku obrotowego, jeżeli Spółka posiada środki wystarczające na wypłatę. Zarząd jest upoważniony do dysponowania na potrzeby wypłaty zaliczki środkami zgromadzonymi na kapitale zapasowym lub kapitałach rezerwowych utworzonych z zysku, bez zgody Walnego Zgromadzenia;
- dokonuje czynności z zakresu prawa pracy – Zarząd upoważnia dodatkowo inną osobę/osoby do wykonywania czynności w tym zakresie.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. W szczególności do kompetencji Rady Nadzorczej należy:

- zatwierdzenie rocznego planu rzeczowo-finansowego Spółki;
- zatwierdzenie wieloletniego planu finansowego Spółki (strategii Spółki);
- ocena skonsolidowanego sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu z działalności oraz przedstawianie sprawozdania z wyników tej oceny Walnemu Zgromadzeniu;
- wyznaczenie biegłego rewidenta dokonującego badania sprawozdań finansowych Spółki oraz dokonywanie oceny i informowanie o przyczynach rozwiązania umowy zawartej z biegłym rewidentem w sprawozdaniu Rady Nadzorczej z wyników oceny sprawozdań, o których mowa w art. 395 § 2 pkt 1 KSH;
- zatwierdzanie regulaminu w zakresie czynności zleczonych podmiotom trzecim;
- zatwierdzanie uchwalanych przez Zarząd zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej oraz strategii zarządzania ryzykiem w Spółce, włączając Strategiczne limity tolerancji;
- ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej;
- ocena stosowania przez Spółkę „Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” uchwalonych przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 22 lipca 2014 roku,

- przyjętych do stosowania przez Spółkę („Zasady ładu korporacyjnego”);
- ocena funkcjonowania polityki wynagradzania w Spółce oraz przedstawianie raportu w tym zakresie Walnemu Zgromadzeniu;
 - wyrażanie opinii o transakcjach z podmiotami powiązany-
mi, które w istotny sposób wpływają na sytuację finanso-
wą lub prawną Spółki lub prowadzą do nabycia lub zbycia
albo innego rozporządzenia znacznym majątkiem;
 - wyrażanie uprzedniej zgody na:
 - nabycie, zbycie, obciążenie lub oddanie do korzysta-
nia osobie trzeciej nieruchomości, prawa użytkownika
wieczystego lub udziału w nieruchomości; zgoda Rady
Nadzorczej nie jest wymagana, jeżeli nabycie lub zbycie
nieruchomości, udziału w nieruchomości lub użytkowa-
nia wieczystego wymaga zgody Walnego Zgromadzenia,
 - utworzenie lub likwidację oddziału, przedstawicielstwa
lub innej jednostki organizacyjnej Spółki,
 - przeniesienie lub nabycie całości lub części portfela
ubezpieczeń,
 - rozporządzenie prawem Spółki, zaciągnięcie zobowią-
zania w imieniu Spółki lub ustanowienie obciążenia
na majątku Spółki o wartości przekraczającej równo-
wartość w jakiegokolwiek walucie obcej kwoty 2500 tys.
złoty netto, wynikających zarówno z jednej albo kilku
czynności prawnych z tym samym podmiotem lub pod-
miotem z nim powiązany (tj. spółką powiązaną w ro-
zumieniu ustawy Kodeks spółek handlowych) w okresie
roku obrotowego, o ile nie przewidziano tego w za-
twierdzonym przez Radę Nadzorczą planie rzeczowo-fi-
nansowym Spółki. Kwoty w walucie obcej przelicza się
na złote polskie (PLN) według kursu ogłaszanego przez
Prezesa Narodowego Banku Polskiego na dzień zwróce-
nia się do Rady Nadzorczej o wyrażenie zgody,
 - zaciągnięcie zobowiązania o charakterze pozabilanso-
wym bez względu na wartość takiego zobowiązania,
w szczególności na zawarcie kredytu, pożyczki, wysta-
wienie weksla, udzielenie poręczenia;
 - wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę umowy
o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie
stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji
społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarzą-
daniem, jeżeli wysokość wynagrodzenia przewidzianego
łącznie za świadczone usługi przekracza 500 tys. zł netto
w stosunku rocznym;
 - wyrażanie zgody na zmianę zawartej przez Spółkę umowy
o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie
stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji
społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarzą-
daniem podwyższając wynagrodzenie powyżej kwoty,
o której mowa w punkcie poprzedzającym;
 - wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę umowy
o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie
stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji
społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządza-
niem, w których maksymalna wysokość wynagrodzenia
nie jest przewidziana;
 - wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę umowy
darowizny lub innej umowy o podobnym skutku o war-
tości przekraczającej 20 tys. zł lub 0,1% sumy aktywów,
ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego
sprawozdania finansowego;
 - wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę umowy
zwolnienia z długu lub innej umowy o podobnym skutku
o wartości przekraczającej 50 tys. zł lub 0,1% sumy akty-
wów, ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego
sprawozdania finansowego.
- Spółka zapewnia niezależność innych kluczowych funkcji,
takich jak: zarządzania ryzykiem, aktuarialnej, zgodności
z przepisami oraz audytu wewnętrznego, a także zapewnia
sposób komunikacji umożliwiający i zapewniający
przekazywanie przez wszystkie jednostki Spółki innym
kluczowym funkcjom, informacji dotyczących lub
mogących mieć wpływ na zarządzanie ryzykiem i kapitałem.
Jednocześnie każdy pracownik Spółki ma obowiązek
przekazywania informacji o nowo zidentyfikowanych,
istotnych ryzykach.
- W 2018 roku nastąpiły w Spółce zmiany struktury
organizacyjnej. Nowa struktura została przedstawiona
na poniższym schemacie.

Schemat B.1.1 Schemat organizacyjny na dzień 31 grudnia 2018 roku

W 2018 roku zaszły następujące zmiany organizacyjne:

- w od 26 marca 2018 roku Biuro Zarządzania Ryzykiem zostało wyłączone z Pionu Zarządzania Wewnętrznego i obecnie podlega Członkowi Zarządu odpowiedzialnemu za Pion Wsparcia,
- od 26 kwietnia 2018 roku zlikwidowano Departament Produktów, a w jego miejsce powstało Biuro Produktów oraz Biuro Marketingu i PR,
- od 26 kwietnia 2018 roku powołano nowe, samodzielne stanowisko Inspektora Ochrony Danych Osobowych,
- od 26 kwietnia 2018 roku Biuro Zarządu zmieniło nazwę na Biuro Zarządu i Komunikacji Wewnętrznej,
- od 1 lipca 2018 roku obszar zgodności funkcjonujący w ramach Biura Zgodności i Kontroli Wewnętrznej został włączony do Biura Prawnego tworząc Biuro Prawne i Zgodności,
- od 1 lipca 2018 roku powstało Biuro Procesów Dystrybucyjnych.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem funkcjonują następujące Komitety:

- Komitet Audytu przy Radzie Nadzorczej;
- Komitet Ryzyka przy Radzie Nadzorczej;
- Komitet Zarządzania Ryzykami;
- Komitet Inwestycyjny;
- Komitet Projektowy;
- Komitet Produktowy.

Komitet Audytu jest stałym Komitetem Rady Nadzorczej, którego celem jest wsparcie Rady Nadzorczej w realizacji jej statutowych funkcji. Do zadań Komitetu należy w szczególności:

- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej;
- monitorowanie procesu badania sprawozdań finansowych;
- monitorowanie niezależności podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych;
- monitorowanie zarządzania ryzykiem podatkowym;
- wydawanie opinii dla Rady Nadzorczej o przyczynach rozwiązania umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Spółki;
- wyrażanie zgody na powoływanie lub odwoływanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz osoby kierującej komórką do spraw zapewnienia zgodności;
- zatwierdzanie planu audytów;
- ocena efektywności funkcji audytu wewnętrznego;
 - opiniowanie polityki zapewnienia funkcji audytu wewnętrznego
 - inne zadania, w tym te wskazane w przepisach ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w skład Komitetu Audytu wchodził:

- Artur Kluczny – Przewodniczący Komitetu Audytu;
- Paweł Metrycki – Zastępca Przewodniczącego Komitetu Audytu;
- Rafał Roszkowski – niezależny Członek Komitetu Audytu.

Komitet Ryzyka jest stałym Komitetem Rady Nadzorczej, do którego zadań należy w szczególności:

- monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem;
- kształtowanie, regularny przegląd i rekomendowanie strategii zarządzania ryzykiem Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia;
- monitorowanie realizacji zadań Komitetu Zarządzania Ryzykami;
- analiza wpływu czynników środowiskowych;
- analiza wpływu czynników ogólnokrajowych i kulturowych;
- analiza wpływu zmian w prawie;
- przegląd, omówienie i wydawanie opinii w zakresie raportów przedstawianych przez Komitet Zarządzania Ryzykami.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w skład Komitetu Ryzyka wchodził:

- Paweł Metrycki – Przewodniczący Komitetu Ryzyka;
- Rafał Roszkowski – Zastępca Przewodniczącego Komitetu Ryzyka;
- Artur Kluczny – Członek Komitetu Ryzyka.

Komitet Zarządzania Ryzykami jest stałym Komitetem w Spółce, którego celem jest wsparcie Zarządu Spółki w realizacji celów statutowych Spółki, obowiązków wynikających z prawa oraz realizacji strategii w zakresie zarządzania ryzykiem i kapitałem w Spółce. Do zadań Komitetu należy w szczególności:

- kształtowanie oraz regularny przegląd strategii zarządzania ryzykiem oraz opiniowanie polityk/procedur związanych z zarządzaniem poszczególnych istotnych ryzyk związanych z działalnością Spółki;
- nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Spółce, w tym nad zgodnością działalności z prawem i wewnętrznymi regulacjami normatywnymi;
- nadzór nad procesami identyfikacji, oceny i pomiaru, monitorowania i kontroli, zarządzania ryzykiem oraz raportowaniem w celu utrzymywania ryzyka w Spółce na akceptowalnym poziomie;
- zarządzanie aktywami i pasywami w oparciu o poziom ryzyka rynkowego, płynność, poziom ryzyka kredytowego;
- monitorowanie nadwyżki aktywów ponad rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe;
- monitorowanie profilu ryzyka, zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem, w oparciu o przedstawione raporty;

- monitorowanie statusu realizacji działań ograniczających ryzyko w oparciu o raporty;
- regularne monitorowanie, nie rzadziej niż raz w roku, oceny jakości i terminowości wykonania czynności podstawowych zleczanych podmiotom zewnętrznym z udziałem właścicieli biznesowych poszczególnych relacji na podstawie przygotowanych do oceny danych przez dyrektorów odpowiednich komórek organizacyjnych, których kompetencje dotyczą obszaru zlecanego podmiotom zewnętrznym;
- wydawanie opinii na temat planowanego zlecenia na zewnątrz czynności podstawowej;
- rozpatrywanie wniosków o akceptację ryzyka;
- rekomendacja w zakresie zmian w systemie zarządzania ryzykiem;
- działalność Komitetu obejmuje również nadzór nad obszarem bezpieczeństwa systemów informatycznych: danych w nich przechowywanych, bezpieczeństwa informacji, zachowania ciągłości procesów biznesowych i zarządzania sytuacjami kryzysowymi.
- nadzór nad obszarem zarządzania danymi i jakością danych w zakresie określonym w Polityce Zarządzania Danymi i Jakością Danych,
- nadzór nad zarządzaniem danymi osobowymi zgodnie z właściwymi procedurami w tym zakresie.

Komitet Inwestycyjny jest stałym Komitetem w Spółce, którego głównym celem jest nadzór nad procesem zarządzania aktywami. Komitet został powołany, aby spełniać w szczególności następujące funkcje:

- monitorowanie realizacji celów inwestycyjnych (KPI), zapewnienia zgodności z procesem inwestycyjnym, zasadami i wytycznymi (liniami i limitami) oraz monitorowanie jakości procesu inwestycyjnego i realizacji umowy o zarządzanie aktywami,
- monitorowanie realizacji gwarancji zapewnianych przez Spółkę,
- monitorowanie sytuacji makroekonomicznej i sytuacji na rynkach finansowych,
- raport z incydentów w procesie inwestycyjnym lub transakcyjnym, przekroczeń limitów,
- omówienie i rekomendacja alokacji aktywów oraz znaczących pozycji, szczególnie w sytuacji znaczących zmian na rynku, zmian prawnych czy rekomendacji KNF, w tym także pozycji o szczególnym znaczeniu,
- omówienie i rekomendacja alokacji aktywów w odniesieniu do potrzeb dopasowania do charakterystyki zobowiązań,
- proponowanie i opiniowanie nowych instrumentów, które mogłyby być włączone do portfela inwestycyjnego, zlecenie analizy ryzyka tych instrumentów,
- rekomendowanie strategii inwestycyjnej i procedury określającej limity inwestycyjne Zarządowi Towarzystwa oraz ich regularny przegląd,
- przegląd transakcji o zwiększonym znaczeniu,
- monitorowanie zgodności działalności inwestycyjnej z przepisami prawa,

- kształtowanie polityki inwestycyjnej, rekomendowanie zmian mandatów inwestycyjnych w ramach przyjętej strategii i procedury określającej limity inwestycyjne,
- proponowanie zapisów umowy / zmian do umowy z Zarządzającymi Aktywami,
- monitorowanie skuteczności zabezpieczeń w przypadku transakcji zabezpieczających.

Komitet Projektowy jest stałym Komitetem w Spółce, którego celem jest nadzór nad realizowanymi projektami oraz wspieranie Zarządu w sprawie priorytetyzacji projektów w ramach listy inicjatyw. Do zadań Komitetu należy:

- weryfikowanie oraz regularny przegląd zgłoszonych inicjatyw, na podstawie których tworzona jest lista priorytetowych obszarów oraz projektów do realizacji;
- przegląd statusu oraz ryzyk dla strategicznych projektów realizowanych w ramach Spółki;
- podejmowanie decyzji odnośnie do alokacji zasobów i/ lub harmonogramu w kontekście uruchomionych i nowych projektów;
- przedstawienie informacji Zarządowi w zakresie projektów do uruchomienia lub wstrzymania;
- podejmowanie decyzji odnośnie do zakresu projektów/ zmian w systemie centralnym.

Komitet Produktowy jest stałym Komitetem w Spółce, którego celem jest rekomendowanie wdrożenia oraz modyfikacji produktów ubezpieczeniowych z ustalonymi parametrami cenowo-kosztowymi. Do zadań Komitetu należy:

- regularny przegląd statusu oraz ryzyk w kluczowych projektach produktowych realizowanych w Spółce;
- weryfikowanie zgłoszonych inicjatyw produktowych i podejmowanie decyzji dotyczących ich uruchomienia;
- akceptacja harmonogramu prac projektowych w bieżącym i kolejnym kwartale;
- cykliczny przegląd wyników finansowych, monitoring produktów ubezpieczeniowych oraz ryzyk dla produktów strategicznych;
- weryfikowanie i akceptacja działań korygujących lub zapobiegawczych dla produktów wadliwych;
- analiza wniosków z monitoringu oferowanych produktów oraz zatwierdzanie raportu z tego monitoringu;
- rekomendowanie działań pozwalających na zapewnienie jakości procesu projektowania produktów ubezpieczeniowych, pozyskiwania klientów oraz dystrybucji i obsługi produktów.

Inne kluczowe funkcje zdefiniowane przez PKO Życie, w ramach systemu zarządzania obejmują:

- funkcję zarządzania ryzykiem;
- funkcję aktuarialną;
- funkcję zgodności z przepisami;
- funkcję audytu wewnętrznego.

Wymienione wyżej cztery inne kluczowe funkcje realizują swoje zadania dzięki współpracy z następującymi organami, komórkami lub jednostkami organizacyjnymi:

- Zarządem i Radą Nadzorczą;
- Komitetami;
- Biurem Zarządzania Ryzykiem;
- Biurem Prawnym i Zgodności;
- Działem Aktuariałnym;
- Biurem Audytu Wewnętrznego.

Funkcja audytu wewnętrznego

Zgodnie z Ustawą w strukturze organizacyjnej Towarzystwa utworzona została funkcja audytu wewnętrznego, która realizowana jest przez Biuro Audytu Wewnętrznego i kierowana przez Dyrektora Biura. Funkcja audytu wewnętrznego obejmuje ocenę adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej oraz innych elementów zarządzania. Zasady realizacji zadań audytowych zostały opisane w odpowiednich przepisach wewnętrznych, określających m.in.: cel i zakres przedmiotowy działalności audytu wewnętrznego, proces planowania, przygotowywania i przeprowadzania audytów. Funkcja audytu wewnętrznego jest obiektywna i niezależna od funkcji operacyjnych, co jest zapewnione w Towarzystwie poprzez administracyjną podległość Biura Audytu Wewnętrznego Prezesowi Zarządu i funkcjonalną podległość Komitetowi Audytu składającego się z Członków Rady Nadzorczej Towarzystwa. Komitet Audytu sprawuje nadzór nad efektywnością funkcji audytu wewnętrznego. Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego, oprócz zadań związanych z realizacją funkcji audytu wewnętrznego w Towarzystwie, nie wykonuje innych funkcji należących do systemu zarządzania. Szczegółowy opis zasad realizacji funkcji audytu wewnętrznego został przedstawiony w punkcie B.5.

Funkcja zgodności z przepisami

Zgodnie z Ustawą w strukturze organizacyjnej Towarzystwa utworzona została funkcja zgodności z przepisami, która jest realizowana przez wydzieloną w strukturze organizacyjnej jednostkę - Biuro Prawne i Zgodności, kierowane przez Dyrektora Biura. Funkcja zgodności z przepisami obejmuje w szczególności analizę przepisów prawa, standardów postępowania przyjętych w środowisku ubezpieczeniowym, interpretację stanowiska organów nadzoru finansowego oraz innych organów administracji publicznej, pod kątem identyfikacji zagadnień wymagających podjęcia prac dostosowawczych Towarzystwa, a także ocenę zgodności funkcjonowania Towarzystwa z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i przyjętymi przez Towarzystwo standardami postępowania. Osoba nadzorująca funkcję zgodności formułuje zalecenia w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Towarzystwie i monitoruje

ich realizację oraz raportuje ryzyko braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej/Komitetu Ryzyka działającego w ramach Rady Nadzorczej. W celu niezależnej, obiektywnej i efektywnej realizacji zadań Biuro Prawne i Zgodności ma prawo dostępu w trybie zgodnym z obowiązującymi przepisami wewnętrznymi do aplikacji, dokumentów i informacji, jak również bezpośredniej komunikacji z pracownikami Towarzystwa w zakresie niezbędnym dla wykonania powierzonych zadań, ma prawo badania z własnej inicjatywy możliwych przypadków braku zgodności. Jednocześnie Biuro Prawne i Zgodności działa w warunkach zapewniających niezależność procesu zarządzania ryzykiem, co jest realizowane poprzez bezpośrednią podległość Prezesowi Zarządu, proces powoływania i odwoływania osoby kierującej Biurem, możliwość przekazywania informacji i wyjaśnień do Rady Nadzorczej, w tym do niezależnych jej członków. Szczegółowy opis zasad realizacji funkcji zgodności z przepisami został przedstawiony w punkcie B.4.2.

Funkcja zarządzania ryzykiem

Zgodnie z Ustawą w strukturze organizacyjnej Towarzystwa utworzona została funkcja zarządzania ryzykiem, która jest realizowana przez wydzieloną w strukturze organizacyjnej jednostkę - Biuro Zarządzania Ryzykiem, kierowane przez Dyrektora Biura. Funkcja zarządzania ryzykiem obejmuje w szczególności tworzenie, rozwijanie i utrzymanie systemu zarządzania ryzykiem zgodnego ze skalą i profilem działalności Spółki, rozwijanie procesów identyfikacji i oceny ryzyka oraz zapewnienie jednolitych standardów w zakresie identyfikacji, oceny monitorowania, raportowania i postępowania z ryzykiem w całej Spółce. Funkcja zarządzania ryzykiem zapewnia monitorowanie czynników mających potencjalny wpływ na zmianę profilu ryzyka Spółki, uczestniczy w procesie podejmowania decyzji w kwestii oceny ryzyka i adekwatności kapitałowej, a także ocenia nowe produkty, bądź zmiany w istniejących produktach, pod kątem ryzyka, jakie mogą generować, i ich wpływu na przyszłe wymogi kapitałowe. Biuro Zarządzania Ryzykiem działa w warunkach zapewniających niezależność procesu zarządzania ryzykiem, co jest realizowane poprzez bezpośrednią podległość Członkowi Zarządu, odpowiedzialnemu za zarządzanie ryzykiem oraz możliwość przekazywania informacji i wyjaśnień do Rady Nadzorczej, w tym do niezależnych jej członków.

Osoba nadzorująca funkcję zarządzania ryzykiem odpowiada w szczególności za:

- identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- pomiar, ocenę, kontrolę oraz regularne monitorowanie i raportowanie profilu ryzyka,
- wsparcie Zarządu w koordynowaniu działań w zakresie Strategii Zarządzania Ryzykiem,

- ocenę wypłacalności Towarzystwa we współpracy z Departamentem Finansowym, w szczególności Działem Aktuarialnym,
- przygotowywanie rekomendacji dla Zarządu lub komitetów dotyczących dopuszczalnego poziomu ryzyka,
- tworzenie i opiniowanie przepisów wewnętrznych Towarzystwa dotyczących zarządzania ryzykiem i wypłacalnością,
- rozwój mechanizmów i narzędzi przeznaczonych do wspierania zarządzania ryzykiem i wypłacalnością.

Szczegółowy opis dotyczący systemu zarządzania ryzykiem został przedstawiony w punkcie B.3.

Funkcja aktuarialna

Zgodnie z Ustawą w strukturze organizacyjnej Towarzystwa utworzona została funkcja aktuarialna, która jest realizowana przez wydzieloną w strukturze organizacyjnej jednostkę – Dział Aktuarialny i kierowana przez Dyrektora Działu. Funkcja aktuarialna obejmuje w szczególności nadzór nad procesem kalkulacji wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i ich najlepszego oszacowania, kalkulację wymogów kapitałowych oraz opiniuje zasady przyjmowania ryzyk do ubezpieczenia, ściśle współpracując z funkcją zarządzania ryzykiem. Jest ona umiejscowiona w obszarze finansów Spółki. Dodatkowo Dyktor Działu Aktuarialnego ma nieograniczony dostęp do Prezesa Zarządu oraz pozostałych członków Zarządu Towarzystwa, a także bezpośredni kontakt z przewodniczącym Komitetu Ryzyka. Szczegółowy opis zasad działania funkcji aktuarialnej został przedstawiony w punkcie B.6.

W okresie sprawozdawczym wprowadzono kilka istotnych zmian systemu zarządzania:

- zmieniono strukturę organizacyjną;
- doskonalono system zarządzania ryzykiem w zakresie poszczególnych filarów systemu Solvency II, w szczególności zmodyfikowano regulacje wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem, udoskonalono system raportowania do organu nadzoru, a także dokonano przeglądu procedur i procesów związanych z kalkulacją wymogu kapitałowego.

B.1.2 Informacja na temat zasad i praktyk dotyczących wynagrodzeń

Polityka wynagradzania Towarzystwa ma na celu wsparcie pozyskiwania, utrzymywania i rozwoju pracowników w organizacji. Ponadto uzupełnia model zarządzania i zapewnia zgodność zasad wynagradzania z efektywnym zarządzaniem ryzykiem w Towarzystwie.

Towarzystwo oferuje swoim pracownikom pakiety wynagrodzeń, składające się ze stałego wynagrodzenia zasadniczego wypłacanego miesięcznie oraz zmiennego elementu wynagrodzenia wypłacanego rocznie. Pracownikowi, za szczególne osiągnięcia, może zostać przyznana dodatkowa nagroda. Stałe miesięczne wynagrodzenie stanowi najistotniejszy z elementów wynagrodzenia, które otrzymuje pracownik. Wszyscy pracownicy Towarzystwa, w tym Członkowie Zarządu oraz pracownicy zajmujący stanowiska kierownicze i mający istotny wpływ na profil ryzyka w Towarzystwie, mogą dodatkowo korzystać z innych świadczeń finansowanych przez Towarzystwo:

- a) Pracowniczego Programu Emerytalnego (składka w wysokości 3% miesięcznego wynagrodzenia pracownika, możliwość złożenia deklaracji przystąpienia do programu po trzech miesiącach zatrudnienia, przy czym przystąpienie do programu następuje po 30 dniach, a pierwsza składka jest opłacana od najbliższego pełnego miesiąca);
- b) ubezpieczeń na życie (możliwość przystąpienia w pierwszym miesiącu zatrudnienia);
- c) dodatkowej opieki zdrowotnej (możliwość objęcia od pierwszego dnia zatrudnienia).

Towarzystwo na dzień 31 grudnia 2018 roku nie oferowało ani swoim pracownikom, ani członkom organu administrującego – zarządzającego lub nadzorczego, i innym osobom nadzorującym kluczowe funkcje innych dodatkowych programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur.

Spółka nie stosuje uprawnień do akcji ani opcji na akcje jako elementu systemu wynagrodzeń pracowników.

Zarząd oraz pracownicy zajmujący stanowiska kierownicze i mający istotny wpływ na profil ryzyka w Towarzystwie objęci są systemem zarządzania przez cele. Cele są spójne ze strategią biznesową oraz planem finansowym Spółki, nadawane na okres oceny (rok kalendarzowy) i rozliczane po zatwierdzeniu wyników finansowych. Nadawane są na okres oceny (rok kalendarzowy) i rozliczane po zatwierdzeniu wyników finansowych Spółki. Konstrukcja celów gwarantuje uwzględnienie cyklu koniunkturalnego Towarzystwa oraz ryzyka związanego z prowadzoną przez Spółkę działalnością. Ryzyko uwzględniane jest zarówno poprzez ustalenie odpowiednich, wrażliwych na ryzyko kryteriów oceny efektywności pracy, jak i redukcję lub brak premii w przypadku pogorszonych wyników finansowych, straty Towarzystwa i/lub pogorszenia innych zmiennych finansowych lub biznesowych. Wynagrodzenie zmienne w postaci premii przyznawane jest za realizację celów w przyjętym przedziale realizacji (min. – maks.) i wypłacane

jest w horyzoncie trzyletnim (model premii odroczonych). PKO Życie określiło maksymalną wartość wynagrodzenia zmiennego w relacji do wynagrodzenia stałego za dany okres oceny. Część wynagrodzenia zmiennego może zostać wypłacona w formie akcji fantomowych.

W przypadku pozostałych pracowników zajmujących stanowiska kierownicze i stanowiska specjalistyczne wynagrodzenie zmienne jest wypłacane w całości w roku następującym po roku, za który została dokonana ocena.

Członkowie Rady Nadzorczej, za wyjątkiem osób będących niezależnymi członkami organu, nie otrzymują wynagrodzenia od Spółki.

B.1.3 Informacja dotycząca istotnych transakcji z udziałowcami, osobami wywierającymi znaczący wpływ na Towarzystwo oraz z członkami organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego

W 2018 roku nie wystąpiły transakcje z Członkami Zarządu i Rady Nadzorczej oraz osobami mającymi znaczący wpływ na Towarzystwo. Członkowie organów Spółki mogą nabywać produkty ubezpieczeniowe będące w ofercie PKO Życie.

Istotną umową z akcjonariuszem, PKO Bankiem Polskim, jest umowa w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego, która była aktywna w całym 2018 roku. Ponadto PKO Życie lokowało w Banku depozyty, a także zawierało transakcje o charakterze repo.

Dodatkowo Spółka jest odbiorcą między innymi następujących usług świadczonych przez Bank:

1. kolokacja serwerów, macierzy i urządzeń sieciowych w ośrodku podstawowym i zapasowym Banku;
2. telefonia IP w połączeniu z nagrywaniem rozmów.

Wszystkie transakcje wewnątrzgrupowe są zawierane na zasadach rynkowych.

B.1.4 Ocena adekwatności systemu zarządzania

Zgodnie z art. 45 ust. 4 Ustawy Towarzystwo przeprowadziło przegląd systemu zarządzania. Proces przeglądu został uregulowany stosowną procedurą.

Zakres przeprowadzanych czynności sprawdzających obejmował wymagania odnoszące się do następujących obszarów:

- organizacji Towarzystwa;
- systemu informacji zarządczej;
- wymagań dot. osób wykonujących funkcje kluczowe;
- zarządzania ryzykiem;

- funkcji zgodności;
- funkcji aktuarialnej;
- funkcji audytu wewnętrznego;
- outsourcingu;
- zasad wynagradzania;
- zarządzania aktywami i pasywami;
- relacji z udziałowcami.

W wyniku przeglądu uznano, że system zarządzania jest adekwatny w kontekście wymagań stawianych przez regulacje ujęte w:

- Ustawie;
- Akcie Delegowanym;
- Zasadach Ładu Korporacyjnego wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego 22 lipca 2014 roku w zakresie odnoszącym się do systemu zarządzania (wszystkie paragrafy z wyłączeniem Rozdziału 6 – Polityka informacyjna, Rozdziału 7 Działalność promocyjna i relacje z klientami oraz Rozdziału 9 – Wykonywanie uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta);
- wytycznych dot. systemu zarządzania ryzykiem wydanych przez EIOPA.

W odrębnych procesach samooceny analizowano zgodność z wymaganiami pozostałych rekomendacji i wytycznych wydanych przez organ nadzoru.

W tym zakresie system zarządzania Towarzystwo również uznaje za adekwatny.

B.2 Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji

PKO Życie dba o to, by osoby pełniące funkcje Prezesa Zarządu, Członków Zarządu lub wykonujące czynności w ramach innych kluczowych funkcji miały odpowiedni poziom kompetencji, biorąc pod uwagę obowiązki przypisane do poszczególnych osób. Spółka w trakcie procesu rekrutacji wnikliwie weryfikuje kompetencje i doświadczenie pracowników oraz wymaga ich udokumentowania w niezbędnym zakresie. Zgodnie z wdrożoną Procedurą badania kompetencji i reputacji, proces weryfikacji adekwatności kompetencji trwa również przez cały okres zatrudnienia. Celem Towarzystwa jest zapewnienie odpowiedniego poziomu zróżnicowania kwalifikacji, wiedzy i odpowiedniego doświadczenia poszczególnych osób, by zagwarantować, że Towarzystwo jest właściwie zarządzane i nadzorowane.

Towarzystwo stawia sobie również za cel, by osoby, które pełnią inne kluczowe funkcje, cieszyły się dobrą reputacją. Badając reputację, PKO Życie bierze pod uwagę uczciwość i ryzyko potencjalnego wpływu sytuacji finansowej

tych osób na sprawowane przez nie funkcje, opierając się na istotnych przesłankach dotyczących wzorców zachowań i zasad prowadzenia działalności gospodarczej, w tym wszelkich aspektów kryminalnych, finansowych i nadzorczych.

B.2.1. Kompetencje Prezesa i Członków Zarządu

Zgodnie z art. 48 ust. 1 Ustawy Członkiem Zarządu Towarzystwa może być osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, ma wyższe wykształcenie, nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu oraz daje rękojmię prowadzenia spraw zakładu w sposób należyty. Prezes Zarządu i Członkowie powinni kolektywnie dysponować wiedzą i doświadczeniem pozwalającym im na wypełnianie powierzonych funkcji w zakresie co najmniej:

- rynków ubezpieczeń i rynków finansowych, rozumianych jako świadomość i rozumienie biznesowego, gospodarczego i rynkowego środowiska, w którym Towarzystwo prowadzi działalność, i świadomość poziomu wiedzy i potrzeb ubezpieczonych;
- strategii i modelu biznesowego, rozumianych jako szczegółowe zrozumienie modelu i strategii biznesowej Towarzystwa, systemu zarządzania, rozumiane jako świadomość i rozumienie zagrożeń, przed którymi stoi Towarzystwo, i zdolności do zarządzania nimi; umiejętność oceny skuteczności działań Towarzystwa w zakresie skutecznego zarządzania, nadzoru i kontroli w miejscu pracy i – jeśli to konieczne – nadzorowania zmian w tych obszarach;
- analizy finansowej i aktuarialnej, rozumianych jako zdolność do interpretowania informacji finansowej i aktuarialnej dotyczącej Towarzystwa, identyfikacji kluczowych problemów, wprowadzenie odpowiednich zasad kontroli oraz podejmowania niezbędnych działań w oparciu o te informacje;
- ram i wymogów prawnych, rozumianych jako świadomość i zrozumienie ram prawnych, w których Towarzystwo prowadzi działalność, zarówno pod względem wymagań prawnych i oczekiwań, jak również zdolności do przystosowania się do zmian regulacji bez zbędnej zwłoki.

Towarzystwo zapewnia odpowiedni udział osób, które wykazują się doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w zarządzaniu instytucją nadzorowaną na polskim rynku finansowym. Przynajmniej połowa Członków Zarządu powinna władać językiem polskim.

Za rekrutację na stanowiska Prezesa Zarządu i Członków Zarządu oraz wybór odpowiednich osób odpowiedzialna jest Rada Nadzorcza Spółki. Rada Nadzorcza, prowadząc

rekrutację na dane stanowisko, bierze pod uwagę kryteria kompetencyjne i reputacyjne, tak by zapewnić odpowiedni poziom profesjonalizmu osób zarządzających Towarzystwem. W przypadku rekrutacji na stanowisko, które poprzednio było zajmowane przez inną osobę, Rada Nadzorcza bierze pod uwagę listę kompetencji i formalnych kwalifikacji posiadanych przez zastępowaną osobę i ocenia ich wagę oraz istotność w kontekście całego zespołu zarządzającego.

Narzędziem służącym do aktualizacji badania poziomu kompetencji grupy osób zarządzających Towarzystwem jest ankieta dotycząca kompetencji Członków Zarządu. Dodatkowo, przeprowadzając coroczny proces oceny realizacji celów, Rada Nadzorcza omawia z Prezesem Zarządu i Członkami Zarządu poziom ich kompetencji, wiedzy i doświadczenia oraz omawia plany rozwojowe, by zapewnić ciągły rozwój i nabywanie nowych kwalifikacji w kontekście celów stawianych Spółce.

B.2.2. Kompetencje osób nadzorujących inne kluczowe funkcje

Zgodnie z art. 48 ust. 3 Ustawy inne kluczowe funkcje może nadzorować osoba, która ma pełną zdolność do czynności prawnych, ma wyższe wykształcenie, nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu oraz dodatkowo dysponuje doświadczeniem zawodowym niezbędnym do wykonywania nadzorowanej kluczowej funkcji oraz daje rękojmię wykonywania zadań w sposób należyty. Osobą nadzorującą funkcję aktuarialną w Towarzystwie może być wyłącznie aktuariusz. Osoby pełniące inne funkcje kluczowe powinny spełniać wymagania kompetencji i rękojmi proporcjonalnie do wykonywanych czynności. Kompetencje niezbędne do zajmowania danego stanowiska kluczowego określone są każdorazowo przy prowadzeniu rekrutacji na dane stanowisko.

Osoby pełniące inne funkcje kluczowe są co roku poddawane procesowi oceny okresowej. Za przeprowadzenie tej oceny zgodnie z harmonogramami obowiązującymi w Towarzystwie odpowiedzialny jest bezpośredni przełożony każdej z osób zajmującej kluczowe stanowisko. W trakcie procesu, oprócz oceny realizacji zadań w danym okresie, powinny zostać przedyskutowane: poziom kompetencji wymagany na danym stanowisku, wiedza i doświadczenie oraz plany rozwojowe, by zapewnić ciągły rozwój i nabywanie nowych kwalifikacji.

B.2.3. Badanie reputacji Prezesa i Członków Zarządu oraz pozostałych osób pełniących inne kluczowe funkcje

W celu zapobieżenia wystąpieniu ryzyka reputacyjnego i/lub

jego skutków dla PKO Życie, Towarzystwo bada reputację osób pełniących funkcje Prezesa Zarządu, Członków Zarządu i wykonujących czynności w ramach innych kluczowych funkcji nie tylko podczas procesu rekrutacji, ale również w trakcie ich zatrudnienia. Podczas procesu rekrutacyjnego osoby odpowiedzialne za jego przeprowadzenie i ostateczny wybór kandydata ze szczególną dbałością zwracają uwagę na niejasności w przedstawianej przez kandydatów historii zatrudnienia i/lub prowadzenia przez nich własnej działalności gospodarczej. Przed otrzymaniem oferty zatrudnienia (lub podjęcia współpracy na podstawie innej niż umowa o pracę) kandydat jest proszony o dobrowolne wypełnienie ankiety badania reputacji. Przed powołaniem przez Radę Nadzorczą danej osoby na stanowisko Członka Zarządu lub Prezesa Zarządu osoba ta zobowiązana jest złożyć oświadczenie, że spełnia warunki ustawowe. Osoby już zatrudnione wypełniają ankietę badania reputacji nie rzadziej niż raz w roku. W przypadku zmaterializowania się ryzyka reputacyjnego wszelkie decyzje podejmowane są indywidualnie, w zależności od rodzaju ryzyka i funkcji pełnionej przez daną osobę.

B.3 System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności

B.3.1 System zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Życie, jak i w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego, oraz w jej podmiocie dominującym.

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

1. zapewnienie stabilności i płynności finansowej Towarzystwa,
2. ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
3. zapewnienie realizacji świadczeń i odszkodowań względem klientów,
4. wsparcie Towarzystwa w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością ryzyk, jakie ze sobą niosą.

Wdrożony system zarządzania ryzykiem jest efektywny i obejmuje strategię, procesy oraz procedury sprawozdawcze

konieczne do określenia, pomiaru i monitorowania ryzyk, na które jest lub może być narażone Towarzystwo, zarządzania tymi rodzajami ryzyka i sprawozdawczości w ich zakresie, w sposób ciągły, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zagregowanym. Towarzystwo zapewni efektywność i właściwe zintegrowanie systemu zarządzania ryzykiem ze strukturą organizacyjną oraz z procesami decyzyjnymi, z uwzględnieniem osób pełniących kluczowe funkcje. System zarządzania ryzykiem obejmuje ryzyka, które należy uwzględnić w obliczeniach kapitałowego wymogu wypłacalności, oraz ryzyka nieobjęte przez Formułę Standardową.

Wdrożony system zarządzania ryzykiem w Spółce ma na celu zapewnienie kompleksowej, bieżącej i poprawnej informacji o ryzyku, tak aby decyzje biznesowe były podejmowane z pełną świadomością ryzyk. Składa się on z następujących elementów:

- identyfikacja ryzyka polegająca na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Spółki. W ramach identyfikacji ryzyka określane są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne oraz podlegające monitorowaniu. Spółka dokonuje oceny istotności ryzyk, czego efektem jest klasyfikacja na ryzyka: istotne, podlegające monitorowaniu lub pozostałe;
- ocena lub pomiar ryzyka obejmujące określanie miar ryzyka odpowiednich do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną ryzyk dla potrzeb polityki taryfowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka;
- kontrola ryzyka polegające na określaniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Spółki. Obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności mechanizmów kontrolnych, w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podejmowane są działania zarządcze;
- prognozowanie i monitorowanie ryzyka polegające na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchylenia realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka

poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności;

- raportowanie ryzyka polegające na cyklicznym informowaniu organów Spółki o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców;
- działania zarządcze polegające w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określających poziom tolerancji na ryzyko, ustalających wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji, w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz profilu ryzyka Towarzystwa.

Schemat B.3.1. Proces zarządzania ryzykiem

Wyżej wymienione kroki podlegają dostosowywaniu do zmieniających się wymogów regulacyjnych, zmian w otoczeniu oraz są przedmiotem usprawnień i doskonalenia. Struktura organizacyjna Spółki zapewnia odpowiednie kompetencje i funkcje w zakresie zarządzania ryzykiem oraz określa zakres obowiązków i odpowiedzialności w obszarze zarządzania ryzykiem, a także odpowiednie linie raportowania i komunikacji.

Strategia Zarządzania Ryzykiem jest wprowadzona z uwagi na to, iż każda aktywność podejmowana przez Spółkę generuje ryzyko. Celem Strategii Zarządzania Ryzykiem jest zapewnienie stabilnego zarządzania ryzykiem, zintegrowanego z działalnością Spółki. PKO Życie dąży do ciągłego rozwoju systemu, świadomości i kultury zarządzania ryzykiem w Spółce poprzez podniesienie jakości procesów i metodologii identyfikacji, pomiaru, monitoringu, kontroli ryzyk wynikających z podejmowanej działalności, a także poprawy efektywności metod i narzędzi ograniczania ryzyka.

PKO Życie sporządziło na piśmie zasady dotyczące funkcji zarządzania ryzykiem, obejmujące zasady związane następującymi obszarami:

- oceną ryzyka przyjmowanego do ubezpieczenia i tworzenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- zarządzaniem aktywami i zobowiązaniami;
- zarządzaniem lokatami, w szczególności w instrumenty pochodne;
- zarządzaniem płynnością i ryzykiem koncentracji;
- zarządzaniem ryzykiem operacyjnym, w tym bezpieczeństwem IT;
- reasekuracją i innymi technikami przenoszenia ryzyka.

Do elementów systemu zarządzania ryzykiem należą między innymi:

- organizacja ładu korporacyjnego obejmującego zarówno strukturę organizacyjną, linie raportowania, kluczowe funkcje, kontrolę wewnętrzną, nadzór, komunikację, jak i kulturę zarządzania ryzykiem;
- ocena własna ryzyk i potrzeb kapitałowych w horyzoncie planowania biznesowego.

System zarządzania ryzykiem ma zapewniać, że metody identyfikacji, oceny lub pomiaru, monitorowania, kontroli prognozowania, monitorowania i raportowania ryzyka oraz działań zarządczych są adekwatne do tolerancji na ryzyko przyjętej przez PKO Życie oraz że wszystkie istotne rodzaje ryzyka, na które Towarzystwo jest lub może być narażone w horyzoncie czasowym równym okresowi planowania biznesowego, są identyfikowane jeszcze przed podjęciem decyzji biznesowych i uwzględniane przy podejmowaniu tych decyzji.

Zarządzanie ryzykiem realizuje się na trzech niezależnych, wzajemnie uzupełniających się poziomach:

1. pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne Towarzystwa zarządzające produktem, realizujące

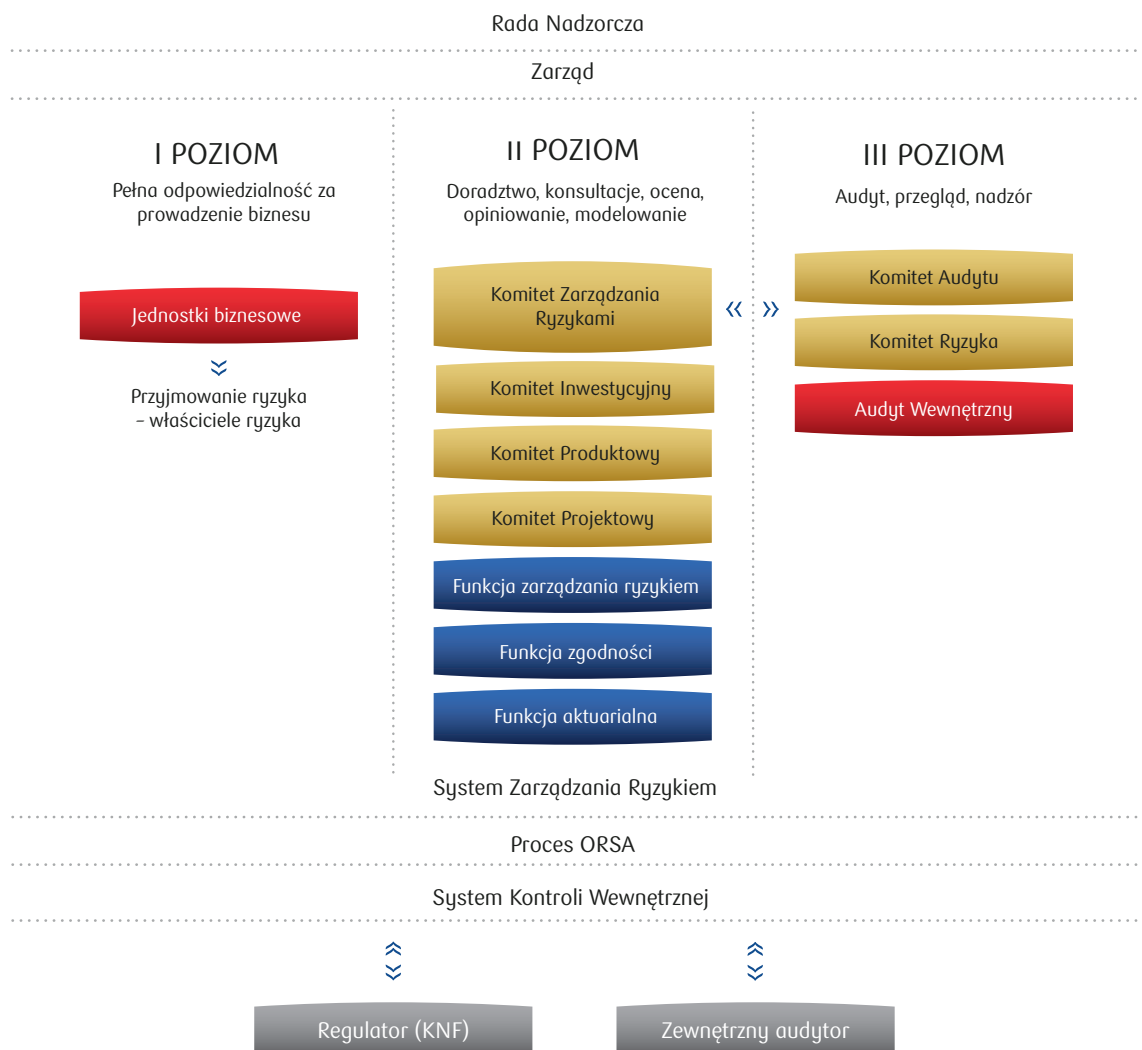
2. drugi poziom obejmuje działalność komórek realizujących funkcję zarządzania ryzykiem, funkcję aktuarialną, funkcję zgodności oraz przeciwdziałanie przestępczości ubezpieczeniowej, jak również funkcjonowanie komitetów; celem tych struktur jest identyfikacja, pomiar lub ocena, kontrola, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń, aby zapewnić, że działania realizowane na pierwszym poziomie są właściwie zaprojektowane w przepisach wewnętrznych Towarzystwa i skutecznie ograniczają ryzyko, wspierają pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności,

3. trzeci poziom stanowi działalność komórki audytu wewnętrznego, realizującej niezależne audyty elementów systemu zarządzania Towarzystwem, o których mowa w pkt 1 i 2 powyżej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu.

Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyłeń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko.

Podział odpowiedzialności w ramach systemu zarządzania ryzykiem, został przedstawiony na schemacie B.3.2.

Schemat B.3.2.
Trzy poziomy w zarządzaniu ryzykiem

B.3.2 Ocena własna ryzyka i wypłacalności

Celem własnej oceny ryzyka i wypłacalności („ORSA”) w PKO Życie jest utrzymanie optymalnego poziomu kapitałów własnych w horyzoncie planowania biznesowego zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych. Kluczowymi komponentami procesu ORSA w Spółce są:

- określanie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności przy uwzględnieniu specyficznego profilu ryzyka, zatwierdzonych limitów tolerancji ryzyka oraz strategii działalności zakładu;
- zapewnienie ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności i minimalnym wymogiem kapitałowym oraz wymogami odnoszącymi się do rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- ocena stopnia odchylenia profilu ryzyka danego zakładu od założeń stanowiących podstawę kapitałowego wymogu wypłacalności obliczonego według Formuły Standardowej.

Proces ORSA w Spółce realizowany jest przez następujące jednostki organizacyjne:

- w zakresie identyfikacji ryzyka – wszyscy pracownicy, a dla kluczowych ryzyk – wyższa kadra kierownicza Towarzystwa i Zarząd;
- w zakresie pomiaru lub oceny ryzyka oraz jego kontroli, prognozowania i monitorowania oraz raportowania, kalkulacji i prognozowania wymogu kapitałowego kluczową rolę odgrywa obszar ryzyka, aktuariatu, zgodności, kontroli wewnętrznej i finansów;
- w zakresie działań zarządczych – wyższa kadra kierownicza Towarzystwa, odpowiednie Komitety i Zarząd Towarzystwa.

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest poddawany przeglądowi i zatwierdzany przez Zarząd Spółki. Raport ORSA jest również akceptowany przez Zarząd - Towarzystwo przeprowadza własną ocenę ryzyka i wypłacalności co najmniej raz w roku, a także bezzwłocznie po wystąpieniu istotnych zmian w profilu ryzyka.

Na proces ORSA składają się następujące elementy:

- PEST – warsztaty analizy otoczenia zewnętrznego w horyzoncie planowania biznesowego. Analizowane czynniki zewnętrzne należą do czterech grup: polityczno-regulacyjnych (P), ekonomicznych (E), społecznych (S) i technologicznych (T);
- proces planowania finansowego i sporządzania prognoz finansowych, z uwzględnieniem wymogów kapitałowych

w celu zapewnienia ciągłej zgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności (SCR) i minimalnym wymogiem kapitałowym (MCR) oraz wymogami odnoszącymi się do rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;

- prognozy wielkości SCR w horyzoncie planowania biznesowego oparte na:
 - danych prognostycznych dotyczących wielkości sprzedaży i głównych pozycji bilansowych,
 - założeniach dotyczących struktury aktywów;
- porównanie wyników SCR i własnej oceny potrzeb kapitałowych z tytułu ekspozycji na ryzyka dla najbardziej istotnych ryzyk, przy uwzględnieniu specyficznego profilu ryzyka Spółki oraz zatwierdzonych limitów tolerancji ryzyka oraz strategii działalności zakładu;
- stopień odchylenia profilu ryzyka Spółki od założeń stanowiących podstawę kapitałowego wymogu wypłacalności obliczonego według Formuły Standardowej;
- cykliczne warsztaty samooceny ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności przeprowadzane odrębnie dla kluczowych procesów realizowanych w Towarzystwie;
- sformalizowane analizy ryzyka inicjatyw podejmowane dla projektów mogących zmienić profil ryzyka Spółki, w tym dla wszystkich inicjatyw produktowych;
- raporty dotyczące postępowań administracyjnych, spraw sądowych i skarg;
- analiza założeń i jakości danych (w tym założeń aktuarialnych, uproszczeń, decyzji eksperckich);
- cykliczne (nie rzadziej niż raz na kwartał) przeprowadzanie przez Spółkę aktualnej oceny profilu ryzyka Spółki – raport z wynikami prezentowany jest na Komitecie Zarządzania Ryzykami i Komitecie Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.

Towarzystwo ustala własne potrzeby w zakresie wypłacalności, biorąc pod uwagę swój profil ryzyka, tj. szacuje odpowiednik wymogu kapitałowego alternatywnymi metodami statystycznymi i matematycznymi, uwzględniając parametry i dane empiryczne Spółki na podstawie posiadanych informacji historycznych oraz atrybutów posiadanego portfela aktywów i pasywów, a następnie porównuje uzyskane wyniki do rezultatów otrzymanych przy zastosowaniu Formuły Standardowej.

W ramach oceny adekwatności profilu ryzyka PKO Życie do założeń leżących u podstaw Formuły Standardowej prowadzone są następujące analizy:

- ocena kompletności profilu ryzyka zdefiniowanego w ramach formuły standardowej – identyfikacja ryzyk nieuwjętych w ramach Formuły Standardowej;
- jakościowa ocena adekwatności Formuły Standardowej dla poszczególnych ryzyk – identyfikacja ryzyk, dla których wymóg kapitałowy wg formuły standardowej

może znacząco odbiegać od rzeczywistego profilu ryzyka PKO Życie;

- ilościowa ocena adekwatności Formuły Standardowej dla najbardziej istotnych ryzyk zidentyfikowanych w ramach powyższych dwóch punktów.

Dyrektor Biura Zarządzania Ryzykiem koordynuje opracowanie profilu ryzyka Spółki. Profil ryzyka obrazuje charakter i poziom ponoszonego przez Spółkę ryzyka. W celu określenia najbardziej aktualnego profilu ryzyka PKO Życie podejmuje działania zmierzające do identyfikacji i zarządzania wszystkimi istotnymi dla działalności Towarzystwa rodzajami ryzyka. W tym celu w Spółce prowadzony jest proces identyfikacji ryzyk i oceny ich istotności, oraz monitoring, w który włączone są wszystkie jednostki organizacyjne PKO Życie. Spółka sporządza profil ryzyka w oparciu o istotne ryzyka, na które jest narażona w związku z prowadzoną działalnością. Lista ryzyk tworzona jest w oparciu o procesy identyfikacji ryzyk w Spółce (m.in. proces analizy ryzyka inicjatyw, samoocena ryzyka operacyjnego, pomiar ryzyk finansowych, PEST) oraz na podstawie oceny eksperckiej i pomiarów potencjalnych strat finansowych. Ocena ekspercka stosowana w szacowaniu istotności ryzyka oparta jest na:

- oszacowaniu potencjalnego wpływu finansowego w przypadku ryzyk trudno mierzalnych;
- oszacowaniu prawdopodobieństwa wystąpienia straty;
- ocenie wpływu zdarzenia na reputację Spółki;
- ocenie skutków prawnych;
- ocenie wpływu na zgodność z regulacjami;
- ocenie wpływu na procesy biznesowe;
- planach i strategiach biznesowych;
- skuteczności podjętych przez Spółkę działań ograniczających ryzyko;
- analizie czynników zewnętrznych.

Proces samooceny ryzyk i szacowania ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności w horyzoncie planowania biznesowego jest procesem złożonym, opartym zarówno na procesach planowania budżetowego i strategicznego, a także funkcjonujących procesach oceny aktualnego profilu ryzyka, uzupełnionych o elementy dotyczące prognozowania kapitałowego wymogu wypłacalności – SCR i analizy własnych potrzeb kapitałowych. Proces ORSA jest zintegrowany z bieżącym zarządzaniem, planowaniem finansowym oraz Strategią biznesową Towarzystwa. W szczególności wszelkie decyzje dotyczące wdrażania nowych produktów, kształtowania programów reasekuracji oraz strategii inwestycyjnej Spółki są implementowane po przeprowadzeniu dogłębnej analizy sytuacji kapitałowej oraz z uwzględnieniem zidentyfikowanych ryzyk, ocenie istniejących mitygacji oraz mając na uwadze wdrożenie ewentualnych dodatkowych mechanizmów kontrolnych.

Działania w zakresie zarządzania kapitałem i systemu zarządzania ryzykiem są zatem ze sobą silnie sprzężone, w szczególności ściśle monitoringu podlegają zagrożenia dla adekwatności kapitałowej Towarzystwa. W sytuacji zidentyfikowania ryzyk, mogących mieć istotny wpływ na pogorszenie sytuacji kapitałowej Towarzystwa, po przeprowadzeniu analizy podejmowane są działania nakierowane na zapobieżenie negatywnemu wpływowi na sytuację kapitałową i finansową PKO Życie.

B.4 System kontroli wewnętrznej

B.4.1 Opis systemu kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej w Towarzystwie opiera się na modelu trzech niezależnych, wzajemnie uzupełniających się poziomach i jest spójny z modelem zarządzania ryzykiem. Został udokumentowany w regulacjach wewnętrznych przyjętych w Towarzystwie. Ramy systemu są zdefiniowane we właściwych regulaminach i pisemnych strategiach. Wskazane dokumenty są przyjmowane przez Zarząd i zatwierdzane przez Radę Nadzorczą.

System kontroli wewnętrznej obejmuje zarówno regulacje dot. organizacji poszczególnych funkcji, jak i procedury administracyjne i księgowość, wymagania raportowe dotyczące różnych szczebli organizacyjnych Towarzystwa oraz funkcję zgodności.

Celem kontroli wewnętrznej jest uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że działalność Towarzystwa jest prowadzona z zachowaniem:

- skuteczności i wydajności prowadzonej działalności;
- wiarygodności sprawozdań finansowych;
- zgodności prowadzonej działalności z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
- ochrony zasobów, w tym właściwego zarządzania różnymi rodzajami ryzyka związanymi z prowadzoną działalnością.

Każdy z menedżerów pierwszego poziomu ma przypisane mu obowiązki w zakresie kontroli wewnętrznej. Jednostki drugiego i trzeciego poziomu są organizacyjnie usytuowane w sposób zapewniający niezależność i szeroki zakres działania:

- wszystkie raportują do Zarządu;
- równolegle cyklicznie przedkładają raporty do Komitetu Audytu lub Komitetu Ryzyka w ramach Rady Nadzorczej;
- w szerokim zakresie uczestniczą w procesach podejmowania decyzji (stałe uczestnictwo w pracach kadry zarządzającej, członkostwo we właściwych Komitetach).

Ocena jakości mechanizmów kontrolnych jest dokonywana w ramach monitoringu Biura Prawnego i Zgodności oraz w ramach audytów Biura Audytu Wewnętrznego. Ważnym

elementem kontroli wewnętrznej jest monitorowanie czynności naprawczych:

- w odniesieniu do wykonywania zaleceń audytu wewnętrznego – przez Biuro Audytu Wewnętrznego;
- w odniesieniu do wykonywania innych działań naprawczych, np. po zaleceniach kontroli zewnętrznych, monitoringu Biura Prawnego i Zgodności, incydentach, samoocenach ryzyka – przez Biuro Prawne i Zgodności.

Mechanizmy kontrolne zależą od obszaru i regulowanego procesu. Przy konstruowaniu adekwatnych mechanizmów kontrolnych stosowane są następujące zasady:

- zapewnienie, że kluczowe decyzje i czynności operacyjne nie są podejmowane jednoosobowo;
- ustalenie mechanizmów raportowych umożliwiających monitorowanie wykonania zadań postawionych przed Spółką;
- utrzymywanie mechanizmów zabezpieczających lub umożliwiających szybkie wykrycie błędów operacyjnych, w szczególności w obszarach, gdzie operacje dokonywane są manualnie lub z dużym udziałem pracy ludzkiej;
- utrzymywanie mechanizmów zapewniających poprawność dokonywanych operacji obliczeniowych, np. uzgadnianie danych w rejestrach z niezależnym źródłem danych, wyrzykowe ponowne przeliczenie przez drugą osobę;
- zabezpieczenia przed nieautoryzowanym dostępem;
- w przypadku delegowania zadań związanych z kontrolą wewnętrzną zapewnieniem realnej efektywności mechanizmów kontrolnych i unikanie konfliktów interesów.

Ważną rolę w systemie kontroli wewnętrznej odgrywa Rada Nadzorcza, która bezpośrednio lub poprzez wydzielony w jej ramach Komitet Audytu lub Komitetu Ryzyka regularnie otrzymuje informacje dot. systemu kontroli wewnętrznej w postaci regularnych raportów Biura Audytu Wewnętrznego, Biura Prawnego i Zgodności, Biura Zarządzania Ryzykiem oraz Działu Aktuarnego.

Corocznie dokonywana jest ocena systemu kontroli wewnętrznej przez Radę Nadzorczą, a w ramach bieżących posiedzeń członkowie Rady mogą wpływać na działania Spółki w tym obszarze. Istotne zmiany dot. konstrukcji systemu kontroli wewnętrznej, a także planów pracy oraz decyzje personalne dot. kierujących Biurem Audytu Wewnętrznego oraz Biurem Prawnym i Zgodności wymagają udziału Rady Nadzorczej lub Komitetu Audytu

B.4.2 Opis realizacji funkcji zgodności z przepisami

Funkcja zgodności realizowana jest w Towarzystwie poprzez Biuro Prawne i Zgodności. Zadania Biura zostały zdefiniowane w regulacjach wewnętrznych dot. ryzyka braku zgodności. Priorytety Biura na dany rok są określane w planie zapewnienia zgodności zatwierdzanym przez Zarząd i konsultowanym z Komitetem Audytu.

Do procesów stale realizowanych przez Biuro lub z jego udziałem należą:

- prowadzenie prac dostosowawczych związanych z nowymi regulacjami prawnymi i wymaganiami nadzorczymi;
- ocena ryzyka braku zgodności, w tym w ramach procesu tworzenia produktów i materiałów marketingowych;
- monitoring zgodności;
- przegląd systemu zarządzania;
- koordynowanie prac związanych z kontrolami zewnętrznymi organów i wdrażaniem działań naprawczych;
- rejestracja incydentów braku zgodności i ocena adekwatności podjętych działań naprawczych;
- zarządzanie sytuacjami konfliktu interesów, w tym inwestycji własnych pracowników Towarzystwa;
- prowadzenie rejestru korzyści i prezentów.

W ramach procesu zapewnienia dostosowania do nowych regulacji prawnych rolę Biura Prawnego i Zgodności jest identyfikacja zakresu prac wdrożeniowych, upewnienie się, że właściwe działania dostosowawcze zostały podjęte w Towarzystwie, raportowanie o statusie prac i ryzykach związanych z wdrożeniem do Zarządu i Rady Nadzorczej.

W ramach dokonywania oceny ryzyka zgodności Towarzystwo realizuje trzy procesy:

- samoocenę ryzyka braku zgodności na poziomie procesów – analiza jest przeprowadzona w cyklu rocznym; proces ma charakter następczy;
- ocenę ryzyka, w tym ryzyka braku zgodności w ramach wdrażanych istotnych inicjatyw – proces jest przeprowadzany przy każdej takiej inicjatywie i ma charakter prewencyjny;
- uczestnictwo Biura Prawnego i Zgodności w procesie tworzenia dokumentacji produktowej i materiałów marketingowych – działanie o charakterze prewencyjnym.

W ramach monitorowania zgodności prowadzonego przez Biuro Prawne i Zgodności przeprowadzane są działania sprawdzające poświęcone wybranym obszarom po uprzedniej analizie ryzyka z uwzględnieniem równoległe przeprowadzanych i planowanych zadań audytowych.

Działania monitoringowe kończą się raportem lub notatką (w przypadku zadań o mniejszym wymiarze), wydaniem rekomendacji, ustaleniem działań mitygujących ryzyko oraz komunikacją wyników do Zarządu i Komitetu Ryzyka.

Wymieniony powyżej przegląd systemu zarządzania ma charakter szczególny, jest wprost wymagany przez przepisy prawa, jest zadaniem corocznym. Biuro Prawne i Zgodności koordynuje proces, ale zaangażowanych jest więcej komórek organizacyjnych.

Do zadań Biura Prawego i Zgodności należy ponadto zapewnienie prawidłowej współpracy Spółki w przypadku kontroli zewnętrznych organów nadzoru oraz zapewnienie wdrożenia działań naprawczych w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości i wydania zaleceń.

Towarzystwo prowadzi systematyczny proces gromadzenia danych o incydentach, w tym o przypadkach braku zgodności, i wykorzystuje te dane w ocenie ryzyka, planowaniu działań naprawczych oraz ocenie adekwatności zabezpieczenia kapitałowego.

Biuro Prawne i Zgodności ponadto jest jednostką odpowiedzialną za raportowanie FATCA i CRS.

B.5 Funkcja audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego została wyodrębniona w strukturze organizacyjnej Towarzystwa i jest realizowana przez Biuro Audytu Wewnętrznego, kierowane przez Dyrektora Biura. Funkcja audytu wewnętrznego obejmuje ocenę adekwatności, efektywności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz innych elementów zarządzania. Zasady funkcjonowania audytu wewnętrznego w Towarzystwie oraz zasady realizacji zadań zostały opisane w przyjętych przepisach wewnętrznych, określających m.in. cel i zakres przedmiotowy działalności audytu wewnętrznego, proces planowania, przygotowywania i przeprowadzania audytów. Funkcja audytu wewnętrznego jest obiektywna i niezależna od funkcji operacyjnych, co jest zapewnione w Towarzystwie poprzez administracyjną podległość Biura Audytu Wewnętrznego Prezesowi Zarządu i funkcjonalną podległość Komitetowi Audytu składającego się z członków Rady Nadzorczej Towarzystwa. Komitet Audytu sprawuje nadzór nad efektywnością funkcji audytu wewnętrznego. Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego, oprócz zadań związanych z realizacją funkcji audytu wewnętrznego w Towarzystwie, nie wykonuje innych funkcji należących do systemu zarządzania.

Do głównych zadań funkcji audytu wewnętrznego należy opracowanie rocznego planu audytów oraz planu

trzyletniego na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka, a następnie realizacja audytów zgodnie z przyjętym planem. Plan audytów zatwierdzany jest przez Komitet Audytu. Proces przeprowadzania audytu przebiega na podstawie każdorazowo przygotowanego programu audytu. Jednostki objęte badaniem są formalnie informowane o terminie i zakresie audytu z odpowiednim wyprzedzeniem. Realizacja każdego zadania przebiega w oparciu o spotkania i rozmowy z kluczowymi pracownikami, przegląd dokumentacji związanej z badaną tematyką oraz przeprowadzenie szczegółowych testów.

W wyniku zrealizowanego audytu wydawane są rekomendacje mające na celu zaadresowanie zidentyfikowanych nieprawidłowości. Status realizacji poszczególnych rekomendacji podlega regularnemu monitoringowi. W ramach przeprowadzanego monitoringu Biuro Audytu Wewnętrznego pozyskuje informacje oraz dokumentację potwierdzającą faktyczną realizację rekomendacji.

Biuro Audytu Wewnętrznego okresowo przygotowuje sprawozdania z prowadzonej działalności. Kwartalnie opracowywane jest sprawozdanie na temat wyników zrealizowanych audytów oraz statusu realizacji rekomendacji i prezentowane jest na posiedzeniach Komitetu Audytu. Rocznie przygotowywane jest sprawozdanie dla Komitetu Audytu podsumowujące działalność funkcji audytu wewnętrznego, w którym przedstawiane jest syntetyczne podsumowanie przeprowadzonych audytów, status realizacji rekomendacji oraz opinia audytu wewnętrznego na temat systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność funkcji audytu wewnętrznego jest zapewniona poprzez odpowiednie usytuowanie organizacyjne oraz zakres zadań Biura Audytu Wewnętrznego, które sprowadzają się wyłącznie do przeprowadzania niezależnych audytów. Biuro Audytu Wewnętrznego ma zapewniony dostęp do wszelkich informacji, dokumentacji i systemów wykorzystywanych w Towarzystwie w celu realizacji zadań audytowych. Ponadto powoływanie i odwoływanie osoby kierującej Biurem Audytu Wewnętrznego odbywa się za wiedzą i zgodą Komitetu Audytu. Dodatkowo Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego ma nieograniczony dostęp do Prezesa Zarządu oraz pozostałych członków Zarządu Towarzystwa, a także bezpośredni kontakt z przewodniczącym Komitetu Audytu.

B.6 Funkcja aktuarialna

Funkcja aktuarialna została wyodrębniona w strukturze organizacyjnej Towarzystwa i jest realizowana przez Dział Aktuarialny, kierowany przez Dyrektora Działu. Raportuje on do Dyrektora Finansowego, który z kolei raportuje

do Członka Zarządu odpowiedzialnego za Pion Wsparcia. Poniżej przedstawiono zadania realizowane przez funkcję aktuarialną:

- koordynacja ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- zapewnienie adekwatności metodyki stosowanych modeli oraz założeń przyjętych do ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- ocena, czy dane wykorzystane do ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności są wystarczające i czy są odpowiedniej jakości;
- porównywanie najlepszych oszacowań z danymi wynikającymi ze zgromadzonych doświadczeń;
- informowanie Zarządu i Rady Nadzorczej o wiarygodności i adekwatności ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności;
- nadzorowanie ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności w przypadkach stosowania przybliżeń, w tym podejścia indywidualnego;
- kalkulacja wymogu kapitałowego (SCR);
- wyrażanie opinii na temat ogólnej polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia;
- wyrażanie opinii na temat adekwatności rozwiązań w zakresie reasekuracji;
- współpraca przy efektywnym wdrażaniu systemu zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie:
 - modelowania ryzyka stanowiącego podstawę obliczeń kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego;
 - własnej oceny ryzyka i wypłacalności zakładu;
- ustalanie wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości;
- udział przy tworzeniu nowych produktów, w szczególności z uwzględnieniem taryfikacji składek;
- przygotowywanie naliczeń reasekuracyjnych w zakresie składek, prowizji, świadczeń oraz udziału w zysku, dokonywanie rozliczeń reasekuracyjnych;
- prognozowanie przepływów finansowych na cele przygotowywania planów finansowych;
- raportowanie zarządcze.

Funkcja aktuarialna ocenia również, czy stosowane do ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych systemy informatyczne w dostatecznym stopniu wspierają procedury aktuarialne i statystyczne.

B.7 Outsourcing

B.7.1 Zasady outsourcingu

PKO Życie wprowadziło szereg zasad prawidłowego zarządzania procesem outsourcingu. Zasady te zostały ujęte w stosownej procedurze i były przekazywane

do organu nadzoru zgodnie z właściwymi przepisami prawa. W przypadku outsourcingu podstawowych lub ważnych funkcji Towarzystwo starannie dobiera partnerów oraz przeprowadza analizę ryzyka, która dodatkowo wymaga zaopiniowania przez Komitet Zarządzania Ryzykami przed podjęciem finalnej decyzji przez Zarząd.

Analizując potencjalnych partnerów, którzy mają otrzymać zlecenia czynności podstawowych, brane są pod uwagę:

- przedmiot zamówienia (zakres czynności realizowanych na rzecz i w imieniu Spółki);
- terminy i jakość realizacji przedmiotu zamówienia;
- wynagrodzenie;
- ocena zdolności do świadczenia usług, obejmująca sytuację majątkową i zdolność do kontynuowania działalności, pozycja rynkową, doświadczenie w realizacji usług będących przedmiotem zamówienia, zaplecze ludzkie i technologiczne, referencje;
- niezbędne zgody, pozwolenia, certyfikaty – jeśli w danym przypadku są wymagane przepisami prawa;
- potencjalne ryzyka związane z przekazaniem określonych czynności do podmiotu zewnętrznego z wykorzystaniem metod oceny ryzyka aktualnie stosowanych w Towarzystwie;
- identyfikacja potencjalnych konfliktów interesów i metody zabezpieczania się przed nimi przez podmiot zewnętrzny;
- zdolność oferenta do zapewnienia takiego samego poziomu bezpieczeństwa i poufności danych, do jakiego zobowiązane jest Towarzystwo;
- możliwości monitorowania i wpływu na sposób wykonywania zleconych czynności przez Towarzystwo, w tym zakres ewentualnego podzlecenia kolejnym podmiotom poszczególnych czynności, zatem Spółka ocenia nadzór nad zarządzaniem ryzykiem i kontrolę wewnętrzną u zleceniobiorcy w zakresie powierzonych usług;
- możliwość uzyskania korzyści skali i synergii operacyjnych w ramach Grupy Kapitałowej, do której należy Towarzystwo, przy uwzględnieniu wymogów, o których mowa w art. 274 Aktu Delegowanego;
- rekomendacja dla Zarządu wyboru oferty wraz z uzasadnieniem biznesowym uwzględniającym potencjalne koszty, korzyści i ryzyka związane ze zleceniem wykonywania określonych czynności przez podmiot zewnętrzny lub ich pozostawieniem w Towarzystwie.

W przypadku zlecenia podmiotowi zewnętrznemu czynności podstawowych konieczne jest uzyskanie opinii działającego w Towarzystwie Komitetu Zarządzania Ryzykami, poprzedzone analizą ryzyka wg standardowej metodyki przyjętej w Spółce. Analiza ta zawiera w szczególności ocenę:

- ryzyka zgodności z wymaganiami prawnymi;
- ryzyka ewentualnego konfliktu interesów;

- ryzyka uzależnienia się od podmiotu zewnętrznego i możliwości wyjścia z relacji z tym podmiotem.

Ponadto standard przyjęty w Towarzystwie przewiduje uwzględnienie w umowach z partnerami szeregu zapisów, które gwarantują Towarzystwu monitorowanie jakości świadczonych usług, możliwość audytu zleconych procesów, zapewniają współpracę zleceniobiorcy z organem nadzoru oraz zabezpieczają Towarzystwo na wypadek konieczności insourcingu lub zmiany partnera świadczącego usługi. Istotnym zabezpieczeniem jest czytelne przypisanie osób, które są odpowiedzialne za przegląd relacji z partnerem i monitoring jakości świadczonych usług (tzw. właściciele biznesowych).

B.7.2 Opis outsourcingu istotnych funkcji

Na podstawie kryteriów przyjętych we wspomnianej procedurze outsourcingu Towarzystwo wytypowało następujące procesy zakwalifikowane jako „podstawowe lub ważne funkcje”, które zostały outsourcowane:

- proces zarządzania i wyceny aktywów, realizowany zgodnie z limitami inwestycyjnymi i zasadami zdefiniowanymi przez Towarzystwo;
- proces wykonywania masowej korespondencji dla klientów;
- proces świadczenia usług oceny medycznej;
- procesy realizacji świadczeń w ramach umowy assistance;
- proces archiwizacji dokumentacji i nośników,

We wszystkich procesach outsourcowanych partnerzy dysponują zasobami niezbędnymi do realizacji czynności, na odpowiednio wysokim poziomie, a alternatywne ulokowanie tych procesów po stronie Towarzystwa generowałoby nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do przewidywanych rezultatów i utrudniałoby koncentrację na obszarach kluczowych z punktu widzenia strategii Towarzystwa.

B.8 Wszelkie inne informacje

Towarzystwo w analizowanym okresie sprawozdawczym nie posiada innych, poza wskazanymi w powyższych rozdziałach, istotnych informacji dotyczących systemu zarządzania.

C. Profil ryzyka

Spółka posiada katalog zdefiniowanych ryzyk, na które jest lub może być narażona w okresie planowania biznesowego. Katalog ryzyk podlega przeglądowi co najmniej raz w roku pod kątem adekwatności zidentyfikowanych ryzyk do profilu, skali działalności i poziomu złożoności ryzyk Spółki. Ponadto może on być rozszerzony/zmieniony w przypadku istotnych zmian w skali lub specyfiki działalności Spółki. Istotne zmiany w skali oraz w specyfice działalności PKO Życie są na bieżąco monitorowane przez Komitet Zarządzania Ryzykami. Katalog ryzyk stanowi podstawę do identyfikacji i pomiaru ryzyk w Spółce. Spółka rozróżnia kategoryzację zidentyfikowanych ryzyk na:

- istotne i uwzględnione w Formule Standardowej;
- istotne i nieuwzględnione w Formule Standardowej;
- podlegające monitorowaniu;
- nieistotne.

W Spółce zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu:

- ryzyko aktuarialne;
- ryzyko rynkowe;
- ryzyko kredytowe;
- ryzyko płynności;
- ryzyko operacyjne;
- ryzyko kapitałowe;
- ryzyko braku zgodności;
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne);
- ryzyko modeli;
- ryzyko utraty reputacji.

Dla wszystkich kategorii ryzyka, uznanych za istotne oraz podlegające monitorowaniu i opisanych poniżej, Spółka zdefiniowała i zmonitorowała strategiczne limity tolerancji na ryzyko.

Poszczególne ryzyka są zaprezentowane w punktach C.1–C.6, natomiast w punkcie C.7 znajdują się opisy dotyczące odpowiednio:

- C.7.1 Zasada „ostrożnego inwestora”;
- C.7.2 Ekspozycje wynikające z pozycji pozabilansowych;
- C.7.3 Testy warunków skrajnych i analiza wrażliwości;
- C.7.4 Inne informacje.

Nie wprowadzono istotnych zmian w sposobie oceny ryzyka w okresie sprawozdawczym.

C.1 Ryzyko aktuarialne

Tabela C.1.1. Ryzyko aktuarialne

Typ ryzyka	Ryzyko aktuarialne, zwane także ubezpieczeniowym
Definicja	Ryzyko ubezpieczeniowe oznacza ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny i tworzenia rezerw (w szczególności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych). Obejmuje ono głównie ryzyka: śmiertelności, niezdolności do pracy – zachorowalności, rezygnacji, wydatków.
Ekspozycja	<p>Ekspozycja na ryzyka ubezpieczeniowe w PKO Życie jest monitorowana i kształtowana zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem. Rodzaj dominującego typu ryzyka ubezpieczeniowego jest odmienny w zależności od typu produktu w portfelu Spółki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – głównie ryzyko rezygnacji z umów; • produkty ochronne (linia biznesowa: Pozostałe ubezpieczenia na życie): <ul style="list-style-type: none"> – ryzyko śmiertelności i wystąpienia innych zdarzeń ubezpieczeniowych, – selekcja negatywna; • dla wszystkich produktów – ryzyko związane ze zmiennością przyszłych kosztów jednostkowych (uzależnionych od wielkości portfela i łącznego poziomu kosztów Spółki). <p>Wartość ekspozycji na ryzyko ubezpieczeniowe reprezentowana jest poprzez wartość bieżącą przyszłych zysków (present value of future profits) powiązanych z danym typem produktu.</p> <p>W 2015 i 2016 roku częściowo zmaterializowało się ryzyko w zakresie zmian podejścia do opłat likwidacyjnych. W konsekwencji postępowania UOKiK oraz porozumień zawartych w latach 2015 i 2016, będących wynikiem tego postępowania, Spółka dokonała oszacowania zmian w rozkładach przyszłych rezygnacji. Skorygowano również wysokości przyszłych opłat likwidacyjnych zgodnie z powyższym porozumieniem. Przyjęte postanowienia stanowią kontynuację dotychczas realizowanych przez Towarzystwo działań w zakresie obniżenia wysokości kosztu wykupu całkowitego z wybranych umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania nie zaobserwowano wzrostu rezygnacji z umów powyżej założeń do tworzenia najlepszego oszacowania rezerw (Best Estimate).</p>
SCR	Na koniec 2018 roku wymóg wyniósł 86 628 tys. zł wobec 75 329 tys. zł na koniec 2017 roku – łączna wartość wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego przed dywersyfikacją. Wskaźnik ten wzrósł wraz z przyrostem portfela oraz aktualizacją założeń używanych do wyceny zobowiązań. Spółka rozpoznała także wymóg kapitałowy w zakresie ubezpieczeń zdrowotnych.
Zarządzanie i techniki ograniczania ryzyka	<p>Spółka zarządza niniejszą ekspozycją na ryzyka poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reasekurację ryzyka śmiertelności i szkodowości powyżej określonej kwoty per ryzyko i per umowa ubezpieczeniowa; • monitoring jakości sprzedaży w celu uzyskania poprawy jakości sprzedaży; • zarządzanie zakresem ochrony dla produktów inwestycyjno-ochronnych (wyłączenia, karencje). <p>W przypadku nowych produktów i ryzyk Spółka dokonuje wyboru reasekuratora, zakresu ochrony, warunków reasekuracji, ewentualnie dokonuje zmiany zawartych umów reasekuracji dla modyfikowanych produktów ubezpieczeniowych i nowych ryzyk.</p> <p>Jedną z technik ograniczania ryzyka ubezpieczeniowego stosowanego przez Spółkę jest reasekuracja bierna, zaś Towarzystwo posiada następujące umowy w tym zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kwotowo-ekscedentowe; • proporcjonalne, z częściowym lub całkowitym transferem ryzyka w przypadku dwóch ryzyk. <p>Celem strategicznym Towarzystwa w zakresie reasekuracji jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie ekspozycji na rzadkie, wysokie szkody (tzw. szkody ogonowe) w celu zniwelowania odchylenia wyniku finansowego dla produktów o charakterze ochronnym; • częściowe lub pełne przeniesienie ryzyka z brakiem historii szkodowej. <p>Jednocześnie Towarzystwo akceptuje ryzyko katastroficzne, polegające na zajściu istotnie większej liczby szkód niż wartość oczekiwanej liczby szkód.</p> <p>Towarzystwo ocenia skuteczność reasekuracji raz do roku, poprzez analizy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyniku Towarzystwa na reasekuracji oraz wpływu stosowanej reasekuracji na wynik głównych linii biznesowych; • wpływu stosowanej reasekuracji na wymóg kapitałowy; • maksymalnych ekspozycji Towarzystwa, z uwzględnieniem wpływu stosowanej reasekuracji na ich ograniczenie.

Inne miary	Pomiar ryzyka ubezpieczeniowego w PKO Życie realizowany jest między innymi w ramach analizy rezygnacji z umów, poziomu maksymalnego limitu udziału Spółki w sumie na ryzyko brutto, analizy szkodowości, analizy wielkości aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (APR) oraz corocznej analizy scenariuszy szokowych – testów stresu w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Wyniki testów warunków skrajnych dla najistotniejszych ryzyk zostały zaprezentowane w rozdziale C.7.3.
Monitorowanie i raportowanie	Monitorowanie i raportowanie ryzyka ubezpieczeniowego realizowane jest w postaci przygotowania i analizy cyklicznych raportów dla Zarządu, Komitetu Zarządzania Ryzykami oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.
Koncentracja ryzyka	Spółka koncentrowała się na wprowadzaniu do swojej oferty nowych produktów ochronnych i potencjalnie inwestycyjno-ochronnych, w przypadku, gdy były uzupełnieniem bankowej oferty produktowej właściciela. Jednakże ze względu na wcześniejszą strategię biznesową PKO Życie dominujący udział w bilansie spółki stanowią produkty inwestycyjne, tj. ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Portfel ten generuje połowę wymogu kapitałowego dla modułu ryzyka aktuarialnego. Jednakże zgodnie z obecną Strategią Spółki następuje stopniowa dywersyfikacja portfela i analizując dane dotyczące przypisu składki brutto, można zaobserwować istotny przyrost ubezpieczeń o charakterze ochronnym w trakcie 2018 roku.

C.2 Ryzyko rynkowe

Tabela C.2.1. Ryzyko rynkowe

Typ ryzyka	Ryzyko rynkowe
Definicja	Ryzyko rynkowe oznacza straty lub niekorzystne zmiany sytuacji finansowej, wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów i instrumentów finansowych. Ryzyko rynkowe odzwierciedla również strukturalne niedopasowanie aktywów i zobowiązań, w szczególności w odniesieniu do czasu ich zapadalności i wymagalności. W szczególności obejmuje ono ryzyka: stopy procentowej, cen akcji, koncentracji, cen nieruchomości, spreadu i walutowe.
Ekspozycja	<p>Ekspozycja na ryzyka rynkowe w PKO Życie jest monitorowana i kształtowana zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem. Bezpośrednie ryzyko rynkowe jest ograniczone z powodu wygasającego (o niewielkiej skali) portfela polis z dodatkimi gwarancjami finansowymi oraz zarządzane poprzez alokację aktywów z uwzględnieniem limitów zdefiniowanych przez Spółkę.</p> <p>Lokaty Towarzystwa są inwestowane co do zasady w bezpieczne papiery wartościowe – głównie obligacje Skarbu Państwa i depozyty w PKO Banku Polskiego. Bezpośrednia ekspozycja na ryzyko rynkowe pojawia się:</p> <ul style="list-style-type: none"> w związku z niedopasowaniem (buforem) inwestycji na produktach z UFK. Niedopasowanie wynika z technicznych potrzeb przeprowadzania zleceń i jest zarządzane poprzez limity i cykliczny proces dostosowania wielkości bufora do limitów. Bufor związany jest w szczególności z następującymi podtypami ryzyka rynkowego: ryzykiem cen akcji, ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej; w przypadku wrażliwych na czynniki ryzyka rynkowego składników bilansu w portfelach na ryzyku własnym. <p>Otwarta pozycja walutowa jest ograniczona – większość inwestycji na ryzyku własnym Towarzystwa jest denominowana w złotych polskich, a tam, gdzie pojawią się inwestycje walutowe, są one ograniczone limitami górnymi na maksymalną otwartą pozycję.</p> <p>Ekspozycja dla ryzyka rynkowego po stronie własnego portfela lokat Towarzystwa jest mierzona wartością rynkową dla poszczególnych klas aktywów, przy czym dla ryzyka stopy procentowej uwzględniony jest także termin zapadalności dłużnych papierów wartościowych w relacji do terminów wymagalności zobowiązań.</p> <p>Istotnym komponentem w strukturze aktywów są depozyty bankowe charakteryzujące się ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem spreadu. Kolejnym ważnym składnikiem portfela lokat na ryzyku własnym są obligacje Skarbu Państwa, dla których kluczowym jest ryzyko stopy procentowej.</p> <p>Ze względu na specyfikę produktów z UFK przychody Towarzystwa z tych produktów są ściśle powiązane z wielkością aktywów pod zarządzaniem. Oznacza to pośrednią ekspozycję na ryzyko rynkowe, jakim jest wpływ zmian wartości aktywów na wynik Towarzystwa z powodu zmian rynkowych cen instrumentów finansowych. W ramach lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego najbardziej istotnymi ryzykami są:</p> <ul style="list-style-type: none"> dla akcji – ryzyko cen akcji; dla papierów dłużnych – ryzyko stopy procentowej i spreadu; dla aktywów denominowanych w walutach obcych – ryzyko walutowe.
SCR	Na koniec 2018 roku wymóg wyniósł 85 237 tys. zł wobec 93 379 tys. zł na koniec 2017 roku – łączna wartość wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego przed dywersyfikacją. Wskaźnik ten malał wraz ze zmniejszaniem się portfela Unit – Linked.

Zarządzanie i techniki ograniczania ryzyka	<p>Maksymalna ekspozycja na ryzyko rynkowe jest ograniczona przez najniższą z następujących wartości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupowy apetyt na ryzyko przypisany do Towarzystwa; • wewnętrzny apetyt na ryzyko i limity; • regulacje zewnętrzne. <p>Towarzystwo w celu ograniczenia nadmiernej ekspozycji na ryzyko wyznacza limity na poszczególne pozycje i/lub zmianę na tych pozycjach; jednocześnie monitorowana jest zgodność z ustanowionymi limitami.</p> <p>Dobór charakterystyki instrumentów finansowych, np. okres, waluta i rodzaj stopy procentowej, zależy od:</p> <ul style="list-style-type: none"> • struktury bilansu Towarzystwa; • sytuacji płynnościowej Towarzystwa; • ratingu i oceny sytuacji finansowej emitenta lub banku, w którym lokowane są środki. <p>Towarzystwo określa proces postępowania w celu utrzymania ryzyka na określonym poziomie, metody ograniczania ryzyka oraz wyznacza osoby odpowiedzialne za przebieg procesów zarządzania ryzykiem i utrzymanie ryzyka na oczekiwanym poziomie. Komitet Zarządzania Ryzykami może zarekomendować odpowiednią zmianę struktury aktywów w ramach wyznaczonych limitów w celu ograniczenia ryzyka oraz zapewnienia ciągłości spełniania limitów i wymogów kapitałowych.</p> <p>Spółka zarządza ekspozycją na ryzyko rynkowe poprzez techniki dopasowania portfela lokat do struktury zobowiązań Towarzystwa w zakresie odpowiednio terminów zapadalności i wymagalności oraz limity na otwarte pozycje. Skuteczność wspomnianej techniki jest monitorowana poprzez analizę otwartych pozycji na stopę procentową (BPV), na ryzyko walutowe (wartość otwartej pozycji w ujęciu nominalnym) oraz analizę luki płynności.</p> <p>Stosowanym podejściem do zarządzania ryzykiem rynkowym (stóp procentowych) jest także uwzględnianie w produktach o istotnym ryzyku stopy procentowej dopasowywania aktywów do charakteru zobowiązań, tj. hedging, wypłaty z tytułu dożycia oraz wartości wykupu. Skuteczność wspomnianej techniki jest monitorowana poprzez analizę otwartych pozycji na stopę procentową oraz analizę luki płynności.</p> <p>W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko walutowe (składowa ryzyka rynkowego) Towarzystwo zawiera transakcje typu FX swap, dzięki czemu neutralizowany jest wpływ wahań kursów walutowanych na wynik Spółki oraz na stopy zwrotu z Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych zarządzanych przez Towarzystwo.</p> <p>W zakresie ograniczania ryzyka koncentracji aktywów Spółka zawierała transakcje repo na instrumentach dłużnych celem ograniczenia ekspozycji wobec PKO Banku Polskiego.</p>
Inne miary	<p>Pomiar ryzyka rynkowego w PKO Życie realizowany jest między innymi w ramach analizy limitów inwestycyjnych, limitów na otwarte pozycje, limitów dla poszczególnych kontrpartnerek pod kątem ewentualnych koncentracji, dobór instrumentów finansowych oraz corocznej analizy scenariuszy szokowych – testów stresu w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Wyniki testów warunków skrajnych dla najistotniejszych ryzyk zostały zaprezentowane w rozdziale C.7.3.</p> <p>Dla aktywów powierzonych w zarządzanie PKO TFI., w szczególności dla portfeli UFK, wykorzystywane są limity inwestycyjne oraz statystyki ryzyka stosowane w procesie inwestycyjnym przez firmę zarządzającą aktywami.</p>
Monitorowanie i raportowanie	<p>Monitorowanie i raportowanie ryzyka rynkowego realizowane jest w postaci przygotowania i analizy cyklicznych raportów dla Zarządu, Komitetu Zarządzania Ryzykami oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.</p>
Koncentracja ryzyka	<p>Koncentracja w rozumieniu ryzyka, na które narażony jest zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji, wynikającego z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych lub grupę powiązanych emitentów. Ryzyko koncentracji aktywów jako element ryzyka rynkowego (na pograniczu z ryzykiem kredytowym) jest istotne ze względu na zaangażowanie Towarzystwa w transakcje o charakterze repo oraz depozyty, uplasowane w PKO Banku Polskim, powiązane z wdrożeniem niektórych produktów życiowych. W przypadku ryzyka rynkowego głównym czynnikiem w Towarzystwie jest ryzyko koncentracji, które generuje niemal dwie trzecie wymogu kapitałowego dla całego ryzyka rynkowego. W ramach analizy przedmiotowej koncentracji należy zauważyć, że rating PKO Bank Polski odpowiada ratingowi Polski, zaś w ramach testów scenariusza szokowego, przeprowadzonych przez Europejski Nadzór Bankowy w 2016 roku, Bank zajął trzynaste miejsce w Europie, plasując się wśród najstabilniejszych banków. Kolejne testy o podobnym charakterze zostaną przeprowadzone w 2018 roku. Powyższe świadczy o wysokim poziomie bezpieczeństwa ww. inwestycji. Z uwagi na fakt, że Spółka uważa papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa oraz depozyty w PKO Banku Polskim za bezpieczny instrument finansowy, przedmiotowa koncentracja będzie występowała w kolejnych okresach sprawozdawczych.</p>

C.3 Ryzyko kredytowe

Tabela C.3.1. Ryzyko kredytowe

Typ ryzyka	Ryzyko kredytowe
Definicja	Ryzyko kredytowe oznacza ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta lub pogorszenia się zdolności kredytowej zagrażającego wykonaniu takiego zobowiązania. W szczególności obejmuje ono ryzyka: ryzyko defaultu instrumentów dłużnych, ryzyko kredytowe reasekuratora, inne ryzyka kontrahenta.
Ekspozycja	Ekspozycja na ryzyka kredytowe w PKO Życie jest monitorowana i kształtowana zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem. Spółka oprócz ryzyka koncentracji aktywów w obligacjach Skarbu Państwa i depozytach PKO Banku Polskiego nie posiada istotnej ekspozycji na ryzyka kredytowe, w szczególności nie inwestuje w obligacje korporacyjne, fundusze inwestycyjne, nie udziela pożyczek. Ekspozycja dla ryzyka kredytowego jest mierzona wartością rynkową należności od poszczególnych kontrahentów.
SCR	Na koniec 2018 roku wymóg wyniósł 935 tys. zł wobec 5 897 tys. zł na koniec 2017 roku – łączna wartość wymogu kapitałowego dla ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta przed dywersyfikacją. Zmiana wynikała ze zmiany charakteru ekspozycji, tj. na koniec 2018 roku Spółka nie posiadała istotnej pozycji dotyczącej nierozliczonych transakcji kupna i sprzedaży jednostek UFK.
Zarządzanie i techniki ograniczania ryzyka	Spółka ogranicza ekspozycję na ryzyko poprzez system limitów kredytowych dla kontrahentów, minimalny akceptowany poziom oceny ryzyka kredytowego kontrahenta, a także dywersyfikację. W szczególności Towarzystwo współpracuje z reasekuratorami i instytucjami finansowymi o wysokiej klasie wiarygodności kredytowej (niskie prawdopodobieństwo niewywiązania się ze zobowiązania). Dodatkowo ekspozycja na reasekuratorów oraz względem podmiotów bankowych jest ograniczona. W zakresie ograniczania ryzyka koncentracji aktywów oraz ryzyka kredytowego Spółka zawierała transakcje repo na instrumentach dłużnych celem ograniczenia ekspozycji wobec PKO Banku Polskiego.
Inne miary	Pomiar ryzyka kredytowego w PKO Życie realizowany jest między innymi w ramach analizy limitów na linie kredytowe/inwestycje na poszczególnych kontrahentów, rating reasekuratora oraz corocznej analizy scenariuszy szokowych – testów stresu w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Wyniki testów warunków skrajnych dla najistotniejszych ryzyk zostały zaprezentowane w rozdziale C.7.3.
Monitorowanie i raportowanie	Monitorowanie i raportowanie ryzyka kredytowego realizowane jest w postaci przygotowania i analizy cyklicznych raportów dla Zarządu, Komitetu Zarządzania Ryzykami oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.
Koncentracja ryzyka	Spółka nie zidentyfikowała istotnej koncentracji ryzyka kredytowego, poza koncentracją aktywów klasyfikowaną zgodnie z Formułą Standardową do ryzyka rynkowego. Została ona opisana w punkcie C.2.

C.4 Ryzyko płynności

Tabela C.4.1. Ryzyko płynności

Typ ryzyka	Ryzyko płynności
Definicja	Ryzyko płynności definiowane jest jako ryzyko zakładu ubezpieczeń i reasekuracji, w wyniku którego zakład nie jest w stanie skorzystać ze swoich inwestycji lub aktywów lub nie posiada wystarczającej kwoty aktywów w celu uregulowania zobowiązań finansowych, kiedy staną się wymagalne. W szczególności obejmuje ono ryzyka: niedopasowania, finansowania i wzrostu kosztów finansowania, kryzysu płynnościowego, płynnościowego instrumentu finansowego, realizacji opcji, transakcyjne.
Ekspozycja	<p>Ekspozycja na ryzyko płynności w PKO Życie jest monitorowana i kształtowana zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem. Towarzystwo identyfikuje ryzyko płynności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie i aktualizację miar płynności zdefiniowanych przez Spółkę; • systematyczny pomiar i monitoring miar płynności zgodnie z określonymi terminami; • analizę wyników testów warunków skrajnych (scenariuszy stresowych). <p>Ryzyko płynności może się zmaterializować jedynie w sytuacji wycofywania poszczególnych funduszy z oferty w ubezpieczeniach z UFK i przenoszenia środków do innych funduszy. Podwyższone zapotrzebowanie na płynność ma miejsce w okresie transferu w ramach procesu zmiany oferowanych funduszy w związku ze zwiększonym transferem środków w danym okresie.</p> <p>Ekspozycja dla ryzyka płynności jest mierzona relacją płynnych papierów wartościowych (na przykład obligacje Skarbu Państwa) do wartości portfela lokat Towarzystwa.</p>
EPIFP	Na koniec 2018 roku wymóg wyniósł 81 183 tys. zł wobec 82 204 tys. zł na koniec 2017 roku – łączna kwota oczekiwanego zysku z przyszłych składek, obliczona zgodnie z art. 260 ust. 2 Aktu Delegowanego. Zmiana wartości była nieistotna.
Zarządzanie i techniki ograniczania ryzyka	Spółka przeprowadza analizę luki oraz pomiar płynności bieżącej. Spółka zarządza ryzykiem płynności związanym z transferami oraz wypłatami w produktach z UFK poprzez utrzymywanie nadwyżki aktywów na pokrycie rezerw w postaci płynnych aktywów na odpowiednim poziomie. Ryzyko płynności jest mitygowane poprzez utrzymywanie bufora środków płynnych, planowanie potrzeb płynnościowych oraz dopasowanie struktury inwestycji do wymagalności zobowiązań Towarzystwa. Wyniki testów warunków skrajnych dla najistotniejszych ryzyk zostały zaprezentowane w rozdziale C.7.3, przy czym dla ryzyka płynności analizie poddawana jest niekorzystna sytuacja, taka jak konieczność nagłych wypłat bez wpływu na wymóg kapitałowy. Wszelkie analizy płynności wskazują na bezpieczeństwo w tym zakresie.
Inne miary	Pomiar ryzyka płynności w PKO Życie realizowany jest między innymi w ramach analizy przepływów gotówkowych i luki płynności, wskaźnika krótkookresowej płynności i nadwyżki aktywów na pokrycie rezerw.
Monitorowanie i raportowanie	Monitorowanie i raportowanie ryzyka płynności realizowane jest w postaci przygotowania i analizy cyklicznych raportów dla Zarządu, Komitetu Zarządzania Ryzykami oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.
Koncentracja ryzyka	Spółka nie zidentyfikowała istotnej koncentracji ryzyka płynności

C.5 Ryzyko operacyjne

Tabela C.5.1. Ryzyko operacyjne

Typ ryzyka	Ryzyko operacyjne
Definicja	Ryzyko operacyjne oznacza ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Szczegółowa kategoryzacja typów ryzyk określana jest przez PKO Życie w odrębnej polityce zarządzania ryzykiem operacyjnym.
Ekspozycja	Identyfikacja ryzyka operacyjnego, tj. rozpoznanie, jakie rodzaje ryzyka operacyjnego mogą się urzeczywistnić w działalności Towarzystwa, jest dokonywana w formie: <ul style="list-style-type: none"> • gromadzenia danych o ryzyku operacyjnym; • samooceny ryzyka operacyjnego; • procesu oceny ryzyka inicjatyw. Ekspozycja na ryzyko operacyjne jest pochodną skali prowadzonej działalności operacyjnej – wolumenu przypisu składki brutto, liczby i jakości procesów biznesowych oraz liczby nowych inicjatyw w ramach prowadzonej działalności.
SCR	Na koniec 2018 roku wymóg wyniósł 15 883 tys. zł wobec 15 215 tys. zł na koniec 2017 roku – łączna wartość wymogu kapitałowego dla ryzyka operacyjnego. Poziom wymogu nie zmienił się istotnie, w stosunku do 2017 roku spadł komponent składki zarobionej, zaś komponent kosztowy wzrósł.
Zarządzanie i techniki ograniczania ryzyka	Spółka zarządza ryzykiem operacyjnym poprzez określenie procesów i wskazanie osób za nie odpowiedzialnych. Dodatkowo Spółka posiada zdefiniowaną strukturę organizacyjną i sprecyzowany zakres obowiązków poszczególnych jednostek organizacyjnych. Spółka opracowała i na bieżąco testuje plany ciągłości działania dla procesów krytycznych oraz zarządza bezpieczeństwem systemów informatycznych. Ryzyko operacyjne i jego potencjalny wpływ monitorowany jest w ramach procesu oceny własnej ryzyka, a także poprzez analizę incydentów/zdarzeń operacyjnych oraz zmian w otoczeniu Spółki. W razie konieczności ograniczenia ryzyka operacyjnego spółka modyfikuje procesy oraz wdraża nowe rozwiązania technologiczne.
Inne miary	Pomiar ryzyka operacyjnego w PKO Życie realizowany jest poprzez określenie poziomu ryzyka zgodnie z przyjętą w Towarzystwie skalą oceny wynikającą z oczekiwanej częstotliwości i dotkliwości wystąpienia strat operacyjnych w ramach samooceny ryzyka operacyjnego oraz analizy ryzyka inicjatyw. Do pomiaru ryzyka służą także mierniki tworzone dla wybranych ryzyk, tzw. Key Risk Indicators (KRI), oraz kwantyfikacja strat operacyjnych (monitoring limitu wartości strat operacyjnych w relacji do poziomu kapitałów własnych). Wyniki testów warunków skrajnych dla najistotniejszych ryzyk zostały zaprezentowane w rozdziale C.7.3., przy czym dla ryzyka operacyjnego dokonano analizy specyficznych, potencjalnych scenariuszy, takich jak hipotetyczne zdarzenie fraudowe, brak ciągłości obsługi klientów czy też nieprawidłowości w procesie sprzedażowym. Przedmiotowa analiza potwierdziła wystarczające i komfortowe pokrycie hipotetycznych strat wg najgorszego scenariusza kapitałem na ryzyko operacyjne. Jednocześnie potwierdzono, iż obecne mitygacje są właściwe, a planowane działania usprawniające są realizowane w ramach bieżącej działalności operacyjnej lub monitorowania rekomendacji Audytu Wewnętrznego.
Monitorowanie i raportowanie	Monitorowanie i raportowanie ryzyka operacyjnego realizowane jest w postaci przygotowania i analizy cyklicznych raportów dla Zarządu, Komitetu Zarządzania Ryzykami oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.
Koncentracja ryzyka	Spółka nie zidentyfikowała istotnej koncentracji ryzyka operacyjnego.

C.6 Pozostałe istotne ryzyka

Na podstawie wiedzy eksperckiej zidentyfikowane zostały następujące ryzyka, nieuwzględnione w profilu ryzyka zdefiniowanym przez Formułę Standardową:

- Ryzyko kapitałowe rozumiane jest jako ryzyko niepewnienia odpowiedniego poziomu i struktury kapitałów własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez Spółkę działalności i ekspozycji na ryzyko, a tym samym niewystarczających do absorpcji strat nieoczekiwanych z uwzględnieniem planów rozwoju i sytuacji skrajnych. Jest ono zarządzane poprzez buforę w wskaźniki wypłacalności i zdefiniowanie poziomów ostrzegawczych. Proces ORSA jest skoncentrowany na zarządzaniu tym ryzykiem.
- Ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne) rozumiane jest jako ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany. PKO Życie nie utrzymuje kapitału na pokrycie tego ryzyka, ale zarządza nim jakościowo poprzez odpowiednie działania, mające na celu ciągłe monitorowanie i ograniczanie ryzyka, w szczególności poprzez opracowywanie planów działania dla ryzyk oszacowanych jako istotne w procesie analizy PEST. Ze względu na uznanie ryzyka biznesowego za istotne zostało objęte strategicznym limitem tolerancji.
- Ryzyko braku zgodności definiowane jest jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych, bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się Towarzystwa, pracowników Towarzystwa lub podmiotów działających w jego imieniu lub na jego rzecz do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, regulacji organu nadzoru oraz przyjętych przez Towarzystwo standardów postępowania, w tym norm etycznych. Spółka deklaruje zerową tolerancję na ryzyko braku zgodności. W zakresie pomiaru ryzyko braku zgodności jest częściowo objęte limitem dla ryzyka operacyjnego, o ile jego materializacja przejawia się w formie strat operacyjnych.
- Ryzyko modeli zdefiniowane jest jako ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli. Spółka wdrożyła procedury mające na celu szacowanie poziomu ryzyka modeli i zarządzanie nim.
- Ryzyko utraty reputacji definiowane jest jako ryzyko pogorszenia reputacji wśród klientów, kontrahentów, organów nadzoru i kontroli oraz opinii publicznej na skutek decyzji biznesowych Towarzystwa, zdarzeń operacyjnych, przypadków braku zgodności lub innych zdarzeń jest ono zarządzane jakościowo poprzez wdrożenie odpowiednich mechanizmów.

Podsumowując, na podstawie jakościowej analizy profilu ryzyka PKO Życie nie zostały zidentyfikowane żadne ryzyka, dla których konieczne byłoby utrzymywanie dodatkowego kapitału w ramach ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności, poza tymi, które są zdefiniowane poprzez Formułę Standardową. Jednocześnie w roku 2018 nie zidentyfikowano innych ryzyk nieuwzględnionych w profilu ryzyka zdefiniowanym przez Formułę Standardową.

C.7 Wszelkie inne informacje

C.7.1 Zasada „ostrożnego inwestora”

Spółka lokuje środki zgodnie z zasadą ostrożnego inwestora, określoną w art. 276 Ustawy, tj. inwestuje wyłącznie w aktywa i instrumenty finansowe, których ryzyko może właściwie określić, mierzyć, monitorować, którym może właściwie zarządzać, które może właściwie kontrolować i prowadzić sprawozdawczość w zakresie ryzyka i które potrafi właściwie uwzględnić przy ocenie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności.

W procesie inwestowania Spółka uwzględnia konieczność zarządzania ryzykiem związanym z lokowaniem środków finansowych, obejmującym w szczególności:

- ryzyko rynkowe, związane z możliwością spadku wartości portfela aktywów wynikającą bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów i instrumentów finansowych;
- ryzyko kredytowe, związane z możliwością spadku wartości portfela aktywów wynikającą z nieoczekiwanego niewykonania zobowiązania przez kontrahenta lub pogorszenia się zdolności kredytowej zagrażającej wykonaniu takiego zobowiązania;
- ryzyko płynności, związane z możliwością poniesienia dodatkowych kosztów w sytuacji, gdy zakład nie jest w stanie skorzystać ze swoich inwestycji lub aktywów lub nie posiada wystarczającej kwoty aktywów w celu uregulowania zobowiązań finansowych, kiedy staną się wymagalne;
- ryzyko operacyjne, związane z możliwością powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych w obszarze wyceny i lokowania środków finansowych.

Spółka prowadzi działalność inwestycyjną, kierując się następującymi celami inwestycyjnymi:

- środki finansowe są lokowane w sposób zapewniający jak najwyższy poziom rentowności przy zachowaniu ich odpowiedniej płynności oraz najwyższym poziomie bezpieczeństwa;

- strategie inwestycyjne mogą jednak różnić się w zależności od rodzaju produktu, z którym związane są aktywa;
- wyniki inwestycyjne muszą umożliwić Towarzystwu wypełnienie zobowiązań w stosunku do klientów oraz zapewnić mu ciągłość działania i rozwój poprzez:
 - najlepsze dopasowanie aktywów i pasywów (pod względem ich charakteru i czasu trwania), zminimalizowanie ryzyka inwestycyjnego związanego ze zmiennością rynku finansowego oraz zmiennością wartości instrumentów;
 - zagwarantowanie realizacji przez Towarzystwo dodatkowej różnicy pomiędzy zwrotem z inwestycji a gwarancjami ubezpieczeniowymi (zwrot z inwestycji gwarantowany ubezpieczającym w ramach produktu ubezpieczeniowego);
 - generowanie konkurencyjnego zwrotu z kapitału, który Towarzystwo pozyskało od akcjonariuszy;
 - ograniczenie wpływu zakłóceń na lokalnych rynkach poprzez dywersyfikację inwestycji;
 - lokaty w aktywa, które nie są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym, utrzymywane są na ostrożnym poziomie;
 - Spółka lokuje aktywa w instrumenty pochodne wyłącznie w celu zmniejszenia ryzyka;
 - PKO Życie różnicuje aktywa o podwyższonym ryzyku w taki sposób, aby uniknąć nadmiernego uzależnienia od jednego, określonego składnika aktywów, emitenta lub grupy emitentów powiązanych ze sobą. Istniejące koncentracje zostały omówione w punktach C.1-C.5;
 - w przypadku umów ubezpieczenia na życie, w których ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów rachunkowości znajdują jak najdokładniejsze odzwierciedlenie w jednostkach uczestnictwa lub odpowiednich aktywach.

Inwestycje zarządzane są na podstawie:

- polskich wymogów prawnych oraz wymogów KNF, regulacjami dotyczącymi Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych;
- limitów na poszczególnych kontrahentów finansowych;
- zasad i limitów inwestycyjnych określonych w wewnętrznych regulacjach.

Spółka monitoruje dopasowanie między aktywami i pasywami, ze szczególną uwagą zwróconą na terminy prognozowanych przepływów pieniężnych oraz na dopasowanie walutowe. Jednocześnie lokuje środki z zachowaniem odpowiedniej struktury poszczególnych kategorii instrumentów finansowych i środków pieniężnych w portfelach inwestycyjnych ograniczającej ryzyko zmienności wartości portfeli zarówno w krótkim, jak i długim horyzoncie czasowym. PKO Życie utrzymuje odpowiedni do specyfiki działalności, portfeli i potrzeb płynnościowych poziom środków płynnych w celu zapewnienia możliwości regulowania bieżących zobowiązań w wymaganym terminie.

Spółka lokuje środki własne oraz stanowiące pokrycie rezerw ubezpieczeniowych, kierując się strategią inwestycyjną i limitami wewnętrznymi przyjętymi przez Zarząd. Strategia inwestycyjna zatwierdzana jest przez Radę Nadzorczą Spółki. Składki klientów dotyczące produktów związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi są lokowane na podstawie regulacji zawartych w Regulaminie Ubezpieczeniowy Funduszy Kapitałowych, które zatwierdzone są przez Zarząd Spółki i doprecyzowywane przez właściwe procedury określające limity inwestycyjne. Inwestycje w ww. fundusze są dokonywane na ryzyko klienta.

Zarządzanie portfelami, w tym funduszami UFK, Spółka zleca PKO TFI, z którym we wrześniu 2013 podpisała umowę na zarządzanie. W toku 2017 roku PKO Życie aneksowało umowę, między innymi wprowadzając opłatę za sukces oraz rozszerzając zakres współpracy o usługi związane z wyceną aktywów. PKO TFI jest spółką świadczącą profesjonalne usługi zarządzania aktywami, posiadającą odpowiednie w tym zakresie zezwolenia i kompetencje. Spółka w sposób ciągły monitoruje jakość wykonywanej przez PKO TFI usługi, między innymi monitorując przestrzeganie limitów, weryfikując dokumentację i analizując wyniki inwestycyjne. Kluczową rolę w tym zakresie odgrywa Komitet Inwestycyjny.

PKO Życie zatrudnia doradcę inwestycyjnego w celu opracowania i realizacji strategii inwestycyjnej pomimo zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do zarządzania aktywami na zlecenie, tj. z PKO TFI.

C.7.2 Ekspozycje wynikające z pozycji pozabilansowych

Spółka nie posiada istotnych pozycji pozabilansowych. Obejmują one jedynie: wartość niewykorzystanego na dzień bilansowy limitu kart kredytowych w wysokości 145 tys. zł oraz gwarancji bankowych w kwocie 711 tys. zł udzielonych Towarzystwu przez PKO Bank Polski w celu zabezpieczenia terminowych płatności zobowiązań wynikających z umowy najmu.

Spółka posiada transakcje o charakterze repo zawarte z PKO Bankiem Polskim – związane z tym zabezpieczenie na papierach dłużnych wynosi 43 378 tys. zł na dzień 31 grudnia 2018 roku.

C.7.3 Testy warunków skrajnych i analiza wrażliwości

Towarzystwo przeprowadza dwa rodzaje testów warunków skrajnych, tj. specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka (ryzyka aktuarialnego, ryzyka rynkowego, ryzyka kredytowego, ryzyka operacyjnego) oraz kompleksowe, zarówno zdefiniowane przez KNF, jak i wynikające z własnej oceny ryzyka. Raporty z przeprowadzonych testów

warunków skrajnych obejmują opis przeprowadzonych scenariuszy testów warunków skrajnych, wyniki testów warunków skrajnych oraz komentarz do uzyskanych wyników.

W szczególności Spółka zastosowała scenariusze mogące istotnie pogorszyć pozycję kapitałową Towarzystwa:

- założenie, że dotychczasowe odmowy dotyczące wypłaty świadczeń z tytułu zapisów OW w zakresie wyłączeń z tytułu chorób istniejących przed rozpoczęciem ochrony będą uznane za nieskuteczne (dotyczy przeszłych zdarzeń, ze względu na brak oferowania produktów z powyższymi zapisami w chwili obecnej). W takim scenariuszu sytuacja wypłacalności Spółki pogarsza się w sposób nieistotny. Wrażliwość wskaźnika wypłacalności (SCR) na zmianę orzecznictwa w zakresie wyłączeń z tytułu chorób istniejących przed rozpoczęciem ochrony nie przekracza 1 punktu procentowego w odniesieniu do przedmiotowego wskaźnika w scenariuszu bazowym;
- realizacja planów dotyczących nowego biznesu na poziomie 120% i 80% w stosunku do planu bazowego. Zgodnie z przeprowadzonymi szacunkami Spółka zakłada, że wymogi kapitałowe zostaną pokryte środkami własnymi, nawet w przypadku umiarkowanych odchyień faktycznego wykonania względem przyjętych szoków. Potwierdzają to wszystkie scenariusze przyjęte do analizy. Wrażliwość wskaźnika wypłacalności (SCR) na poziom realizacji planów sprzedażowych nie przekracza 1 punktu procentowego w odniesieniu do przedmiotowego wskaźnika w scenariuszu bazowym.
- przekroczenie planowanych kosztów – wrażliwość wskaźnika wypłacalności (SCR) na uwzględnienie ryzyka kosztów nie przekracza 7 punktów procentowych w odniesieniu do przedmiotowego wskaźnika w scenariuszu bazowym.

W żadnym z powyższych scenariuszy współczynnik pokrycia wymogu kapitałowego środkami własnymi nie osiąga wartości niższej niż 175%. Środki własne w systemie

Wypłacalność II należą do Kategorii 1 w ramach powyższej analizy.

Spółka rozważyła również tzw. odwrócony test stresu, który został zdefiniowany jako natychmiastowe zajście następujących zdarzeń:

- osłabienie pozycji kapitałowej spółki poprzez wypłatę dywidendy za 2017 rok,
- brak opłat likwidacyjnych dla istniejącego portfela produktów z UFK w przyszłości oraz zwrot wszystkich historycznych opłat likwidacyjnych wraz z odsetkami.
- likwidację portfela polis z UFK, a w konsekwencji wypłatę wszystkim klientom stanu funduszu.

Spółka ocenia prawdopodobieństwo zajścia powyższego scenariusza poniżej 0,5% (1 na 200 lat), między innymi ze względu na:

- niedawne zmiany regulacji prawnych (Ustawa), sankcjonujących maksymalny poziom pobieranych opłat likwidacyjnych na poziomie 4%;
- konserwatywne założenie dotyczące natychmiastowego wyjścia całego portfela UL (w konsekwencji pomniejszenia kapitału SII o przyszłe zyski z tego portfela).

Dodatkowo Spółka w powyższym scenariuszu nie rozpoznała zdolności podatków odroczonej do pokrywania strat (tarcza podatkowa), ze względu na niepewność jej odzyskiwalności.

C.7.4 Inne informacje

Spółka nie posiada innych, poza wykazanymi w powyższych rozdziałach, istotnych informacji dotyczących profilu ryzyka.

D. Wycena do celów wypłacalności

Ujmowanie aktywów i zobowiązań w bilansie ekonomicznym

Zasady ujmowania aktywów i zobowiązań na potrzeby bilansu ekonomicznego są zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej a także spójne z zasadami obowiązującymi dla statutowych sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z PSR.

W okresie sprawozdawczym Spółka nie dokonała zmian w stosowanych zasadach ujmowania istotnych grup aktywów i zobowiązań.

Wycena aktywów i zobowiązań w bilansie ekonomicznym

Podstawą wyceny aktywów i zobowiązań przez zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji jest wartość wyznaczona przez cenę rynkowych, notowanych na aktywnych rynkach, tych samych aktywów lub zobowiązań zgodnie z art. 223 ust. 1 Ustawy, tj. w wartości godziwej. Wartość godziwa rozumiana jest jako kwota, za jaką aktywa mogłyby zostać wymienione pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami transakcji na warunkach rynkowych.

Zgodnie z art. 10 Aktu Delegowanego wycena aktywów dokonywana jest w sposób hierarchiczny, tzn.:

- w przypadku instrumentów notowanych na aktywnych rynkach ustalenie wartości godziwej odbywa się w oparciu o kurs zamknięcia z ostatniego notowania tych samych aktywów;
- w przypadku, gdy zastosowanie metody wyceny według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów nie jest możliwe, wartość godziwą ustala się w oparciu o ceny rynkowe aktywów notowanych na aktywnych rynkach podobnych składników aktywów z uwzględnieniem korekt odzwierciedlających różnice;
- jeżeli brak jest możliwości wyceny instrumentów w oparciu o powyższe zasady, do wyceny wykorzystuje się alternatywne metody wyceny, które uwzględniają publicznie dostępne informacje rynkowe. Metody alternatywne stosowane przez Towarzystwo zostały opisane w pkt D.4.

Rynek aktywny to rynek, na którym zawierane są transakcje dotyczące składnika aktywów, charakteryzujący się dostateczną częstotliwością obrotów i dostatecznym wolumenem obrotu, aby dostarczać bieżących informacji na temat wartości godziwej danego instrumentu finansowego.

Towarzystwo w oparciu o dostępne dane (w tym dane historyczne dotyczące płynności) określa dla poszczególnych instrumentów poziom wolumenu obrotów oraz częstotliwość obrotów, pozwalające na przyjęcie podanych do publicznej wiadomości cen jako ceny rynkowe.

Instrument finansowy uznaje się za notowany na aktywnym rynku, pod warunkiem że:

- został dopuszczony do obrotu na tym rynku;
- ceny z tego rynku podawane są do publicznej informacji;
- w każdym dniu na tym rynku zawierane są transakcje na tym instrumencie lub w każdym dniu dostępne są na tym rynku wiarygodne kwotowania cen zainteresowanych nabywców i sprzedawców.

Gdy dany składnik aktywów notowany jest na więcej niż jednym rynku wyceny, wyznacza się rynek główny, z którego będą pochodziły kursy wyceny wykorzystywane do ustalenia wartości godziwej tego instrumentu, w oparciu o wolumen obrotów.

D.1 Aktywa

Grupy aktywów w bilansie ekonomicznym Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku zostały przedstawione w poniższej tabeli.

W kolumnie „Wartość wg PSR” zaprezentowano wartości ze sprawozdania statutowego Spółki zgodnie z treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w reżimie Wyplacalności II. Suma aktywów w poniższej tabeli (PSR) odpowiada sumie aktywów ze sprawozdania statutowego Spółki.

Tabela D.1.1. Aktywa w bilansie ekonomicznym Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku (w tys. zł)

	Pozycja	Wartość wg PSR	Korekty prezentacyjne	Korekty wyceny	Wartość wg Solwency II
Aktywowane koszty akwizycji	D.1.1	30 436	0	-30 436	0
Wartości niematerialne i prawne	D.1.2	4 875	0	-4 875	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	D.3.1	11 520	0	-11 520	0
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	D.1.3	1 451	0	-92	1 358
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	D.1.4	775 433		6 924	782 357
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	D.1.4.5	1 056	0	0	1 056
Akcje i udziały	D.1.4.4	699	0	0	699
Dłużne papiery wartościowe	D.1.4.1	415 293	0	2 983	418 276
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	D.1.4.2	8 476	0	0	8 476
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	D.1.4.3	349 907	0	3 941	353 848
Instrumenty pochodne		2	0	0	2
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	D.1.5	1 454 696	970	0	1 455 667
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	D.1.6	44 562		135	44 696
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	D.1.7	0	0	-1 827	-1 827
Ubezpieczenia na życie z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym		0	0	-1 784	-1 784
Ubezpieczenia na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym		0	0	-43	-43
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	D.1.8	12 503	0	-12 337	166
Należności z tytułu reasekuracji biernej	D.1.8	1 064	-542	-522	0
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)		460	0	-16	445
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	D.1.9	5 207	0	0	5 207
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)		1 545	542	-385	1 701
Aktywa ogółem		2 343 751	970	-54 952	2 289 770

Metody wyceny istotnych pozycji bilansu ekonomicznego, a także istotne różnice pomiędzy podstawami, metodami i założeniami stosowanymi przez Spółkę do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych zostały zaprezentowane poniżej. Pozycji o niskim progu materialności, które nie mają istotnego wpływu na ocenę dokonywaną przez użytkowników niniejszego sprawozdania, nie ujawniono.

D.1.1 Aktywowane koszty akwizycji

W bilansie ekonomicznym aktywowane koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze wyceniane są w wartości zero.

W bilansie statutowym koszty poniesione w okresie sprawozdawczym w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze podlegają rozliczeniu w czasie i są wykazywane jako aktywowane koszty akwizycji.

D.1.2 Wartości niematerialne i prawne

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo wycenia w wartości niezerowej wyłącznie te składniki wartości niematerialnych i prawnych, w zakresie których uzasadnione jest wykazanie dodatkowej wartości składnika aktywów możliwej do uzyskania przy ewentualnej transakcji odsprzedaży (stosownie do art. 12 Aktu Delegowanego). Wg stanu na koniec roku 2018 Spółka nie zidentyfikowała takich pozycji, wobec czego wartości niematerialne i prawne w bilansie ekonomicznym wynoszą zero.

W bilansie statutowym wartości niematerialne i prawne wyceniane są wg ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

D.1.3 Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny

Towarzystwo wycenia rzeczowe aktywa trwałe w wartości godziwej alternatywną metodą wyceny opisaną w rozdziale D.4.

W bilansie statutowym środki trwałe są wyceniane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

D.1.4 Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)

D.1.4.1 Dłużne papiery wartościowe

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo stosuje wycenę wg wartości godziwej ustalonej na podstawie notowań z aktywnego rynku.

Na dzień bilansowy Spółka była w posiadaniu obligacji Skarbu Państwa denominowanych w EUR. Metoda wyceny przedmiotowych obligacji została opisana w rozdziale D.4.

W bilansie statutowym Towarzystwo wycenia aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności według skorygowanej ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, pozostałe dłużne papiery wartościowe wyceniane są w wartości godziwej.

D.1.4.2 Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania

Na potrzeby bilansu ekonomicznego ww. instrumenty finansowe zostały zaklasyfikowane do kategorii aktywów wycenianych przy zastosowaniu alternatywnych metod wyceny. Opis sposobu wyceny został zamieszczony w rozdziale D.4. niniejszego sprawozdania.

D.1.4.3 Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo wycenia depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych z zastosowaniem alternatywnej metody wyceny opisaną w rozdziale D.4.

W bilansie statutowym Towarzystwo wykazuje depozyty w wartości ustalonej według skorygowanej ceny nabycia z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej za wyjątkiem depozytów O/N.

D.1.4.4 Instrumenty udziałowe

W bilansach: statutowym i ekonomicznym Towarzystwo wycenia instrumenty udziałowe w wartości godziwej, tj. w oparciu o kursy zamknięcia przedmiotowych instrumentów notowanych na aktywnym rynku.

D.1.4.5 Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe

Towarzystwo wycenia udziały w jednostkach powiązanych w wartości godziwej alternatywną metodą wyceny opisaną w rozdziale D.4

D.1.5 Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone

indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym

W pozycji aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, Towarzystwo wykazuje:

- akcje i udziały notowane (prawa poboru, prawa do akcji);
- akcje i udziały nienotowane (prawa poboru, prawa do akcji);
- obligacje rządowe (emitowane przez Skarb Państwa);
- jednostki uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania;
- kontrakty typu FX SWAP;
- depozyty;
- środki pieniężne;
- należności.

Na potrzeby bilansu ekonomicznego wycena obligacji skarbowych, jednostek uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania, depozytów oraz środków pieniężnych dokonywana jest w wartości godziwej z zastosowaniem metod wyceny opisanych w niniejszym rozdziale oraz rozdziale D.4.

Nienotowane instrumenty pochodne (kontrakty FX SWAP) wyceniane są metodą alternatywną opisaną w rozdziale D.4.

D.1.6 Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie

W pozycji pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie wykazuje się pożyczki udzielone podmiotom innym niż osoby fizyczne, w tym transakcje typu buy sell back, repo. Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu, tj. 31 grudnia 2018 roku Towarzystwo posiadało w swoich aktywach pożyczki pod zastaw papierów wartościowych (transakcje repo).

Wycena do wartości godziwej w bilansie ekonomicznym odbywa się przy wykorzystaniu alternatywnych metod wyceny opisanych w D.4., z uwagi na brak aktywnego rynku.

W bilansie statutowym zgodnie ze stosowaną polityką rachunkowości Towarzystwo wycenia pożyczki według skorygowanej ceny nabycia z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej.

D.1.7 Kwoty należne z umów reasekuracji

Wyznaczanie wartości kwot należnych z umów reasekuracji opiera się na metodyce aktuarialnej, obejmującej wyliczenie oczekiwanych przepływów pieniężnych związanych

z rozliczeniami z reasekuratorem (zob. opis w podrozdziale D.2.4).

W bilansie statutowym kwoty należne z umów reasekuracji nie występują w aktywach. Odpowiednikiem tych kwot jest udział reasekuratora w rezerwach, wyznaczany na podstawie zapisów umów reasekuracyjnych określających poziom cedowanego ryzyka na poziomie pojedynczej polisy w ramach rezerwy składki i rezerwy szkodowej (dla szkód zgłoszonych) oraz rezerwy ubezpieczeń na życie.

D.1.8 Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz reasekuracji biernej

W bilansie ekonomicznym w pozycji tej prezentowane są jedynie przeterminowane należności od ubezpieczających, zakładów ubezpieczeń oraz inne związane z działalnością ubezpieczeniową, inne związane z działalnością ubezpieczeniową oraz należności z tytułu reasekuracji biernej, nieujęte w przepływach pieniężnych w najlepszym oszacowaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (BEL) lub w kwotach należnych w przypadku reasekuracji biernej.

Towarzystwo wycenia należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych alternatywną metodą wyceny opisaną w punkcie D.4.

W bilansie statutowym należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz należności z tytułu reasekuracji biernej, obejmują kwoty zarówno wymagalne, jak i niewymagalne, a ich wycena następuje wg wartości nominalnej pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Ujęta korekta wartości między bilansem ekonomicznym a bilansem statutowym w całości wynika z ujęcia niewymagalnych należności w najlepszym oszacowaniu rezerw jako przyszłe przepływy pieniężne.

W pozycji tej ujmowane są wymagalne należności od reasekuratorów z tytułów innych niż płatności dotyczące uregulowanych roszczeń ubezpieczeniowych, które prezentowane są w pozycji „Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)”.

Należności nieprzeterminowane uwzględniane są w wycenie pozycji „Kwoty należne z umów reasekuracji” jako przyszłe przepływy pieniężne.

D.1.9 Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

W zakresie środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych Towarzystwo stosuje wycenę wg wartości godziwej metodą alternatywną opisaną w punkcie D.4.

D.2 Rezerwy techniczno-ubezpieceniowe

D.2.1 Wycena rezerw techniczno-ubezpieceniowych

W poniższej tabeli przedstawiono wysokość rezerw techniczno-ubezpieceniowych (w tys. zł) w podziale na wartość najlepszego oszacowania (brutto) i margines ryzyka, w podziale na linie biznesowe.

Tabela D.2.1. Wysokość rezerw techniczno-ubezpieceniowych (w tys. zł) wg stanu na 31 grudnia 2018 roku

Linia biznesu – zobowiązania u ubezpieczeń na życie	Najlepsze oszacowanie rezerwy	Margines ryzyka	Razem
Ubezpieczenia związane z wartością indeksu i ubezpieczenia związane z UFK	1 389 630	14 808	1 404 438
Ubezpieczenia zdrowotne	-320	3	-317
Pozostałe ubezpieczenia na życie	465 161	17 332	482 493
Razem	1 854 471	32 143	1 886 614

Kalkulacja najlepszego oszacowania rezerw (dalej: BEL) dla wykazanych linii biznesowych odbywa się na podstawie prognozy przepływów finansowych, zgodnie z Aktem Delegowanym (art. 28). W ramach przepływu podatkowego uwzględniany jest podatek od zysków kapitałowych (tzw. podatek Belki). W przepływach natomiast nie są ujmowane: podatek od zysków oraz podatek bankowy, na podstawie art. 28 h Aktu Delegowanego. Przy wyznaczaniu BEL nie są uwzględniane przyszłe działania Zarządu czy przyszłe świadczenia uznaniowe (ze względu na ich brak), jak również dynamiczne zachowanie ubezpieczających.

Kalkulacja dokonywana jest przy zastosowaniu deterministycznej wyceny stóp procentowych, z uwzględnieniem wszelkich opcji (w tym gwarantowanych wartości wykupu). Spółka stosuje deterministyczną wycenę ze względu na nieistotną szacunkową wartość TVOG (Time Value of Options and Guarantees) dla występujących gwarancji finansowych.

Spółka:

- nie stosuje korekty dopasowującej, o której mowa w art. 77b Dyrektywy;
- nie stosuje korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 77d Dyrektywy;
- nie stosuje przejściowej struktury terminowej stopy

procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 308c Dyrektywy;

- nie stosuje przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 308d Dyrektywy.

Główne założenia stosowane do wyceny najlepszego oszacowania rezerw:

- empiryczne tablice prawdopodobieństw zająć poszczególnych zdarzeń ubezpieczeniowych (oddzielnie dla każdego ryzyka) lub dane oficjalne (dane z instytucji państwowych, dane od reasekuratorów) przeskalowane na podstawie dotychczasowej realizacji szkodowości w Spółce;
- empiryczne, statyczne tablice realizacji rezygnacji z umów w podziale na główne czynniki wpływające na wysokość rezygnacji (typ produktu, wiek polisy, częstotliwość płatności składki, kanał dystrybucji). W przypadku produktów unit-linked empiryczna realizacja rezygnacji z okresu sprzed decyzji zobowiązaniowej oraz porozumienia z UOKiK została dostosowana w celu uwzględnienia zmiany wskaźników rezygnacji z umów, która nastąpiła od momentu ograniczenia wysokości pobieranych opłat likwidacyjnych;
- na cele modelowania kosztów obsługowych, innych niż koszty powiązane z wolumenem przypisu lub aktywów unit-linked, Spółka określa poziom kosztów jednostkowych w podziale na kategorie produktowe na podstawie analiz activity-based-costing, a następnie stosuje dopasowanie kosztów w horyzoncie dwóch lat kalendarzowych w celu uwzględnienia dynamik spodziewanego poziomu kosztów i wolumenu portfela. W dalszym okresie Spółka zakłada stały procentowy wzrost kosztów jednostkowych.

Spółka stosuje uproszczoną metodę obliczania marginesu ryzyka, zgodną z Artykułem 58 a) Aktu Delegowanego, wykorzystującą przybliżenia kwot przyszłych SCR-ów. Spółka stosuje metodę przybliżenia przyszłych wymogów kapitałowych w podziale na linie biznesowe, dobierając niezależne nośniki ryzyk w ramach przedstawionej segmentacji.

D.2.2 Opis poziomu niepewności związanej z wartością rezerw techniczno-ubezpieceniowych

Na niepewność rezerw techniczno-ubezpieceniowych na cele wypłacalności mają wpływ:

1. Zmiany regulacyjne, w szczególności mogące wpływać na zmianę wysokości wypłacanych świadczeń (w tym wartości wykupów z produktów unit-linked), czy zwiększenie roszczeń klientów ponad spodziewany poziom.
2. Zmiany w realizacji tablic zająć zdarzeń (bieżąca

szkodowość) w stosunku do dotychczasowo obserwowanej empiryki, zmiany w charakterystyce zachowań klientów (w szczególności w zakresie rezygnacji z umów ubezpieczeń).

3. Zmiany w poziomie kosztów jednostkowych (koszt per polisa), które mogą wynikać zarówno ze zmian w zakładanych poziomach łącznych kosztów obsługowych (relatywnie krótki okres planowania finansowego w stosunku do długości prognozowanych przepływów finansowych z zawartych umów ubezpieczenia), jak i ze zmiany struktury i wolumenu portfela, będącego bazą do określania kosztów jednostkowych.

Niepewności z punktów 2. i 3. są związane z ryzykiem naturalnego odchylenia się realizacji zmiennej losowej od jej wartości oczekiwanej; ich krótkookresowe odchylenia nie muszą świadczyć o niewłaściwie dobranych założeniach.

Spółka analizuje odchylenia szkodowości oraz poziomów rezygnacji umów w ramach analiz zgodności planów finansowych (opierających się na założeniach zgodnych z założeniami używanymi do kalkulacji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na cele wypłacalności) z ich realizacją. W ramach kosztów jednostkowych Spółka analizuje w trybie rocznym zmiany założeń, wyjaśniając przyczynę ich zmian. Niepewność związana ze zmianami regulacyjnymi i ich wpływ na poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych analizowana jest przez Spółkę m.in. w ramach procesu ORSA oraz w ramach osobnych analiz ad-hoc w sytuacji identyfikacji nowego ryzyka.

D.2.3 Różnice pomiędzy metodologią wyceny rezerw do celów wypłacalności a metodologią wyceny rezerw na potrzeby sprawozdań statutowych

Tabela poniżej zawiera istotne różnice pomiędzy podstawami, metodami i głównymi założeniami stosowanymi do wyceny do celów wypłacalności i na potrzeby sprawozdania statutowego dla wszystkich linii biznesowych, tj.:

ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (linia biznesowa nr 1);

pozostałe ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie (linia biznesowa nr 2).

Porównanie różnic prezentowane jest przez pryzmat klasyfikacji rezerw, używanej na potrzeby sprawozdania statutowego, z dodatkową kategorią („Margines ryzyka”), występującą jedynie w przypadku rezerw tworzonych na cele wypłacalności. Ze względu na fakt, że w tabeli przedstawiono istotne różnice, prezentowane jest porównanie dla czterech (z siedmiu) kategorii rezerw. Pozostałe trzy kategorie (rezerwa na ryzyka niewygasłe, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych, pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) nie występują lub są niematerialne (łączna wartość rezerwy na potrzeby sprawozdania statutowego poniżej 80 tys. zł, udział w całości rezerw ok. 0,003% wszystkich rezerw), a jednocześnie w rezerwach na cele wypłacalności są uwzględnione w tej samej kategorii, co rezerwa matematyczna ubezpieczeń na życie/ rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający.

Dla pierwszej linii biznesowej w ramach polis aktywnych wg stanu na koniec 2018 roku Spółka miała jedynie portfel produktów typu unit-linked – ostatnie produkty typu index-linked (produkty strukturyzowane) wygasły w 2016 roku, a zobowiązania z ich tytułu były rozpoznane jedynie w ramach rezerw szkodowych.

Tabela D.2.2. Istotne różnice pomiędzy podstawami, metodami i głównymi założeniami stosowanymi do wyceny do celów wypłacalności i na potrzeby sprawozdania statutowego dla wszystkich linii biznesowych

	Wycena na potrzeby sprawozdania statutowego	Wycena do celów wypłacalności
Rezerwa składki	<p>Linia biznesowa nr 1: Dla produktów typu unit-linked rezerwa jest tworzona:</p> <ul style="list-style-type: none"> w związku z zakupem jednostek za środki pochodzące ze składki ubezpieczeniowej – w wysokości składki podlegającej alokacji; w związku z występowaniem pobrań ochronnych za miesiąc „z góry” – w wysokości części pobrania ochronnego przypadającego na następne okresy sprawozdawcze, proporcjonalnie do okresu, za jaki pobranie zostało pobrane; w związku z nieopłaconym przypisem składki – w wysokości przypisu składki regularnej. <p>Linia biznesowa nr 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rezerwa ta tworzona jest dla tych produktów, w których rezerwa składek nie została uwzględniona w wyliczeniach rezerwy ubezpieczeń na życie. Rezerwa tworzona jest indywidualnie dla każdej umowy, jako składka przypisana (brutto) przypadająca na następne okresy sprawozdawcze. 	Nie dotyczy
Rezerwy szkodowe	<p>Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, zgłoszone</p> <ul style="list-style-type: none"> Rezerwa tworzona jest w wysokości roszczenia klienta/ oszacowania wartości wypłacanego świadczenia, z uwzględnieniem roszczeń z tytułu spraw sądowych. Dodatkowo dla linii biznesowej nr 1 tworzona jest rezerwa na zwrot opłat likwidacyjnych, uwzględniająca decyzję zobowiązaniową oraz porozumienie z prezesem UOKiK. <p>Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, niezgłoszone</p> <ul style="list-style-type: none"> Dla zdarzeń ochronnych (przede wszystkim w ramach linii biznesowej nr 2) rezerwa tworzona jest metodą Chain-Ladder. Współczynniki rozwoju szkód wyznaczone są w podziale na dwa portfele o odmiennej charakterystyce okresów opóźnień w zgłaszalności szkód. Wymiar trójkąta szkód wynosi 36 miesięcy. Dla linii biznesowej nr 1 tworzona jest rezerwa na zwrot opłat likwidacyjnych pobranych do dnia kalkulacji rezerwy. Rezerwa ta tworzona jest jako dopełnienie rezerwy wykazywanej w ramach rezerwy na świadczenia zgłoszone i wykorzystuje empiryczne zgłaszalności spraw, z uwzględnieniem narzutu ostrożnościowego. <p>Dla obu typów rezerw (na odszkodowania i świadczenia zgłoszone oraz niezgłoszone):</p> <ul style="list-style-type: none"> Rezerwa na koszty likwidacji jest wyznaczona na podstawie historycznych współczynników kosztów do wypłat. Nie jest brane pod uwagę dyskontowanie spodziewanych wypłat. 	<p>Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia odpowiada spodziewanej wartości zdyskontowanych wypłat w kolejnych okresach. Bazuje ona na metodach występujących w rezerwach na cele sprawozdania statutowego, z uwzględnieniem poniższych różnic:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystywane są historyczne analizy wyczerpywalności rezerw szkodowych, na podstawie których wyznaczana jest korekta rezerwy tworzonej na cele sprawozdania statutowego; uwzględniany jest prognozowany rozkład wypłaty odszkodowań i świadczeń w czasie w celu wyznaczenia zdyskontowanej wartości spodziewanych wypłat; w ramach rezerwy na zwrot opłat likwidacyjnych (w przypadku rezerwy IBNR) nie występuje narzut ostrożnościowy; rezerwa na koszty likwidacji nie jest odseparowana – rezerwa na koszty likwidacji jest kalkulowana zbiorczo dla całego portfela umów aktywnych i nieaktywnych.

<p>Rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie</p>	<p><u>Linia biznesowa nr 1:</u> Dla produktów typu unit-linked tworzona jest rezerwa uwzględniająca zakupy jednostek w ramach transferu – rezerwa tworzona jest w wysokości nabycia.</p> <p><u>Linia biznesowa nr 2:</u> Rezerwa tworzona jest prospektywną metodą aktuarialną, z zachowaniem zasad ostrożnej wyceny (bezpieczny dobór tablic), z uwzględnieniem ograniczeń dolnych na wysokość dopuszczalnej rezerwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wartością gwarantowanej wartości wykupu; • wartością 0. <p>Uwzględniana jest wartość pieniądza w czasie, przy czym stopa używana do dyskontowania dla każdej polisy jest mniejszą z dwóch wartości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stopy technicznej z chwili zawarcia kontraktu; • 80% średniej ważonej stopy zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ostatnich trzech latach obrotowych poprzedzających dany rok obrotowy, gdzie średnia ważona stopa zwrotu jest wyznaczana w sposób określony przez Załącznik 8 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. 	<p>Rezerwa tworzona jest jako zdyskontowana wartość przyszłych wypływów pieniężnych (gdzie wpływy, np. z tytułu składek, traktowane są jako ujemne wypływy pieniężne). W szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezerwa dyskontowana jest z użyciem stóp wolnych od ryzyka; • tablice realizacji zdarzeń używane do prognozy przyszłych świadczeń są zgodne z bieżącym najlepszym oszacowaniem Spółki – nie zawierają narzutu bezpieczeństwa; • brak jest ograniczenia dolnego na gwarantowaną wartość wykupu (uwzględniane jest najlepsze oszacowanie w zakresie prawdopodobieństw wykupu) czy wartością 0 (występują ujemne rezerwy ubezpieczeń).
<p>Rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający</p>	<p>Wg stanu na 31 grudnia 2018 roku dotyczy produktów typu unit-linked. Rezerwa ta dla każdej polisy tworzona jest w wysokości równej indywidualnemu stanowi funduszu (suma iloczynów liczby zgromadzonych jednostek przez cenę każdego z funduszu). W ramach rezerwy uwzględniane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środki związane z umorzeniami jednostek w ramach transferu, w przypadku których cena umorzenia jest nieznana, • środki związane z umorzeniami jednostek w ramach wykupów, w przypadku których cena umorzenia jest nieznana. 	
<p>Margines ryzyka</p>	<p>Nie dotyczy</p>	<p>Tworzony w wysokości zapewniającej, by wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiadała kwocie, jakiej zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji zażądałyby za przejęcie zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych i wywiązanie się z nich.</p>

Łączna wartość rezerw brutto tworzonych na cele sprawozdania statutowego wyniosła 2 123 289 tys. zł, podczas gdy wartość rezerw tworzonych na cele wypłacalności wyniosła 1 886 614 tys. zł. Rezerwa na cele wypłacalności jest niższa o 236 675 tys. zł od wartości rezerw na cele sprawozdania statutowego (11,1% w stosunku do rezerw na cele sprawozdania statutowego), przy czym wartość najlepszego oszacowania rezerw jest niższa o 268 818 tys. zł w stosunku do rezerw na cele sprawozdania statutowego. Główne przyczyny różnic to:

- dla linii biznesowej nr 1: uwzględnienie przyszłych zysków w polisach typu unit-linked dla rezerw tworzonych na cele wypłacalności, przy braku ich uwzględniania w rezerwach na cele sprawozdań finansowych – wpływ 110 927 tys. zł;
- dla linii biznesowej nr 2:
 - rezerwa składki (na cele sprawozdań finansowych) tworzona jest na bazie składki brutto, przy rozpoznaniu aktywa z tytułu odroczonego kosztów akwizycji – w przypadku produktów ze składką jednorazową rezerwa na cele wypłacalności koresponduje z różnicą między rezerwą składki brutto (tworzoną na cele sprawozdań finansowych) a odroczonymi kosztami akwizyjnymi. Unettowanie rezerwy dla najbardziej istotnego produktu w ramach rezerwy składki prowadziłyby do zmniejszenia rezerwy składki o kwotę 10 290 tys. zł;
 - brak uwzględniania ograniczeń dolnych (wartość wykupu/ 0 w przypadku polis bez gwarantowanej wartości wykupu) w rezerwach na cele wypłacalności – gdyby analogiczne ograniczenie zastosować w przypadku rezerw na cele wypłacalności, to wartość najlepszego oszacowania rezerw wzrosłaby o 97 391 tys. zł (przy traktowaniu zwrotów składek za niewykorzystany okres ochrony na równi z opcją wykupu);
 - tablice oczekiwanej realizacji zdarzeń ubezpieczeniowych zgodne z najlepszymi oszacowaniami w rezerwach na cele wypłacalności, ostrożnościowe tablice w rezerwach na cele sprawozdań finansowych. Gdyby w rezerwach na cele wypłacalności zastosować ostrożnościowe tablice używane na cele sprawozdania statutowego, to wartość najlepszego oszacowania rezerw wzrosłaby o 106 700 tys. zł;
 - efekty z dwóch powyższych punktów nie są addytywne – efekt łączny zmian jest niższy niż suma pojedynczych efektów. Dodatkowo istotnym czynnikiem różnicującym rezerwy na cele sprawozdania statutowego od rezerw na cele wypłacalności, powodującym zmniejszenie przywoływanych wpływów, jest stosowanie w tych drugich współczynników rezygnacji oraz alokacją do rezerw pełnych kosztów utrzymaniowych (również procesów niekoniecznych z punktu widzenia realizacji zobowiązań wynikających z podpisanych umów ubezpieczenia);
- dla obu linii biznesowych różnice na etapie kalkulacji rezerw szkodowych prowadzą do niższej rezerwy na cele wypłacalności o 3 398 tys. zł

D.2.4 Kwoty należne z umów reasekuracji

Kwoty należne z umów reasekuracji są obliczane zgodnie z zapisami zawartych przez Spółkę umów reasekuracji. W ramach kwot należnych z umów reasekuracji wykazywane są: nierozliczone na dzień bilansowy składki reasekuracyjne (ze znakiem ujemnym), prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratora. Wartość nierozliczonych na dzień bilansowy udziałów reasekuratora w wypłaconych świadczeniach prezentowana jest w pozycji „Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)”. Wartość należności jest powiększana o wartość zdyskontowaną spodziewanych przyszłych płatności od reasekuratora z tytułu rozliczeń za przyszłe okresy, gdzie płatności te są różnicą pomiędzy przyszłymi składkami na udziale reasekuratora a prowizjami na udziale reasekuratora, świadczeniami na udziale reasekuratora i udziałami w zyskach reasekuratora. W ramach kalkulacji spodziewanych płatności uwzględniane jest prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania przez kontrahenta.

D.2.5 Istotne zmiany w założeniach

Założenia, które były aktualizowane w trakcie 2018 roku w trakcie kalkulacji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na cele wypłacalności, dotyczyły przede wszystkim trzech kategorii: wskaźników rezygnacji, poziomu kosztów jednostkowych oraz prawdopodobieństw zająć zdarzeń ubezpieczeniowych. Łączny wpływ efektu zmian założeń na zmianę wysokości najlepszego oszacowania rezerw nie przekroczył 2.5% wartości rezerw wyznaczanych według stanu portfela na dzień 31 grudnia 2018 roku (wpływ 43 810 tys. zł – zmniejszenie rezerwy). W celu skwantyfikowania oceny wpływu pojedynczych zmian Spółka dokonała kalkulacji wysokości najlepszego oszacowania rezerw w podziale na obie linie biznesowe w następujących scenariuszach:

- przyjmując założenia z bilansu otwarcia (31 grudnia 2017 roku) [scenariusz 1];
- przyjmując założenia z bilansu otwarcia, ze zaktualizowanymi założeniami z innych niż wymienionych wcześniej kategorii (główna zmiana dotyczyła zmiany struktury stanu funduszu dla produktów typu unit-linked) [scenariusz 2];
- przyjmując założenia jak w scenariuszu 2, z dodatkową aktualizacją założeń dotyczących rezygnacji [scenariusz 3];
- przyjmując założenia jak w scenariuszu 3, z dodatkową aktualizacją założeń dotyczących kosztów jednostkowych [scenariusz 4];
- przyjmując założenia jak w scenariuszu 4, z dodatkową aktualizacją założeń dotyczących realizacji prawdopodobieństw zająć zdarzeń ubezpieczeniowych [scenariusz 5, odpowiadający kalkulacji z bilansu zamknięcia, tj. 31 grudnia 2018 roku].

Dla linii biznesowej nr 1 jedyną zmianą, której wpływ przekraczał 1% wartości najlepszego oszacowania, było zmniejszenie wartości najlepszego oszacowania rezerw z tytułu aktualizacji założeń dotyczących kosztów (spadek rezerw o 14 460 tys. zł, tj. 1,1%).

Dla linii biznesowej nr 2 zmiana dotycząca aktualizacji założeń kosztów jednostkowych wpłynęła na zmniejszenie wartości najlepszego oszacowania rezerw o kwotę 17 185 tys. zł (3,6%), natomiast zmiana dotycząca aktualizacji założeń dotyczących rezygnacji wpłynęła na zmniejszenie wartości najlepszego oszacowania rezerw o kwotę 6 858 tys. zł (1,4%).

D.3 Inne zobowiązania

Strukturę innych zobowiązań Spółki na dzień 31.12.2018 roku, uwzględniając istotne grupy zobowiązań, przedstawiono w poniższej tabeli.

W kolumnie „Wartość wg PSR” zaprezentowano wartości ze sprawozdania statutowego Spółki zgodnie z treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w reżimie Wyłącalności II. Suma zobowiązań w poniższej tabeli (PSR) odpowiada sumie zobowiązań ze sprawozdania statutowego Spółki.

Tabela D.3.1. Inne zobowiązania (w tys. zł)

	Pozycja	Wartość wg PSR	Korekty prezentacyjne	Korekty wyceny	Wartość wg Solwency II
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)		10 857	0	0	10 857
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników		112	0	0	112
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	D.3.1	0	0	26 738	26 738
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	D.3.2	10 704	0	-9 668	1 035
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	D.3.3	1 562	0	-1 562	0
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	D.3.4	1 770	0	0	1 770
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	D.3.5	1 318		-137	1 180
Inne zobowiązania ogółem		26 322	0	15 370	41 693

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania, o których mowa w niniejszym rozdziale, zostały zaklasyfikowane jako zobowiązania krótkoterminowe z przewidywanym terminem spłaty do sześciu miesięcy, a co za tym idzie wartość zobowiązań na potrzeby Wyłącalności II odpowiada wartości zaprezentowanej w bilansie statutowym.

W ocenie Spółki wartości pieniądza w czasie na wycenę przedmiotowych zobowiązań do wartości godziwej nie ma istotnego wpływu.

D.3.1 Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Nie występują różnice w metodach ustalania i wyceny aktywów oraz rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego dla celów bilansu ekonomicznego i sprawozdania finansowego. Podatek odroczony jest ujmowany dla wszystkich różnic przejściowych pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań a ich wartością podatkową, z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub

rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) uchwalone na dzień bilansowy. Różnica w wysokości podatku odroczonego wynika wyłącznie z różnych wartości różnic przejściowych w bilansie statutowym i ekonomicznym.

Rezerwa i aktywa z tytułu podatku odroczonego zarówno dla potrzeb sprawozdania statutowego, jak i bilansu ekonomicznego podlegają kompensacie po uwzględnieniu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości. Znak ujemny w poniższej tabeli oznacza rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego, natomiast dodatni – aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Tabela D.3.2 Podatek odroczonego stan na 31 grudnia 2018 roku (w tys. zł)

Opis	Podstawa naliczenia	Podatek odroczonego
Rezerwy techniczno ubezpieczeniowe	-231 594	-44 003
Aktywowane koszty akwizycji	30 436	5 783
Niezrealizowane straty na wycenie i zarachowane koszty	42 956	8 162
Wartości niematerialne i prawne	4 315	820
Pozostałe	13 161	2 501
RAZEM	-140 727	-26 738

W powyższej tabeli zilustrowano kluczowe pozycje rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Tabela D.3.3. Termin odwrócenia się przejściowych różnic podatkowych dla istotnych pozycji dochodowego podatku odroczonego (w tys. zł)

Opis	Podatek odroczonego	do 1 roku	pow. 1 roku
Rezerwy techniczno ubezpieczeniowe	-44 003	-14 899	-29 104
Aktywowane koszty akwizycji	5 783	3 427	2 356
Niezrealizowane straty na wycenie i zarachowane koszty	8 162	8 162	0

Różnice w wysokości salda odroczonego podatku dochodowego między sprawozdaniem finansowym a bilansem ekonomicznym wynikają z różnic w wycenie aktywów i zobowiązań opisanych w niniejszym rozdziale. Najbardziej istotne różnice dotyczą przede wszystkim odmiennej metodyki kalkulacji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, o których mowa w rozdziale D.2, oraz z wyceny aktywowanych kosztów akwizycji w wartości zero.

D.3.2 Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych

W ramach omawianej linii sprawozdawczej prezentowane są jedynie wymagalne (przeterminowane) składniki zobowiązań. Składniki niewymagalne (nieprzeterminowane) ujmowane są w najlepszym oszacowaniu rezerw (BEL) jako przyszłe przepływy pieniężne.

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo wycenia zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych alternatywną metodą wyceny opisaną w rozdziale D.4.

W bilansie statutowym Towarzystwo wycenia zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych w wartości wymagającej zapłaty. Ujęta korekta wartości między bilansem ekonomicznym a bilansem statutowym w całości wynika z ujęcia niewymagalnych zobowiązań w najlepszym oszacowaniu rezerw jako przyszłych przepływów pieniężnych.

D.3.3 Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej

W pozycji tej ujmowane są wymagalne zobowiązania z tytułu reasekuracji. Zobowiązania nieprzeterminowane ujmowane są w wycenie pozycji „Kwoty należne z umów reasekuracji” jako przyszłe przepływy pieniężne.

W bilansie statutowym zobowiązania z tytułu reasekuracji obejmują kwoty zarówno wymagalne, jak i niewymagalne, a ich wycena następuje wg wartości wymagającej zapłaty.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku 100% zobowiązań stanowiło zobowiązania niewymagalne i dlatego zostały uwzględnione jako przyszłe przepływy pieniężne w kwotach należnych z umów reasekuracji.

D.3.4 Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)

W zakresie pozostałych zobowiązań (handlowych, innych niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej) Towarzystwo w bilansie ekonomicznym prezentuje zobowiązania handlowe, kwoty należne pracownikom i dostawcom, których termin lub kwota są pewne.

W bilansie ekonomicznym Towarzystwo wycenia zobowiązania z tytułu reasekuracji alternatywną metodą wyceny opisaną w pkt D.4.

W bilansie statutowym Towarzystwo wycenia pozostałe zobowiązania w kwocie wymagającej zapłaty.

D.3.5 Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)

W bilansie ekonomicznym w pozostałych zobowiązaniach niewykazanych w innych pozycjach Towarzystwo prezentuje głównie zobowiązania wobec Skarbu Państwa (podatki, ZUS).

Metodyka wyceny jest analogiczna, jak w przypadku pozostałych zobowiązań (handlowych, innych niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej).

W pozycji tej w kolumnie „Wartość wg PSR” (Tabeli D.3.1. Inne zobowiązania) zostało zaprezentowane saldo funduszy specjalnych (ZFŚS) w wysokości 134 tys. zł, które podlega eliminacji w bilansie ekonomicznym w ramach korekt wyceny do wartości godziwej.

Nie zidentyfikowano innych istotnych korekt w stosunku do danych zaprezentowanych w bilansie statutowym.

D.4 Alternatywne metody wyceny

W okresie sprawozdawczym Spółka nie dokonała istotnych zmian w wyborze metod wyceny, przyjętych do wyceny założeń ani wykorzystywanych danych wejściowych w porównaniu do stosowanych w roku 2017.

Zgodnie z art. 10 Aktu Delegowanego Towarzystwo przy wycenie aktywów i zobowiązań kieruje się hierarchią

wyceny. Gdy zastosowanie metody wyceny według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach aktywów i zobowiązań nie jest możliwe, stosuje się alternatywne metody wyceny.

W celu ustalania wartości godziwej aktywów i zobowiązań wykazanych w bilansie ekonomicznym Towarzystwo przyjęło założenia, poparte ogólnie dostępnymi informacjami – zarówno bieżącymi, jak i historycznymi, umożliwiające sporządzenie wyceny odzwierciedlającej wartość aktywów i zobowiązań w jak najbardziej zbliżonej wielkości do wartości godziwej.

Towarzystwo jest świadome, że przyjęte do wyceny założenia mogą ulec zmianie w wyniku przyszłych zdarzeń wynikających ze zmian otoczenia makro- i mikroekonomicznego.

Poniżej przedstawiono opis zastosowanych alternatywnych metod wyceny dla istotnych kategorii aktywów i zobowiązań Spółki.

Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny

Wartość godziwa rzeczowych środków trwałych ustalana jest w wyniku specjalistycznej wyceny zlecanej uprawnionemu, zewnętrznemu podmiotowi raz na dwa lata. Ostatnia taka wycena została przeprowadzona dla środków trwałych znajdujących się w posiadaniu Spółki na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Wycena szacunkowa sprzętu odbywa się w dwóch wariantach: porównawczym i kosztowym. Nadrzędną metodologią jest opcja porównawcza. Wyłącznie w przypadku braku możliwości szczegółowej identyfikacji modelu lub braku możliwości dopasowania porównawczej oferty transakcyjnej na rynku wycena odbywa się w ujęciu kosztowym.

Zastosowana metoda porównawcza bazuje na wykonaniu analizy bieżących transakcji sprzedaży oraz kupna, czyli na podstawie porównania cen ofertowych dotyczących podobnych środków technicznych z będącymi przedmiotem wyceny. W ten sposób można określić wartość najbardziej bliską aktualnej cenie transakcyjnej. Do wyznaczania wartości stosuje się porównanie do analogicznych środków trwałych, które są aktualnie w obrocie. W przypadku zidentyfikowania więcej niż jednej transakcji porównawczej wyciągana jest średnia arytmetyczna wartości rynkowej. W aktualnej sytuacji na rynku rzeczowych aktywów trwałych jest to najbardziej precyzyjna metoda wyceny aktualnej wartości sprzętu, gdyż wskazuje ona nie tylko wartość realną sprzętu na dany dzień, ale przede wszystkim bardzo dokładną wartość odtworzeniową aktywów.

Dla celów porównawczych wykorzystano:

1. Wartości średniorynkowe i transakcyjne na rynku hurtowym i detalicznym w UE i w Polsce.
2. Bazy źródłowe TheBrokersSite.com, Tradeloop.com, ITTradeOnline.com, Ebay.de, Ebay.co.uk, Allegro.pl.
3. Bazy drugorzędne: cenniki kilkudziesięciu firm z branży używanego i nowego sprzętu IT w Europie.

Wycena pojazdów dokonuje się w oparciu o cennik Eurotax. Wybór źródła służącego do ustalenia wartości godziwej został podyktowany tym, że przedstawione w cenniku kwoty stanowią podstawę ustalenia wartości samochodów do ubezpieczenia.

Do wyceny pojazdów zastosowano kryteria: rok produkcji, silnik oraz przebieg.

Z uwagi na przeprowadzone przez Spółkę analizy oraz nieistotny poziom tej linii w bilansie ekonomicznym (< 1%) na dzień 31 grudnia 2018 roku przyjęto, że wartość księgową netto ujętą w sprawozdaniu statutowym (koszt nabycia pomniejszony o wartość umorzenia) jest racjonalnym przybliżeniem wartości godziwej tych aktywów.

Istnieje niewielka niepewność dokonanych szacunków z uwagi na istnienie rynku wtórnego, na którym zawierane są transakcje kupna sprzedaży przedmiotowych aktywów.

W ocenie Spółki stosowana metoda wyceny oznacza najbardziej przybliżone prawdopodobieństwo zbieżności wyznaczonego poziomu przedmiotowego aktywa z wartością godziwą ze względu na fakt, że odbywa się ona w oparciu o analizy cen transakcyjnych.

Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych

Ze względu na brak aktywnego i regularnego rynku dla depozytów Towarzystwo przyjęło do wyceny poniżej opisane zasady.

Wartość godziwa depozytów typu over night (O/N) została ustalona wg wartości nominalnej lub kwoty wymagalnej zapłaty, tj. wartości nominalnej powiększonej o narosłe odsetki (naliczone liniowo). Zastosowane przez Towarzystwo uproszczenie przy ustalaniu wartości godziwej depozytu O/N zostało podyktowane krótkim terminem od daty zawarcia bilansowej do daty zapadalności tych depozytów.

Wartość godziwa depozytów innych niż depozyty typu O/N ustalana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Spółka przyjmuje do dyskonta bieżącą wartość stopy rynkowej (Interest Rate Swap, IRS) wolną od ryzyka.

Zgodnie z metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych wyceny dokonuje się z uwzględnieniem nominalu depozytu, okresu, na jaki został zawarty, oraz wartości stopy dyskontowej.

Z uwagi na zmienność otoczenia gospodarczego Towarzystwo dostrzega, że istnieje niewielka niepewność dokonanych szacunków dotyczących depozytów innych niż ekwiwalenty środków pieniężnych w zakresie zmienności stóp procentowych oraz ratingów banków, w których zdeponowano środki pieniężne. Ocena niepewności wynika z bardzo krótkiego okresu, na jaki zawierane są depozyty, lub stałego oprocentowania w przypadku depozytów o dłuższym terminie do zapadalności.

Z doświadczeń Towarzystwa wynika, iż w przeszłości wycena depozytów ustalona na podstawie opisanej powyżej metody jest wartością godziwą.

Przesłanką do przyjęcia takiego założenia są: analiza danych historycznych, wskazująca na 100% realizację depozytów, oraz wiarygodność kredytowa instytucji finansowych, z którymi depozyty zostały zawarte – pozostawała ona na stabilnym poziomie.

Instrumenty dłużne denominowane w walucie obcej

Obligacje Skarbu Państwa denominowane w EUR wyceniane są z wykorzystaniem kursu Bloomberg Generic (BGN). Jest to kurs ustalany przez serwis informacyjny Bloomberg (największą na świecie agencję prasową, specjalizującą się w dostarczaniu informacji na temat rynków finansowych) jako wypadkowa kwotowań banków (bid-ask spreadu) przedmiotowego instrumentu.

Z uwagi na fakt, że przedmiotowe obligacje nie są przedmiotem obrotu na BondSpot SA, Towarzystwo przyjęło ww. kurs jako kurs najlepiej odzwierciedlający wartość rynkową instrumentu.

Przesłanką do przyjęcia takiego założenia jest fakt, że w związku z brakiem płynnego rynku, na którym zawierane są transakcje kupna sprzedaży przedmiotowych obligacji, ceny transakcyjne pojedynczych kontraktów mogą istotnie odbiegać od wartości godziwej.

Z uwagi na zmienność otoczenia gospodarczego Towarzystwo dostrzega, że istnieje niewielka niepewność dokonanych szacunków dotyczących obligacji denominowanych w walucie obcej w zakresie zmienności stóp procentowych, kursu euro oraz ratingu Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania

Wartość godziwa dla jednostki uczestnictwa wyznaczana jest na podstawie ostatniej opublikowanej przez fundusz inwestycyjny (emitenta) wartości aktywów netto przypadających na jednostkę uczestnictwa/certyfikat inwestycyjny na ostatni dzień roboczy okresu sprawozdawczego lub ostatni dzień, w którym odbyła się wycena.

Przyjęte przez Towarzystwo zasady wyceny najlepiej odwzorowują wartość godziwą instrumentów finansowych z uwagi na fakt, że kurs wyceny jest kursem, po jakim zainteresowany inwestor może nabyć lub zbyć dane jednostki uczestnictwa od emitenta.

Towarzystwo przyjęło założenie, iż emitent, będący pomiotem podlegającym szczególnemu nadzorowi, wykorzystuje do wyznaczenia wartości godziwej jednostek uczestnictwa potwierdzone rynkowo dane.

Ponadto fundusze inwestycyjne są podmiotami, których sprawozdania statutowe sporządzone na dzień 31 grudnia podlegają obowiązkowemu badaniu przeprowadzanemu przez firmę audytorską.

W ocenie Spółki stosowana alternatywna metoda wyceny oznacza wysokie prawdopodobieństwo zbieżności wyznaczonego poziomu przedmiotowego aktywa z wartością godziwą z uwagi na fakt, że ustalenie wartości instrumentu dokonywane jest przez wysoce wyspecjalizowane jednostki, posiadające unikalną wiedzę merytoryczną z zakresu funkcjonowania rynków kapitałowych, w tym z zakresu wyceny instrumentów finansowych.

Z doświadczenia Towarzystwa wynika, że w przeszłości wycena jednostek uczestnictwa ustalona na podstawie opisanej powyżej metody jest wartością godziwą, tj. wartością, po której realizowane były transakcje kupna i sprzedaży jednostek uczestnictwa.

Spółka identyfikuje niewielką niepewność dokonanych szacunków z uwagi na:

- możliwość przeprowadzenia błędnej wyceny przez emitenta;
- stosowanie odmiennych zasad wyceny od obowiązujących w zakładach ubezpieczeń;
- zmienności kursów walut;
- zmienności otoczenia makro- i mikroekonomicznego.

Kontrakty FX swap

Wartość godziwa instrumentów pochodnych (FX swap) nienotowanych na aktywnym rynku określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są czynniki dyskontowe wyliczone z krzywej rentowności dla danej waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych, stawki rynku pieniężnego oraz punktów swapowych.

W ocenie Spółki stosowana metoda wyceny oznacza wysokie prawdopodobieństwo zbieżności wyznaczonego poziomu przedmiotowego aktywa z wartością godziwą z uwagi na fakt, że ustalenie wartości instrumentu dokonywane jest przez wysoce wyspecjalizowaną jednostkę zewnętrzną (PKO TFI S.A.), posiadającą unikalną wiedzę merytoryczną z zakresu funkcjonowania rynków kapitałowych, w tym wyceny pochodnych instrumentów finansowych.

Z uwagi na zmienność otoczenia gospodarczego Towarzystwo dostrzega, że istnieje średnia niepewność dokonanych szacunków dotyczących ww. kontraktów w zakresie zmienności stóp procentowych w okresie, na który zawarto FX swap.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne prezentowane są w bilansie ekonomicznym w wartości nominalnej.

W ocenie Spółki wycena środków pieniężnych z zastosowaniem powyżej opisanej alternatywnej wyceny odzwierciedla z dużym prawdopodobieństwem wartość godziwą aktywów. Przesłanką do przyjęcia takiego założenia są: wysoka płynność aktywów oraz wiarygodność kredytowa instytucji finansowych, w których są zdeponowane.

Źródłem niewielkiej niepewności wyceny jest fakt, że na dzień bilansowy waluty obce wykazywane są w wartości ustalonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP. Z doświadczenia Towarzystwa wynika, że kurs sprzedaży waluty odbiega od ww. kursu, a co za tym idzie – wartość bilansowa odbiega od rzeczywistej wartości możliwej do uzyskanej w wyniku zawarcia transakcji sprzedaży waluty.

Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie

Wycena pożyczek odbywa się przy zastosowaniu alternatywnej metody wyceny w związku z brakiem spełnienia kryteriów odnoszących się do aktywnych rynków.

Spółka przyjęła założenie, iż zastosowanie podejścia dochodowego do oszacowania przedmiotowego aktywa odpowiada w najwyższym stopniu faktycznemu poziomowi jego wartości godziwej.

Do wyceny przedmiotowych aktywów wykorzystywane są:

1. model zdyskontowanych przepływów pieniężnych – w przypadku aktywów zaliczonych przez Towarzystwo do utrzymywanych do pierwotnego terminu odkupu;
2. model zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub wartość nominalna lokaty powiększona o narosłe odsetki na dzień bilansowy (w przypadku aktywów, które Towarzystwo zalicza do lokat o dużym prawdopodobieństwie wcześniejszej terminacji) – z zastrzeżeniem, że przy ustalaniu wartości godziwej Spółka kieruje się zasadą wyboru wyższej z wyliczonych wartości.

W modelu przepływy pieniężne ustalone są jako przewidywane wpływy w określonym okresie w przyszłości. Stopa procentowa stosowana do dyskontowania należności to bieżąca wartość stopy rynkowej wolnej od ryzyka (stopa IRS, uwzględniających odpowiednie tenory, w PLN opartych na stawce WIBOR 3M) uwzględniająca korekty: na pokrycie ryzyka wycofania środków z lokaty, z tytułu kosztów utrzymania rezerwy obowiązkowej przez Bank oraz marżę płynności.

W ocenie Spółki wycena pożyczek z zastosowaniem powyżej opisanej alternatywnej wyceny odzwierciedla z dużym prawdopodobieństwem wartość godziwą aktywów. Przesłanką do przyjęcia takiego założenia są: płynność aktywów (możliwość terminacji w każdym momencie trwania umowy) oraz wiarygodność kredytowa instytucji finansowych, której udzielono pożyczki.

Z uwagi na zmienność otoczenia gospodarczego Towarzystwo dostrzega, że istnieje niewielka niepewność dokonanych szacunków dotyczących pożyczek w zakresie zmienności stóp procentowych oraz ratingów banków.

Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych

Dla potrzeb sporządzenia bilansu ekonomicznego wycena przeterminowanych należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych dokonywana jest z wykorzystaniem metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Spodziewane terminy spłaty tych należności nie przekraczają sześciu miesięcy od daty bilansowej. Dlatego też dla celów wyceny w bilansie ekonomicznym przyjęto założenie, że

efekt dyskontowania jest nieistotny. W efekcie racjonalnym przybliżeniem wartości godziwej należności na dzień 31 grudnia 2018 jest ich wartość nominalna.

Zastosowane podejście pozwala na uzyskanie najbardziej racjonalnej wartości godziwej należności ze względu na krótkie terminy spodziewanych spłat tych należności. Potwierdzają to również historyczne doświadczenia Spółki w zakresie regulowania zobowiązań przez kontrahentów.

Nie istnieje istotna niepewność dotycząca sposobu ustalenia wartości godziwej należności w opisanym powyżej sposób z uwagi na fakt, że spodziewane terminy płatności wynikające z zawartych umów są krótsze niż 6 miesięcy.

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych, pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)

W przypadku zobowiązań z przewidywanym terminem spłaty poniżej 12 miesięcy za wartość godziwą przyjmuje się kwoty wymagające zapłaty. W przypadku zobowiązań z przewidywanym terminem zapłaty powyżej 12 miesięcy wartością godziwą są kwoty oczekiwanej zapłaty, o ile wpływ dyskonta jest istotny. Do dyskontowania zobowiązań Spółka wykorzystuje stopy procentowe publikowane przez EIOPA.

Zmienność otoczenia gospodarczego powoduje, iż istnieje niewielkie ryzyko walutowe oraz ryzyko stopy procentowej, które mogą spowodować, iż wartość ustalona na dzień bilansowy tych zobowiązań może odbiegać od wartości rzeczywistej.

Ryzyko może zmaterializować się w sytuacji, gdy wartość zobowiązań ustalona na dzień bilansowy, w związku ze zmianą kursów walut i stóp procentowych, może odbiegać od rzeczywistej wartości, za jaką na warunkach rynkowych mogłyby one zostać wymienione między zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami.

Istnieje niewielka niepewność dotycząca sposobu ustalenia wartości godziwej wyżej wymienionych zobowiązań.

Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe

Udziały kapitałowe oznaczają posiadanie, bezpośrednio lub pośrednio, co najmniej 20% praw głosu lub kapitału jednostki.

W bilansie statutowym Towarzystwo wycenia udziały metodą praw własności.

Na dzień sporządzania dokumentu, PKO Życie posiada 100% udziałów Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o. Wycena udziałów w jednostkach zależnych odbywa się metodą praw własności.

W związku z tym, iż udziały w jednostce powiązanej Towarzystwa obejmują spółkę nienotowaną na rynku aktywnym jej wycena w bilansie ekonomicznym przeprowadzana jest w Towarzystwie skorygowaną metodą praw własności na podstawie posiadanego udziału w nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami jednostki podporządkowanej. Podstawą wyznaczenia nadwyżki jest

wycena aktywów i zobowiązań jednostki podporządkowanej zgodnie z zasadami SI, w tym zbadanie zasadności utrzymania wartości niematerialnych i prawnych.

D.5 Wszelkie inne informacje

Spółka nie posiada innych, poza wykazanymi w powyższych rozdziałach, istotnych informacji dotyczących wyceny pozycji bilansu ekonomicznego w analizowanym okresie sprawozdawczym.

E. Zarządzanie kapitałem

E.1 Środki własne

E.1.1 Zasady zarządzania środkami własnymi

Głównym celem zarządzania kapitałem jest zapewnienie dodatniej stopy zwrotu na kapitale własnym, mierzonej wskaźnikiem rentowności kapitałów własnych (ROE), oraz zapewnienie stabilności funkcjonowania Spółki z punktu widzenia jej wypłacalności, czyli:

- utrzymanie kapitału na poziomie zapewniającym niezakłócone funkcjonowanie Spółki przy danym profilu ryzyka.
- zapewnienie zgodności strategii biznesowej Spółki ze strategią zarządzania kapitałem, czyli spójności planowania kapitałowego z budżetowaniem i planami strategicznymi oraz przyjętym poziomem tolerancji na ryzyko, w tym także wymogami regulacyjnymi.
- zapewnienie wskaźnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności środkami własnymi (SCR) w ramach systemu Solwency II powyżej limitu ustawowego oraz utrzymanie tego wskaźnika zgodnie z tolerancją na ryzyko.
- efektywne wykorzystanie kapitału, które jest zapewnione poprzez:
 - utrzymywanie kapitału niezbędnego do sfinansowania wzrostu Spółki oraz rozszerzania działalności zgodnie ze strategią biznesową Spółki uwzględniającą właściwy poziom ROE realizowanych zadań rozwojowych;
 - utrzymywanie efektywnego procesu budżetowania;
 - zapewnienie stabilnej i efektywnej kosztowo bazy kapitałowej.

Planowanie kapitałowe Spółki dotyczy następujących horyzontów czasowych:

- krótkoterminowego (w odniesieniu do trzech miesięcy);
- średnioterminowego (w odniesieniu do 12 miesięcy);
- długoterminowego (w odniesieniu do okresu powyżej jednego roku).

Proces planowania kapitałów jest przeprowadzany nie rzadziej niż raz do roku oraz za każdym razem, jeśli nastąpiły istotne zmiany w działalności Spółki (np. zmiana obowiązujących regulacji, zmiana zakresu działalności). Za realizację procesu jest odpowiedzialny Dyrektor Departamentu Finansowego we współpracy z Dyrektorem Biura Zarządzania Ryzykiem oraz Zarząd Spółki. Towarzystwo przygotowuje założenia do przeprowadzenia symulacji przyszłych poziomów ekspozycji na ryzyko oraz poziomu kapitałów. Założenia powinny uwzględniać czynniki zewnętrzne, w tym makroekonomiczne oraz wewnętrzne, w tym przyjętą strategię rozwoju Spółki na najbliższe lata oraz poziom tolerancji na ryzyko. Zarząd Spółki i Rada Nadzorcza akceptują finalną wersję budżetu i struktury kapitałowej.

W przypadku, gdy bieżący poziom kapitałów jest nieadekwatny w stosunku do preferowanej struktury oraz wartości kapitału, Zarząd Spółki może podjąć decyzję o:

- redukcji aktywności Spółki w obszarach generujących ryzyko; i/lub
- uruchomieniu awaryjnych planów kapitałowych, o których mowa w niniejszej Strategii.

W przypadku, gdy przekroczone zostaną limity kapitałowe, Zarząd Spółki podejmuje decyzję o uruchomieniu awaryjnego planu kapitałowego. W szczególności Zarząd może rozważyć podjęcie takich działań, jak:

- zmiana strategii biznesowej Spółki w celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko i zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka, w tym ograniczenie aktywności Spółki w obszarach generujących ryzyko;
- dostosowanie polityki wypłaty dywidendy;
- wystąpienie do PKO Banku Polskiego o dokapitalizowanie Spółki.

W okresie sprawozdawczym nie nastąpiły żadne istotne zmiany dotyczące zasad zarządzania środkami własnymi.

E.1.2 Informacja dotycząca struktury środków własnych

Środki własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są zgodnie z przepisami zawartymi w Ustawie. Środki własne Towarzystwa składają się tylko z kapitału podstawowego Kategorii 1.

Kapitał zakładowy oraz nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym w danym okresie sprawozdawczym, tj. w trakcie 2018 roku nie uległy zmianom.

Struktura środków własnych w Spółce zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2018 roku prezentuje się następująco:

Kategoria 1 podstawowych środków własnych to:

- nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami (361 462 tys. zł);
- opłacony kapitał zakładowy (147 332 tys. zł);
- rezerwa uzgodnieniowa (184 944 tys. zł).

Spółka nie posiada innych kategorii środków własnych w swojej strukturze kapitałowej.

W poniższej tabeli zaprezentowano strukturę środków własnych Towarzystwa w ujęciu wartościowym zgodnym ze stanem na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Tabela E.1.1. Struktura środków własnych w PKO Życie (w tys. zł)

	Wartość na dzień 31.12.2017	Wartość na dzień 31.12.2018
Podstawowe środki własne – Kategoria 1	282 177	332 276
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi) – Kategoria 1	89 309	89 309
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym – Kategoria 1	58 023	58 023
Rezerwa uzgodnieniowa – Kategoria 1	134 844	184 944
Dostępne i dopuszczone środki własne (Kategoria 1)	282 177	332 276

Przyrost środków własnych w 2018 roku wynikał przede wszystkim z ciągłej sprzedaży nowych polis, co ma swoje odzwierciedlenie w wysokości rezerwy uzgodnieniowej. Przedstawiona przez zakład ubezpieczeń wartość dopuszczonych i dostępnych środków własnych dotyczy zarówno pokrycia wymogu kapitałowego SCR, jak i MCR. Poza zmianą wysokości rezerwy uzgodnieniowej struktura środków własnych nie uległa zmianie w stosunku do roku 2017.

E.1.3 Różnice w wartości kapitału dla celów statutowych a celów wypłacalności

Różnice w wartości kapitału wykazywanego dla celów statutowych w porównaniu z nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami obliczoną dla celów wypłacalności wynikają przede wszystkim z faktu, że Towarzystwo podczas tworzenia bilansu statutowego stosuje politykę opartą na Ustawie o rachunkowości. Metody wyceny zawarte w ustawie w znacznym stopniu różnią się od tych stosowanych dla celów wypłacalności, które z kolei bliższe są w swojej wykładni do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Ponadto Akt Delegowany Komisji Europejskiej z dnia 10 października 2014 roku ściśle określa podejście do wyceny poszczególnych składników bilansu, wprowadzając inne metody wyceny i podziału jego składowych. Szczegółowe informacje ilościowe w zakresie korekt dla poszczególnych pozycji bilansu ekonomicznego znajdują się w rozdziale D.

Tabela E.1.2. Różnice w wartości kapitału dla celów statutowych a celów wypłacalności w PKO Życie (w tys. zł)

	Wartość na dzień 31.12.2018
Kapitał własny wg PSR	198 363
Korekty:	133 913
Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	-4 875
Aktywowane koszty akwizycji	-30 436
Lokaty	7 179
Zmiana w wycenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	229 966
Pozostałe aktywa	-613
Odroczone prowizje reasekuracyjne	-38 121
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	-29 187
Środki własne wg Solwency II	332 276

E.1.4 Podsumowanie uzupełniających środków własnych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Towarzystwo nie posiada uzupełniających środków własnych, o których mowa w Artykule 297 Aktu Delegowanego.

E.1.5 Wyjaśnienie rezerwy uzgodnieniowej

Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2018 roku rezerwa uzgodnieniowa wyniosła 184 944 tys. zł.

Rezerwa uzgodnieniowa jest równa nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami ogółem, pomniejszonej o następujące elementy:

- kapitał zakładowy i agio (nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym);
- podatek od niektórych instytucji finansowych do zapłaty w okresie 12 miesięcy.

Szczegółowe informacje dotyczące wysokości poszczególnych elementów składowych rezerwy uzgodnieniowej zostały zaprezentowane w załączniku nr 4 – S.23.01.01 ŚRODKI WŁASNE niniejszego sprawozdania.

E.2 Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy

E.2.1 Kapitałowy wymóg wypłacalności

PKO Życie do kalkulacji kapitałowego wymogu wypłacalności stosuje wyliczenia zgodne z Formułą Standardową i nie korzysta z uproszczeń wymienionych w Akcie Delegowanym.

Spółka przy obliczaniu kapitałowego wymogu wypłacalności bierze pod uwagę zdolność przyszłych zysków do pokrycia potencjalnych strat podatkowych z tytułu materializacji ryzyk. Odpowiednia kwota zdolności podatków odroczonych do pokrywania strat pomniejsza wymóg kapitałowy.

Struktura kapitałowego wymogu wypłacalności została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela E.2.1. Struktura kapitałowego wymogu wypłacalności w PKO Życie (w tys. zł)

	Wartość na dzień 31.12.2018
Ryzyko rynkowe	85 237
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	935
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	86 428
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	200
Dywersyfikacja	-36 723
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	136 077
Ryzyko operacyjne	15 884
Zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat	-25 855
Kapitałowy wymóg wypłacalności	126 106

Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR wyniósł 263,49% na koniec 31 grudnia 2018 roku zgodnie z tabelą S.23.01.01 w załączniku.

Wymóg kapitałowy Towarzystwa na koniec 2018 roku nie zmienił się istotnie. Wzrost wymogu dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie i spadek wymogu ryzyka rynkowego wynika ze zmiany struktury portfela, tj. zwiększenia wolumenu ubezpieczeń ochronnych i wygasania portfela ubezpieczeń inwestycyjnych. Przyrost środków własnych skutkował wyższym poziomem współczynnika wypłacalności w relacji do stanu na koniec 2017 roku.

Największą dynamikę wzrostu wymogu kapitałowego odnotowano dla modułu ryzyka ubezpieczeń na życie.

Spółka PKO Życie oświadcza, że nie złożyła wniosku do organu nadzoru dotyczącego wydania pozwolenia na stosowanie parametrów specyficznych.

E.2.2 Minimalny wymóg kapitałowy

Minimalny wymóg wypłacalności oraz jego składowe zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela E.2.2. Minimalny wymóg kapitałowy (w tys. zł)

	Wartość na dzień 31.12.2018
Liniowy MCR	31 665
Górny próg MCR	56 748
Dolny próg MCR	31 527
Łączny MCR	31 665
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	16 026
Minimalny wymóg kapitałowy	31 665

Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR wyniósł 1 049,34% na koniec 31 grudnia 2018 roku zgodnie z tabelą S.23.01.01 w załączniku.

W związku z przyrostem portfela ubezpieczeń ochronnych, zgodnie z planem finansowym, Spółka odnotowała MCR liniowy na poziomie wyższym niż nieprzekraczalny dolny próg MCR.

Do wyznaczenia minimalnego wymogu kapitałowego wykorzystywane są dane ze strony internetowej NBP (kurs waluty) oraz naliczenia SCR bazujące na danych aktywnych i zobowiązaniowych pochodzących zarówno z systemów centralnych, hurtowni danych, systemu księgowego, jak również danych z serwisu Analizy Online, sprawozdań finansowych funduszy UFK, planów finansowych Towarzystwa, strony internetowej NBP oraz strony internetowej EIOPA (struktura stóp risk-free oraz symmetric adjustment).

E.3 Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności

PKO Życie oświadcza, że nie korzysta z podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności.

E.4 Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym

PKO Życie oświadcza, że nie korzysta z modelu wewnętrznego do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności.

E.5 Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności

PKO Życie oświadcza, że w całym okresie sprawozdawczym nie wystąpiła niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym oraz kapitałowym wymogiem wypłacalności.

E.6 Wszelkie inne informacje

PKO Życie oświadcza, że nie posiada innych, poza wykazanymi w powyższych rozdziałach, istotnych informacji dotyczących zarządzania kapitałem w analizowanym okresie sprawozdawczym.

Sławomir Łopalewski
Prezes Zarządu

Tomasz Mańko
Członek Zarządu

Leszek Skop
Członek Zarządu

Warszawa, dnia 12 kwietnia 2019 roku

Załączniki – roczne dane i informacje ilościowe

Załączniki – roczne dane i informacje ilościowe

1. S.02.01.02 – Pozycje bilansowe.	76
2. S.05.01.02 – Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych	79
3. S.12.01.02 – Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie	83
4. S.23.01.01 – Środki własne	86
5. S.25.01.21 – Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla podmiotów stosujących formułę standardową.	89
6. S.28.01.01 – Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	90

1. S.02.01.02 – Pozycje bilansowe

Aktywa		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II C0010
Wartości niematerialne i prawne	R0030	0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0040	0
Nadwyżka na funduszu świadczeń emerytalnych	R0050	0
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	R0060	1 358
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0070	782 357
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	R0080	0
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	R0090	1 056
Akcje i udziały	R0100	699
Akcje i udziały – notowane	R0110	699
Akcje i udziały – nienotowane	R0120	0
Dłużne papiery wartościowe	R0130	418 276
Obligacje państwowe	R0140	418 276
Obligacje korporacyjne	R0150	0
Strukturyzowane papiery wartościowe	R0160	0
Zabezpieczone papiery wartościowe	R0170	0
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	R0180	8 476
Instrumenty pochodne	R0190	2
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	R0200	353 848
Pozostałe lokaty	R0210	0
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0220	1 455 667
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0230	44 696
Pożyczki pod zastaw polisy	R0240	0
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	R0250	0
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0260	44 696
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	R0270	-1 827
Ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0280	0
Ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0290	0
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0300	0
Ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie, z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0310	-1 784
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie	R0320	-246

Ubezpieczenia na życie z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0330	-1 538
Ubezpieczenia na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0340	-43
Depozyty u cedentów	R0350	0
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	R0360	166
Należności z tytułu reasekuracji biernej	R0370	0
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	R0380	445
Akcje własne (posiadane bezpośrednio)	R0390	0
Kwoty należne, dotyczące pozycji środków własnych lub kapitału założycielskiego, do których opłacenia wezwano, ale które nie zostały jeszcze opłacone.	R0400	0
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	R0410	5 207
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	R0420	1 701
Aktywa ogółem	R0500	2 289 770

Zobowiązania		Wartość bilansowa wg Wyplacalność II C0010
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie	R0510	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0520	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0530	0
Najlepsze oszacowanie	R0540	0
Margines ryzyka	R0550	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie)	R0560	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0570	0
Najlepsze oszacowanie	R0580	0
Margines ryzyka	R0590	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0600	482 176
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	R0610	-317
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0620	0
Najlepsze oszacowanie	R0630	-320
Margines ryzyka	R0640	3
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0650	482 493
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0660	0
Najlepsze oszacowanie	R0670	465 161
Margines ryzyka	R0680	17 332
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe - ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0690	1 404 438

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0700	0
Najlepsze oszacowanie	R0710	1 389 630
Margines ryzyka	R0720	14 808
Zobowiązania warunkowe	R0740	0
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	R0750	10 857
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	R0760	112
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	R0770	0
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0780	26 738
Instrumenty pochodne	R0790	0
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0800	0
Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0810	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	R0820	1 035
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	R0830	0
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	R0840	1 770
Zobowiązania podporządkowane	R0850	0
Zobowiązania podporządkowane nieuwzględnione w podstawowych środkach własnych	R0860	0
Zobowiązania podporządkowane uwzględnione w podstawowych środkach własnych	R0870	0
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	R0880	1 180
Zobowiązania ogółem	R0900	1 928 307
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R1000	361 463

2. S.05.01.02 – Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych

		Linie biznesowe w odniesieniu do: zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych związanych z ubezpieczeniami innymi niż ubezpieczenia na życie (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa oraz reasekuracja czynna proporcjonalna)								
		Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych	Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów	Ubezpieczenia pracownicze	Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych	Pozostałe ubezpieczenia pojazdów	Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe	Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych	Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej	Ubezpieczenia kredytów i poręczeń
		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090
Składki przypisane										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0110	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0120	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0130									
Udział zakładu reasekuracji	R0140			0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0200	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Składki zarobione										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0210	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0220	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0230									
Udział zakładu reasekuracji	R0240	0		0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0310	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0320	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0330									

Udział zakładu reasekuracji	R0340	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0400	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0410	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0420	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0430									
Udział zakładu reasekuracji	R0440	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koszty poniesione	R0550	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe koszty	R1200									
Koszty ogółem	R1300									

		Linie biznesowe w odniesieniu do: zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych związanych z ubezpieczeniami innymi niż ubezpieczenia na życie (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa oraz reasekuracja czynna proporcjonalna)			Linie biznesowe w odniesieniu do: reasekuracja czynna nieproporcjonalna				Ogółem	
		Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej	Ubezpieczenia świadczenia pomocy	Ubezpieczenia różnych strat finansowych	Ubezpieczenia zdrowotne	Pozostałe ubezpieczenia osobowe	Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe	Ubezpieczenia majątkowe		
		C0100	C0110	C0120	C0130	C0140	C0150	C0160		C0200
Składki przypisane										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0110	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0120	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0130				0	0	0	0		0
Udział zakładu reasekuracji	R0140	0	0	0	0	0	0	0		0

Netto	R0200	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Składki zarobione										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0210	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0220	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0230				0	0	0	0	0	0
Udział zakładu reasekuracji	R0240	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0310	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0320	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0330				0	0	0	0	0	0
Udział zakładu reasekuracji	R0340	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0400	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto – Bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa	R0410	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna proporcjonalna	R0420	0	0	0						0
Brutto – reasekuracja czynna nieproporcjonalna	R0430				0	0	0	0	0	0
Udział zakładu reasekuracji	R0440	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto	R0500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koszty poniesione	R0550	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe koszty	R1200									0
Koszty ogółem	R1300									0

		Linie biznesowe w odniesieniu do: zobowiązania z tytułu ubezpieczeń na życie						zobowiązania z tytułu reasekuracji ubezpieczeń na życie		Ogółem
		Ubezpieczenia zdrowotne	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Pozostałe ubezpieczenia na życie	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń na życie	
		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280	
Składki przypisane										
Brutto	R1410	1 149	0	103 043	396 878	0	0	0	0	501 070
Udział zakładu reasekuracji	R1420	379	0	206	3 306	0	0	0	0	3 890
Netto	R1500	770	0	102 837	393 573	0	0	0	0	497 180
Składki zarobione										
Brutto	R1510	1 036	0	103 889	408 973	0	0	0	0	513 898
Udział zakładu reasekuracji	R1520	379	0	206	3 306	0	0	0	0	3 890
Netto	R1600	657	0	103 683	405 668	0	0	0	0	510 008
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto	R1610	4	0	292 094	63 971	0	0	0	0	356 069
Udział zakładu reasekuracji	R1620	0	0	21	945	0	0	0	0	966
Netto	R1700	4	0	292 073	63 026	0	0	0	0	355 103
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto	R1710	0	0	297 708	-47 101	0	0	0	0	250 607
Udział zakładu reasekuracji	R1720	0	0	0	-1 491	0	0	0	0	-1 491
Netto	R1800	0	0	297 708	-45 609	0	0	0	0	252 098
Koszty poniesione	R1900	263	0	43 576	291 818	0	0	0	0	335 657
Pozostałe koszty	R2500									0
Koszty ogółem	R2600									335 657

3. S.12.01.02 – Rezerwy techniczno-ubezpieceniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie

		Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym			Pozostałe ubezpieczenia na życie			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja czynna	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)
				Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami		Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami			
		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080			
Rezerwy techniczno-ubezpieceniowe obliczane łącznie	R0010	0	0			0			0	0	0
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczanymi łącznie – Ogółem	R0020	0	0			0			0	0	0
Rezerwy techniczno-ubezpieceniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka											
Najlepsze oszacowanie											
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030	0		1 389 630	0		465 161	0	0	0	1 854 791
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080	0		-43	0		-1 538	0	0	0	-1 581

Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – Ogółem	R0090	0		0	0		0	0	0	0	0
Margines ryzyka	R0100	0	14 808			17 332			0	0	32 140
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych											
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	0	0			0			0	0	0
Najlepsze oszacowanie	R0120	0		0	0		0	0	0	0	0
Margines ryzyka	R0130	0	0			0			0	0	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	0	1 404 437,98			482 493			0	0	1 886 931

		Ubezpieczenia zdrowotne (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa)			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych (reasekuracja czynna)	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)
		C0160	Umowy bez opcji i gwarancji C0170	Umowy z opcjami i gwarancjami C0180			
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0010	0			0	0	0

		Ubezpieczenia zdrowotne (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa)		Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych (reasekuracja czynna)	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)	
			Umowy bez opcji i gwarancji				Umowy z opcjami i gwarancjami
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka							
Najlepsze oszacowanie							
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030		-320	0	0	0	-320
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080		-246	0	0	0	-246
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – Ogółem	R0090		0	0	0	0	0
Margines ryzyka	R0100	3			0	0	3
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych							
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	0			0	0	0
Najlepsze oszacowanie	R0120		0	0	0	0	0
Margines ryzyka	R0130	0			0	0	0
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	-317			0	0	-317

4. S.23.01.01 – Środki własne

		Ogółem	Kategoria 1 – nieograniczone	Kategoria 1 – ograniczone	Kategoria 2	Kategoria 3
		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35						
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	R0010	89 309	89 309		0	
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	R0030	58 023	58 023		0	
Kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0040	0	0		0	
Podporządkowane fundusze udziałowe/członkowskie w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0050	0		0	0	0
Fundusze nadwyżkowe	R0070	0	0			
Akcje uprzywilejowane	R0090	0			0	0
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z akcjami uprzywilejowanymi	R0110	0		0	0	0
Rezerwa uzgodnieniowa	R0130	184 944	184 944			
Zobowiązania podporządkowane	R0140	0		0	0	0
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0160	0				0
Pozostałe pozycje środków własnych zatwierdzone przez organ nadzoru jako podstawowe środki własne, niewymienione powyżej	R0180	0	0	0	0	0
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wyłączalność II						
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wyłączalność II	R0220	0				
Odliczenia						
Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych	R0230	0	0	0	0	0

		Ogółem	Kategoria 1 - nieograniczone	Kategoria 1 - ograniczone	Kategoria 2	Kategoria 3
		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Uzupełniające środki własne						
Nieopłacony kapitał zakładowy, do którego opłacenia nie wezwano i który może być wezwany do opłacenia na żądanie	R0300	0			0	
Nieopłacony kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0310	0			0	
Nieopłacone akcje uprzywilejowane, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0320	0			0	0
Prawnie wiążące zobowiązanie do subskrypcji i opłacenia na żądanie zobowiązań podporządkowanych	R0330	0			0	0
Akredytywy i gwarancje zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0340	0			0	
Akredytywy i gwarancje inne niż zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0350	0			0	0
Dodatkowe wkłady od członków zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0360	0			0	0
Dodatkowe wkłady od członków - inne niż zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0370	0			0	0
Pozostałe uzupełniające środki własne	R0390	0			0	0
Uzupełniające środki własne ogółem	R0400	0			0	0
Dostępne i dopuszczone środki własne						
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	R0500	332 276	332 276	0	0	0
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	R0510	332 276	332 276	0	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	R0540	332 276	332 276	0	0	0
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	R0550	332 276	332 276	0	0	0
SCR	R0580	126 106				
MCR	R0600	31 665				
Stosunek dopuszczonych środków własnych do SCR	R0620	263,49%				
Stosunek dopuszczonych środków własnych do MCR	R0640	1049,34%				

		C0060	
Rezerwa uzgodnieniowa			
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R0700	361 463	
Akcje własne (posiadane bezpośrednio i pośrednio)	R0710	0	
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	R0720	29 187	
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	R0730	147 332	
Korekta ze względu na wydzielone pozycje środków własnych w ramach portfeli objętych korektą dopasowującą i funduszy wyodrębnionych	R0740	0	
Rezerwa uzgodnieniowa	R0760	184 944	
Oczekiwane zyski			
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie	R0770	81 183	
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0780	0	
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Ogółem	R0790	81 183	

6. S.28.01.01 – Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie		
		C0010
MCR _{NL} Wynik	R0010	0

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Składki przypisane w okresie ostatnich 12 miesięcy netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej)
Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych i reasekuracja proporcjonalna	R0020	0	0
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów i reasekuracja proporcjonalna	R0030	0	0
Ubezpieczenia pracownicze i reasekuracja proporcjonalna	R0040	0	0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych i reasekuracja proporcjonalna	R0050	0	0
Pozostałe ubezpieczenia pojazdów i reasekuracja proporcjonalna	R0060	0	0
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe i reasekuracja proporcjonalna	R0070	0	0
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych i reasekuracja proporcjonalna	R0080	0	0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej i reasekuracja proporcjonalna	R0090	0	0
Ubezpieczenia kredytów i poręczeń i reasekuracja proporcjonalna	R0100	0	0
Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej i reasekuracja proporcjonalna	R0110	0	0
Ubezpieczenia świadczenia pomocy i reasekuracja proporcjonalna	R0120	0	0
Ubezpieczenia różnych strat finansowych i reasekuracja proporcjonalna	R0130	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń zdrowotnych	R0140	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna pozostałych ubezpieczeń osobowych	R0150	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń morskich, lotniczych i transportowych	R0160	0	0
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń majątkowych	R0170	0	0

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń na życie		
		C0040
MCR_L Wynik	R0200	31 665,16

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Całkowita suma na ryzyku netto (z odliczeniem umów reasekuracji i spółek celowych – podmiotów specjalnego przeznaczenia)
		C0050	C0060
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – świadczenia gwarantowane	R0210	0	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – przyszłe świadczenia uznaniowe	R0220	0	0
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0230	1 389 674	1 389 674
Inne zobowiązania z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie i (reasekuracji) ubezpieczeń zdrowotnych	R0240	466 625	466 625
Całkowita suma na ryzyku w odniesieniu do wszystkich zobowiązań z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie	R0250	1 856 300	17 340 468

Ogólne obliczenie MCR		
		C0070
Liniowy MCR	R0300	31 665
SCR	R0310	126 106
Górny próg MCR	R0320	56 748
Dolny próg MCR	R0330	31 527
Łączny MCR	R0340	31 665
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	R0350	16 026
		C0070
Minimalny wymóg kapitałowy	R0400	31 665